

PLANINSKI VESTNIK

Glasilo
Planinske zveze
Slovenije

REVILJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

104. LETNIK / FEBRUAR 2004 / 700 SIT

2

Zahodni Julijci

Intervju:

Ang Tsering Sherpa

Aconcagua, kraljica Andov

Navpičen led zahteva posebne pripomočke.

V rokah stroje, na nogah dereze in ... Mt.Crack

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

MEINDL

Bridgedale®

Tehnični gorniški čevlji Meindl Mt. Crack PRO se nizkim temperaturam upirajo s posebno toplotno izolacijo gore-tex® duratherm. Podplat je ojačan s karbonsko ploščo.

NI DOBRIH ČEVLJEV BREZ DOBRIH NOGAVIC

Tehnične nogavice Bridgedale GTX Summit združujejo udobje, trpežnost, zaščito pred mrazom, vlago, žulji in obremenitvami. Modeli GTX so posebej prilagojeni čevljem z membrano goreteks.

PRODAJNA MESTA MEINDL

Ljubljana: POHODNIK
TOMAS SPORT [City Park,
Čopova, Mestni trg]
HERVIS [Vič, City Park]
ELAN [Rudnik]
ANNAPURNA WAY

Kamnik: ELAN

Škofja Loka: ELAN

Kranj: ELAN
HERVIS

Bled: KOALA SPORT

Kranjska Gora: KEJŽAR

Maribor: HERVIS

Celje: HERVIS

Trbovlje: BOGO ŠPORT

Nova Gorica: ELAN

PRODAJNA MESTA BRIDGEDALE

Vse trgovine: ELAN
HERVIS
SPORT 2000
TOMAS SPORT
PROMONTANA
ALP KOMERC

IN Ljubljana: POHODNIK
ANNAPURNA WAY

Kranjska Gora: KEJŽAR

Kobarid: SPORTLAND

Trbovlje: BOGO ŠPORT
GOLTES

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovnih znamk MEINDL in BRIDGEDALE v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

**RADIO
OGNJIŠČE**
RADIO ŠTIRIH GONGOV

Planinska oddaja
Doživetja gora in narave
Vsak četrtek ob 10:15.
Vaš gostitelj je
Robert Božič.

V hribih se dela dan.

<http://radio.ognjisce.si>

... samo en

zvest goram ...

www.vrh-sp.si

OBLAČILA ZA V GORE
TEL.: 04 57 42 777

NOVO NOVO

**NADOMESTNI,
POLNOVREDNI IN
URAVNOTEŽENI
OBROKI
V OBLIKI PLOŠČIC**

*ena ploščica je
nadomestilo za
en obrok hrane*

**Z VSEMI VITAMINI IN
MINERALI**

*ploščica je lahek in
polnovreden obrok
hrane, pripravljen za
takojšnji užitek*

**PLOŠČICE SO NA VOLJO
V DVEH OKUSIH:**

- pomaranča prelita z jogurtom
- banana prelita s čokolado

*po zelo ugodni ceni lahko kupite
32 ploščic poljubnega okusa*

**KO SE BOSTE PONOVRNO
ODPRAVILI NA GORSKO
POT POSKRbite, DA
BOSTE S SEBOJ ODNESLI
ZDRAV, OKUSEN IN
URAVNOTEŽEN OBROK!**

Za vse informacije pokličite:
NutriLAB d.o.o. na ☎ 01 438 68 10

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno,

julija kot dvojna številka.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 86, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Vladimir Habjan (odgovorni urednik)

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič –

Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Sritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Adi Vidmajer

Lektoriranje:

Katarina Minatti, Tinka Kos,

Mojca Volkar

Oblikovanje: Jurij Kocbek

Grafična priprava: Studio CTP, d. o. o.

Tisk: DELO tiskarna, d. d.

Naklada: 5150 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte natisnjene in po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, D.D., Ljubljana. Naročnina 6.950 SIT, 50 EUR za tujino, posamezna številka 700 SIT. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajsanja povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Informacije pomenijo večjo varnost

V času okoli novega leta je bilo v kamniškem območju nekaj odmevnih reševalnih akcij. V primeru tragedije mladih hrvaških planincev v plazju je zbudila informacija, da naj bi bile razmere za turo ugodne. Je to res? Od kod jim ta podatek? Pomeni ta nesreča tudi priložnost, da se vprašamo, ali smo sami storili vse potrebno za čim boljše informiranje obiskovalcev gora oziroma - kaj še lahko storimo, da bi ga izboljšali? In če se postavimo v kožo uporabnika - kje pa lahko dobimo »prave« podatke o trenutnih razmerah?

V omenjenem primeru je po nesreči podkomisija za informatiko in analize pri GRS Slovenije posredovala sporočilo za javnost o nevarnih snežnih razmerah v gorah in poročilo o nesreči, ki sta bili objavljeni na spletni strani PZS in na najbolj obiskani strani Gore ... ljudje, drugje sem zasledil le povzetke. Verjetno je slovenska GRS tista, ki ji je v največjem interesu, da takšne informacije redno sporoča in da pridejo v »prave roke«. To GRS občasno tudi izvaja s sporočili za javnost na (po večini dokaj dobro obiskanih) tiskovnih konferencah, ponavadi takrat, ko predstavlja opravljeno delo. Število teh sporočil bi kazalo še povečati, pa ob tem niti ni nujno, da jih spremljajo »tiskovke«. Mislim na redna sporočila ob kakršnih koli neugodnih okoliščinah (PZS npr. redno vsak teden obvešča medije o svoji dejavnosti). Kaj bi objavljali? Vsa opozorila o trenutnih razmerah. (Ta nekatere postaje GRS na svojih spletnih straneh že objavljajo! Najboljše informacije o snežnih razmerah so na spletni strani vremenarjev, vendar ne mislim samo na sneg - spomnimo se npr. lanskega helikopterskega reševanja oslabelega planinca, ki je v hudi vročini preprosto premalo pil!) Kje bi se to objavljalo? Žal ne vedno tam, kjer je največ občinstva. Televizija običajno poroča šele takrat, ko je »kaj narobe«. Večji učinek bi dosegli z objavo na radiu in v dnevnih časopisih. Odmevne so tudi posebne redne radijske gorniške oddaje, npr. na Ognjišču, Duru, Gami idr. (posebno, če je »v ozadju« kak dober gorniški svetovalec, kot na Duru); tako veliko informacij le pride v prava ušesa. Na radijskih postajah bi morda lahko celo objavljali takšna sporočila v slogu »Razmer na cesti«. Tudi pri Planinskem vestniku bi radi pomagali, žal pa je mesec dni (v praksi še več) predolga doba za takšno informiranje. Bolj smo »uporabni« za objavljanje prispevkov na temo GRS in analiz nesreč.

Na koncu nam ostane še spletno informiranje. Redno obveščanje je tu možno brez večjih težav, dostop uporabnika je mogoč kadar koli. Prav tako se lahko »poobjavi« (kot piše urednik Franci Savenc) veliko prispevkov, ki so že bili objavljeni drugje - npr. v revijah in časopisih. Verjetno so zaradi velikega obiska najbolj primerne objave (ali povezava) na najbolj obiskani gorniški strani Gore ... ljudje, vseeno pa bi bilo koristno objavljati tudi na (naslovni) strani GRS (povezava prek strani PZS). Na spletni strani pa se lahko objavi še več: npr. (za uporabnika najbolj zanimiva) poročila o akcijah (ne nujno vsa), morda pa tudi kronika smrtnih nesreč, ki jo že več desetletij skrbno vodi France Malešič. Tako bi uporabnik lahko sledil razmeram vse leto, in to pride še posebno prav pozimi, ko spremljamo stanje snežne odeje. Tako bi dobili tudi nekakšen arhiv - tega sicer enkrat na leto objavljamo tudi v PV v analizi reševalnega dela minulega leta. Za organizacijo tega bi bilo potrebno seveda nekaj dodatnega dela in predvsem redno spremljanje dogodkov, vendar - če bi s tem preprečili eno samo nesrečo ali rešili »eno samo« življenje, smo lahko več kot zadovoljni.

In uporabnik? Še vedno velja, da se vsak za turo (odgovorno) odloča sam in da se mora tudi sam potruditi, da poišče prave podatke - to pa bi bilo precej lažje, če bi jih vedno našel zbrane na istem mestu.

Vladimir Habjan

Fotografija na naslovnici:

Zimska idila Marjan Bradeško

AKTUALNA TEMA 4-18

Montaž in Strma peč 6

Pestre poti na skrajnem zahodu Julijcev
Jana Remic

Strma peč 2379 m 9

Andrej Mašera

Glorija na Montažu 10

Večina je ne doživi nikoli
Milan Pavliha

Potepanje po Zahodnih Julijcih 11

Krog okoli Viševe skupine
Irena Benedik

Visoko nad dolino Belopeških jezer 15

Po najdrznejši ferati v Julijskih Alpah
Gregor Gartner

PLANINSTVO 19-31

Na tromeji 19

Na pohod po Goričkem
Milan Vogrin

**Brinškove neznane planinske
razglednice 22**

Ob 120-letnici rojstva Bogumila Brinška
Vojko Čeligoj

**Čez Jalovško škrbino in skozi
»Blažejev preduh« 24**

Pavel Dimitrov

**Prva tekma državnega prvenstva v
turnem smučanju 26**

Vladimir Habjan

Veliki vrh 28

Nenavadno srečanje pod Kofcami
Jana Remic

**Planinska zveza Slovenije
v letu 2004 .....30**

Alojzija Korbar Tacar

Utrinki s šole v Manangu 31

Vlado Schlamberger

INTERVJU 34-39

Anga Tsering Sherpa 34

Marjeta Keršič - Svetel

GORSKI VELIKANI 40-46

Kraljica Andov 40

Aconcagua (6960 m) je najvišja gora Andov
in obeh Amerik
Boris Strmšek

ŽIVLJENJE GORA 47

Ledeno bogastvo Olševe 47

Andreja Gobec - Vidali

NAŠA SMER 48-51

Lukežev led 48

Ledena poslastica
Mateja Pate

NOVICE IZ VERTIKALE 52-53

PISMA BRALCEV 54-56

LITERATURA 56-58

NOVICE IN OBVESTILA 58-64

SLIKOVNA UGANKA 64

Aconcagua, kraljica Andov

Nenadoma pogledava čez greben na drugo stran. Južna stena! Prepaden zid, posut s snegom, ledom in skalovjem, ki se konča dobrih 2500 m niže ... Konec snega, še nekaj skal in že stojiva ob križu na vrhu gore, nad nama pa samo modro nebo in razgled do neskončnosti ...

Montaž in Strma peč

Ja, poti. Dolge steze in neverjetna brezpotja, strma travnata pobočja in ostri grebeni, velikanski balvani in čudovita tiha jezera, kamni, skale, grušč, ruševje in drevesa. Pripovedujejo zgodbe o popotnikih, o vetru, dežju, o nevihtah, o snegu in vročini.

Ang Tsering Sherpa

Že v zgodnjem otroštvu sem se srečal z ljudmi, ki so pripotovali od daleč, z drugega konca sveta, da bi videli Everest. Mimo nas so hodile alpinistične odprave, namenjene na Everest, Lhotse, Nuptse, Pumori, Ama Dablam ...

Zahodni Julijci

Montaž, levo od njega Strma peč 📷 Janez Skok

Montaž in Strma peč

Pestre poti na skrajnem zahodu Julijcev

✍ Jana Remic

Ja, poti. Dolge steze in neverjetna brezpotja, strma travnata pobočja in ostri grebeni, velikanski balvani in čudovita tiha jezera, kamni, skale, grušč, ruševje in drevesa. Pripovedujejo zgodbe o popotnikih, o vetru, dežju, o nevihtah, o snegu in vročini. Pa ves čas pričakujejo, da hodim. Le tako lahko pripovedujejo. Ob večerih pa, polna doživetij, novih zgodb in spominov, spoznavam, da me utrudijo ...

Stena stoji kot grozeč velikan

Pot Elenita in Augusto Leva, ki pelje na Montaž, sem si še želela prehoditi. Čudovito jesensko nebo je kar klicalo, naj se vendar že odpravim novim stezam naproti. Kar neverjetno razkošje se je pripeljati prav na planino Pecol in takoj sem imela občutek, da sem že prav visoko. Planina je zelo razgledna in tako je pot, ki se vije proti Špiku Hude police, hitro minevala. Veselila sem se že razpotja, saj sem tako končno prišla do zahtevnejšega dela poti. Trenutek sem še opazovala mogočno gmoto Kaninove skupine, nato pa sem se potopila v strm, skalnat svet, v stene Montaža. Hladen veter in čisto modro nebo sta turo le še polepšala. Drzna, razgledna pot najprej preči pobočja Špika nad plazom, šele nato privede pod mogočno steno Montaža. Kaj naj rečem? Zelo lepo vodi po poličkah nekje v strmih pobočjih in razgledi so zares čudoviti. Včasih človeku kar zastane korak, ko za robom uzre nov svet, še mogočnejši, teman, siv, stena stoji tam kot grozeč velikan in za hip se zdrznem. Je treba pohiteti, zbežati pred to mogočnostjo? Toda hkrati začutim tudi vabilo in z ne-

kaj tesnobe v srcu stopim naprej ... Stezica, sem ter tja ji teže sledim, ker se hoče skriti, pa mi kot za nagrado spet odkriva nov pogled. Stopila sem na greben in odprle so se nove širjave, le stala bi in gledala. Toda hladen, oster veter priganja naprej; steza vabi: pridi, to še ni vse, pridi pogledat. Na severni strani pa so bile poličke bele, zasnežene in ledene in bolj sem morala paziti na vsak korak. Previdnost in počasnost pa sta bili tudi razlog, da sem se še nekajkrat ustavila in občudovala čudoviti svet gora, dolin, ve-tr in sonca.

No, pa je le prišel čas za malico. Toda ni se mi mudilo. Najprej sem pozvonila z zvončkom na vrhu Montaža ... se oblekla ... no, le kaj je lepšega kot jesti visoko na vrhu, med nebom in zemljo, ko je edina pesem – pesem vetra, ko občutiš mir, svet in svobodo narave? Pa vendar sem se hkrati zavedala ujetosti in nečesa, kar mi ni dolgo pustilo mirno sedeti gori na gori, ampak me je že spraševalo: kam pa zdaj? Ne znam obsedeti in se spočiti? Seveda, toda za to bo še čas. Zdaj pa želim hoditi. Odkriti še kaj novega sveta. Mikal me je sestop skozi Findeneggov ozebnik in ker sem pot poznala, sem odšla tja. Pošteno je bil že zasnežen od zadnjih padavin. Nekaj ljudi se je vzpenjalo skozenj proti vrhu. Tako so mi s svojimi stopinjami po krpah snega olajšali orientacijo. Pa sem imela še malo zahtevnejše poti za sabo. Počasi sem sestopala proti sedlu in prav uživala ob čudovitih pogledih na stene, v temne globine in na neverjetno zgradbo gora.

Pogled v divje, mračne globine – pretresljiva slika

Na sedlu Forca dei Disteis sem se odločila, da grem še na gori Curtissons in Zabuš. Gori sestavljata visok travnat greben severozahodno nad planino Pecol. Vredno se je potruditi; ko se vzpenjaš po strmih travah, si ne moreš pred-

stavljati, kako neverjetno je na severni strani. Strmo odsekane, divje, ostre stene se spustijo skoraj navpično, vse do dna doline. Zares pretresljiva slika; najbolj divji se mi je zdel pogled z vrha Curtissons in potem, čez nekaj ur, še s škrbine Vandul.

Nagledala sem se divjih sotesk, izdatno sem si privoščila vode. Strma peč. Toda steza vodi le s planine Pecol. Toliko sestopiti in se potem znova vzpenjati, no, tu menda ni nobene logike. Opazovala sem planino, vrh Strme peči - ne več zelo oddaljen - in karto. Saj je kar logično; če prečim travnata pobočja, moram priti na stezo, ki pelje s Pecola na Strmo peč. Po pobočju sem se spustila, tako da sem hodila pod nekaj skalnimi skoki, po strmih travnikih, pa vendar še nad gozdno mejo. In sem hodila proti škrbini Vandul. Hodila sem in hodila, steze s Pecola proti Strmi peči pa nikjer! Nisem si mogla predstavljati, da se pobočje lahko tako vleče. Dvakrat sem se znašla pred skalovjem, tako da sem se morala vrniti in ga obiti. Vsakokrat, ko sem se dvignila na komaj opazen greben, podoben valu na pobočju, se je pokazal drug. Začelo mi je primanjkovati vode, bila sem že kar žejna, pa sem si le sem ter tja privoščila požirek. Vode pa nikjer. Potem sem končno opazila stezo. Nanjo sem stopila le nekaj ovinkov pod škrbino Vandul.

Zares, divje brezno zija takoj za travnatim robom; občudovala sem ga in nehote pomislila na brezup in grozo ob padcu, če bi stopila le za korak dalje. Opazovala sem meni še tako zelo neznano daljno dolino Dunje.

Lepota večera na Strmi peči, a brez vode

Steza pa vodi v skalovje levo od škrbine in počasi sem ji sledila. Lepa je, zavarovana, toda bila sem zelo žejna in le še nekajkrat sem si privoščila požirek vode ... Končno sem bila pri bivaku na vrhu Strme peči. Večerjala sem in popila še zadnje ostanke vode. Grozljivo, ko si tako žejen, da ti je še jezik v napoto - pa menda bo že bolje, malo je treba potrpeti. Prijazni kipec Marije na vrhu mi je vlil nekaj upanja. Bom pač morala zjutraj takoj v dolino. Mraz me je kmalu pregnal v posteljo. Skozi linico sem opazovala modro nebo, ki je počasi temnelo in spreminjalo barve. Sonce se je skrilo za daljne vrhove Dolomitov, ko sem s fotoaparatom odhitela iz bivaka in se presenečeno ustavila ob še bolj presenečenih kozorogih, ki so prav tako večerjali ob bivaku (kje pa drugje?!). Naredila sem nekaj posnetkov, čeprav sem se zavedala, da ne bodo tako lepi, kot je bil večer. Zlasti Julijci, barvasti, tihi in samotni.

Vso dolgo noč me je zeblo na ozkem, neudobnem ležišču. Še sem šla ven in opazovala čudovito zvezdnato nebo. Pa me je mraz hitro pregnal.

Končno se je začelo prebujati jutro. Svet je znova zažarel v čudovitih mavričnih barvah. Topli sončni žarki so pobožali vrh in v hipu začeli premagovati mraz. Sonce je pokukalo čez grebene in se mi nasmehnilo. Obljubljalo je lep dan. Govorilo mi je o vztrajanju. Saj vendar vzi- de vsako jutro, saj nam dan za dnem pričara

svetlobo in kaže lepoto sveta ... Mrzla noč je bila takoj pozabljena. Pila sem mleko (moja samodisciplina je res lepa čednost – dan prej se ga nisem smela lotiti), sicer pa je bila to zadnja tekočina, ki sem jo imela s seboj. Počasi sem odšla. Zelo sem si želela prehoditi pot Norina v severnih stenah Strme peči, ki pripelje iz Dunje. Toda čutila sem, da brez vode ne bo šlo dolgo.

Kljub žeji in divjini – do vedra vode!

Vendar – želja me pač potegne – prelepo je bilo videti strmino in varovala in že sem sestopala in občudovala strme stene. Še bolj pa sem strmela ob odsekanih ostenjih Zabuša. Šele tedaj sem resnično občutila neverjetno globino soteske pod seboj. Upala sem, da se zaradi žeje ne bom slabo počutila; zaradi izpostavljenosti si tega ne bi smela privoščiti. Potem sem prišla do »lope« z vpisno knjigo. In pod skalo je bilo vedro vode!! Vedro hladne vode, ki se je ob dežju nakapljala iz skalovja. Bila sem presrečna. Pokusila sem jo. Čisto dobra, hladna voda. Natočila sem jo v plastenko in počasi pila. Kar čutila sem, da se mi vrača moč. (Sicer pa – to je zagotovo duševnost. Tako hitro spet ne gre). Res je bilo prav neverjetno. Lahko sem šla naprej. Še sem se spuščala in opazovala dolino Dunje. In pila.

Ob vrnitvi sem si znova natočila vodo. Potem sem se vračala proti planini Pecol. Na travniku sem opazovala kozoroge, ki so se pasli, obsejala na sončnih travah in si še sama privoščila pošteno malico. Prav lep vrh je Strma peč. Kar nerada sem se poslovila. Še sem stala in opazovala idilo – s tega skoraj najzahodnejšega vrha s pogledom objameš prav vse čudovite Julijce. Mir, le veter je rahlo valovil trave. Šla sem mimo škrbine Vandul, ki me je tako prevzela. Čakali sta me še steza, ki se spusti proti dolini, in dolga, prijetna pot skozi gozd. Na planini Pecol sem občudujoče gledala široko pobočje Zabuša. Ni čudno, da sem toliko časa hodila. Vedno pa najdem kaj, da si popestrim pot ... ●

Strma peč 2379 m

✍ Andrej Mašera
 📷 Marjan Bradeško

Strma peč (Monte Cimone) je mogočna gora na skrajnem zahodnem obrobju Julijskih Alp, med dolinama Dunjo (Dogna) na severu in Reklanico (Raccolana) na jugu. Razen proti jugovzhodu, od koder je sorazmerno lahko dostopna, prepada na vse strani s strmimi stenami. Prvi turistični vzpon na Strmo peč je leta 1878 opravil prvopristopnik na Montaž, znani beljaški alpinist Hermann Findenegg. Nanjo se je povzpел čez škrbino Forca di Vandul, 1986 m, ki je ostro zarezana med Strmo pečjo in sosednjim Zabušem (Monte Zabus), 2244 m. Po smeri njegovega vzpona gre danes običajni pristop na Strmo peč. Lahko pa se na goro povzpemo tudi po srednje težavni ferati Norina, ki pripelje iz Dunje.

Koče in bivaki: V masivu Strme peči sta dva bivaka – Cividale, 1414 m, na opuščeni planini Sotgoliz, pod severnim ostenjem nad Dunjo, in Sandro del Torso, ki stoji na samem vrhu. Najbližja koča je Rif. Brazza, 1660 m, malo nad planino Pecol, kjer se začne običajni pristop na Strmo peč.

Izhodišči: Izhodišče za običajni pristop je parkirišče na planini Pecol, na katero se pripeljemo po strmi cesti z Nevejskega prevala. Izhodišče za ferato Norina je parkirišče levo ob cesti, kake 4 km od začetka doline Dunje.

Običajni pristop: Zahtevna označena pot. S planine Pecol gremo kako urico vodoravno po lepi poti št. 621. Pri označenem odcepu zavijemo na desno in strmo navzgor na škrbino Vandul. Nad škrbino se čez stometroško skalno stopnjo ob žični vrvi (zahtevno) vzpemo na široko travnato sedlo Forca de la Vienne, 2121 m, z njega pa se po strmih, s skalnimi skoki prekinjenem slemenu v tri četrt ure povzpemo na vrh. Višinska razlika: 877 m; čas vzpona od 3 ure do 3.30, sestop po isti poti (2.30).

Ferata Norina: Zelo zahtevna označena pot. Od izhodišča navzdol do potoka Dunja, čezenj po železnem mostu in strmo navzgor,

zvečine skozi gozd, do bivaka Cividale (2 uri in pol). Nato dolgo po slabo izhojeni poti (ponekod izpostavljeno, nerodno), pod severnim ostenjem Strme peči (vmes stik z označeno, zahtevno potjo iz Dunje skozi Rio Saline), do izpostavljenega travnatega pomola, na katerem se začne ferata. Ob odličnih varovalih, po razčlenjeni strmi steni do prostorne lope (vpisna knjiga), nato na desno po zelo izpostavljeni prečnici in navzgor do ozkega preduha, skozi katerega se prerinemo na sedlo Vienne, na katerem se srečamo z običajno potjo. Višinska razlika: 1837 m (!). Dolgo, naporno, priporočljivo je prenočiti v enem izmed bivakov; čas vzpona približno 7 ur, sestop po isti poti 5 ur, sestop po običajni poti na Pecol 2 uri in pol.

Težavnost: Običajni pristop je težaven v sicer odlično zavarovani skalni stopnji nad škrbino Vandul; vršno pobočje je strmo, v mokrem drsno, v skokih si moramo pomagati tudi z rokami (!). Ferata Norina ni pretirano težavna, je brezhibno zavarovana in ponekod zelo izpostavljena. Celoten vzpon iz Dunje pa je zelo dolg in naporen ter zahteva odlično telesno pripravljenost.

Literatura: Tine Mihelič: Julijske Alpe. PZS, 2003; Andrej Stritar: 111 izletov po slovenskih gorah. Sidarta, 1997; Andrej Mašera: Zahodne Julijske Alpe. Sidarta, 1998.

Zemljevid: Alpi Carniche Orientali, Canal del Ferro, Tabacco 018, 1: 25.000. ●

Glorija na Montažu

Večina je ne doživi nikoli

✍ Milan Pavliha 📍 Marjan Bradeško

Od starejših planincev sem že pred leti slišal o skoraj čudežnem pojavu na gorskem vrhu, ko se planinec v posebnih vremenskih razmerah znajde v rdeče žarečem mavričnem soju, odtisnjem v nadnaravni velikosti na sosednjem gorskem vrhu. Ko sem prišel v Saturnus, mi je o takem svojem doživetju pripovedoval tudi naš planinski predsednik Franci. Ni mi bilo dano, da bi doživel prav takšno »glorijo«, čeprav sem po 13. letu nekajkrat prehodil večino naših vrhov. Doživel sem prečudoviti pogled s Triglava na Tržaški zaliv po nevihti, nepopisno lepe sončne vzhode in zahode, gloriije pa mi gore niso naklonile – dokler se nisem poleti odpravil na najvišji vrh Zahodnih Julijskih Alp in drugi najvišji vrh celotnih Julijcev, Montaž oz. Špik nad Policami (2754 m).

Že navsezgodaj smo pri Ratečah zapustili mejo in jo mimo Trbiža mahnili proti Nevejskemu sedlu. Pot je vodila po Jezerski dolini mimo Rabeljskega jezera in se v športnem središču Sella Nevea odcepila na desno po strmi avtomobilski cesti na planino Pecol. Tam smo pustili avtomobile. Odprl se je čudovit pogled: kamor seže oko, povsod same gore.

Okrog prostrane planine Pecol se vrstijo številni visoki vrhovi v jasnem nebu in pred nami se je vzpenjala mogočna vršna zgradba Montaža. Vsi smo se takoj nalezli praznično igrivega razpoloženja. Od planine Pecol se je pot skoraj dve uri zložno in enakomerno vzpenjala po travnatih pobočjih proti vzožju Montaževih sten. Med potjo smo občudovali gorsko floro. Preden smo se podali v steno, smo pozajtrkovali. Pomenkovali smo se o »železnih lojtrah«, ki nas čakajo in ki nam jih je Tone napovedal že doma. Šestdeset ali nekaj več metrov, kot lju-

bljanski nebotačnik visoka »Pipanova lestev« se pne navpično proti vršnemu grebenu. Občutki so nenavadni, vrtoglavica ne pride v poštev, tudi malo korajže je treba – sicer pa je bil pri roki Tone z nasveti in pomočjo. Lestev smo laže premagali, ker smo prišli v meglo, ki nas je potem spremljala do vrha. Na vrhu smo bili razočarani zaradi megle, ki nam je odnesla obetaven razgled. Ko smo se že skoraj odpravljali, me je poklicala Koviljka: »Pridi takoj k meni, gloriija!« Kar je hip predtem vsa presenečena doživela, je narava poklonila tudi meni. Sredi goste megle, ki je še vedno ležala nad Montažem, se je na malo nižji steni skozi megljeni zastor zarisal mavrični krog in sredi tega kroga – obrisi moje glave. Ko sem snel kapuco in klobuk, je bil obris še izrazitejši in lepši. Strmel sem v to nenavadno čudo in ga užival z vsem svojim bistvom, kot bi ga hotel za vedno vsrkati vase ... Ko so pritekli še drugi, naravnega pojava žal ni bilo več. Spustili smo se po isti poti – tokrat nevarnejši. Sestop po Pipanovi lestvi s pogledom v globino je zahteval vso zbranost in previdnost. Zato smo sestopali počasno. Šele ko se je pot spet prevesila v nevarna travnata pobočja, se je misel povrnila k sanjskemu doživetju na vrhu.

Kot tolikokrat doslej sem bil spet poplačan za zvestobo goram. Na to ljubezen, ki je pomemben del mojega življenja, bom obsojen še naprej. V gorah sem spoznal, kako smo pogosto majhni, ko se bojujemo za vsakdanje in prav smešne zadeve, ko ljubimo in sovražimo in si kvarimo zdravje. Gore oblikujejo v nas občutek za dobro in lepo. Skratka, gore so vzgojni dejavnik najplemenitejše vrste. So zlahka potrata časa globoke etične vrednosti. Gore tiste, ki hodijo po njihovih poteh z iskreno mislijo v srcu, nagradijo prej ali slej. ○

Potepanje po Zahodnih Julijcih

Krog okoli Viševe skupine

✍️ Irena Benedik

Zahodne Julijske Alpe so veličastno lepe gore, ki po večini ležijo onkraj slovensko-italijanske meje. Vanje se iz vseh smeri zajedajo večje in manjše doline, ki jih s svojim potekom in obliko razkosavajo na posamezne gorske skupine. Najbolj znane so Montaževa, Viševa in Kandinova skupina. Zahodni Julijci so v primerjavi z Vzhodnimi bolj strmi in nepristopni, dodatno mikavnost pomeni njihova slabša obiskanost. Seveda, domačini ne zahajajo trumoma na te gore, saj je glavni tok planincev, plezalcev in alpinistov usmerjen v dolomitske stene in na vrhove Centralnih Alp.

Viševa skupina

Viš (Jof Fuart) je s svojimi 2666 metri nadmorske višine in obliko elegantne piramide nes-

poren prvak svoje skupine. S centralno lego in obilico bolj ali manj zahtevnih poti, ki se iz vseh smeri pnejo nanj, je privlačen gorniški cilj. Sama gorska skupina je gostiteljica kar nekaj planinskih koč in bivakov, ki so skoraj idealno razporejeni ob vznožjih njenih vrhov. Gostota zadnjih je skupaj z vročo željo preživeti v hribih nekaj dni letnega dopusta dala zamisel za obhod Viševe skupine.

Od bivaka do bivaka

Otvorjena z nabito polnim nahrbtnikom sem lepega avgustovskega jutra začela svojo pot. Izhodišče je bilo parkirišče v Jezerski dolini ob Belem potoku, 5-6 km oddaljeno od Rablja po asfaltirani cesti. Krenila sem proti lovski koči Guida Brunnerja. Steza se vije ob potoku navzgor v prijetni gozdni senci in v dobri uri pripelje do koč. Le-ta je (baje) zaradi vandali-

zma v zelo slabem stanju in ni primerna za prenočevanje. A to tudi ni bil moj namen; mahnila sem jo naprej proti bivaku Gorizia. Na voljo sem imela skoraj ves dan, to pa je za gibanje v visokogorju poleti prej izjema kot pravilo. A tokratni vremenoslovski obeti so bili skopi s svarili pred nevihtami. »Tudi prav, bomo šli po 'daljšnici' do Gorizie,« sem se odločila ter od lovske koč zavila proti jugu, na Pot saškega kralja. Pot preči južna pobočja Visoke Bele špice, poraščena je z macesni in smrekami, med katerimi se spuščajo številne globoke grape. Vidi se ji, da je redko obiskana, saj je marsikje skrita pod razraslim nizkim ruševjem. To je lahko precej neprijetno, namreč zvijati se med vejami ruševja na žgočem soncu, ko ti vsaka zanihana veja rado-darno odmeče kup odmrlih iglic naravnost na prepoteni hrbet. So pa zato grape, ki jih pot preči, polne potočkov, jezerc in slapov, ki vabijo k počitku. Pot je bila v dokaj zadovoljivem stanju in na izpostavljenih krajih zavarovana z jeklenicami. Ključno mesto (prehod čez ozko razpoko po trhlem hlođu) je zahtevalo miren korak in zbrano glavo.

Naslednje počivališče je bila kočica Guida Corsija. Stoji v osrčju Viševe skupine in k njej se kot pajčevina stekajo poti od drugih koč in bivakov. Zelo lep pogled nanjo in veličastno Viševo južno ostenje se ponuja s sedla Passo degli Scalin, običajnega pristopa na Viš z Nevejskega prevala, ki ga uporablja večina gornikov.

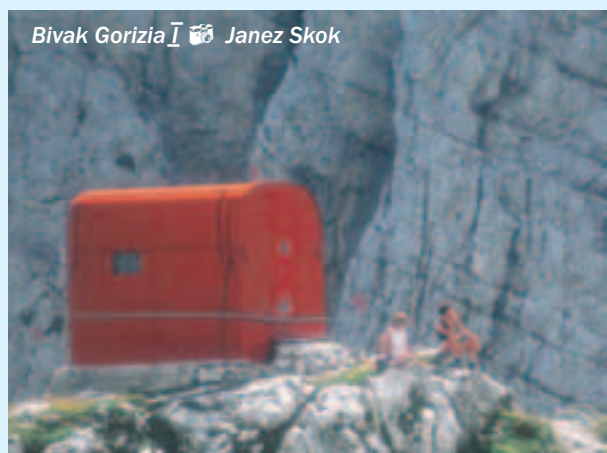
Zaradi primerne lege je kočica imenitno izhodišče za številne ture v Viševi skupini in Poliških špikih. Dolgo se pri njej nisem ustavljala, odpravila sem se naprej proti sedlu Krniška škrbina ter se prekobalila na drugo stran sedla. Še malo sem se podričala po melišču in že sem bila na cilju današnjega dne, pri bivakih Gorizia. To sta kovinska bivaka, ki ležita na koncu doline Belega potoka in ponujata prvovrsten razgled na »naše« Julijce z Mangartom in Jalovcem na čelu. Vsak izmed bivakov daje prenočišče dvanajstim planincem. Opremljena sta bolj skromno, a čisto. Sicer tukajšnje bivake vzorno oskrbujejo italijanske planinske sekcije; neredko sem v njih odkrila posodo za pripravo večerje, plinski gorilnik in pogosto tudi zaprte, še ne rabljene pločevinke s hrano ... »Hrana? Je kdo omenil hrano?« Seveda, po celodnevem pote-

panju se je mojemu želodcu prilegla topla večerja.

Prihajajoči mrak sem dočakala na skalnih policah pred bivakom, ogrnjena v odejo in s skodelico toplega čaja med dlanmi, ki mi jo je ponudila skupinica gostoljubnih italijanskih planincev. Večerna zarja je prek odtenkov rdeče in vijolične vse bolj temnela in mrak se je kar naenkrat prevesil v noč. Od nekod je povlekel veter in privlekel s seboj kopico težkih oblakov. Umaknila sem se v notranjost bivaka. O dežju, ki me je, ko sem že tonila v spanec, rahlo škropil skozi priprto okno, ne bom izgubljala besed. Hvala Italijanom, da so moje cunje, obešene na vrveh zunaj bivaka, odnesli noter, sicer bi jih dež popolnoma premočil.

Iskanje fantomskega bivaka

Naslednje jutro sem vstala že pred svitom, odločena, da se povzpnem na Trbiško Krniško špico. Nanjo ne vodi običajna markirana pot, saj vzpon nanjo zahteva plezanje med I. in II. stopnjo. Vseeno težav z iskanjem poti ni; v pomoč so nam rdeče pike in možici, ki nas v dobri uri privedejo na vrh 2368 metrov visoke skalne lepotic. Dol je šlo še laže, tudi po zaslugi nahrbtnika, ki je modro počakal v bivaku. S svojo težo bi me samo oviral pri sestopu. Nazaj do bivakov sem se spustila po Poti stoletnice, kratki, a razgibani ferati, speljani po grebenu Malih Belih špic. Ime je dobila v spomin na stoletnico goriške planinske sekcije. Njena poglavitna privlačnost je vojaški rov, ostanek iz prve sve-

Bivak Gorizia I Janez Skok

tovne vojne, ki je vklesan v steno Rabeljske Krniške špice. V njem je tema kot v rogu in brez svetilke ne pridemo daleč. Čeprav je rov kratek (prehodimo ga v slabih 15 minutah), se kot kača zvija v notranjosti gore, piko na i pa pridata leseni lestvi, ki na najstrmejših krajih olajšata vzpon.

Po krepčilnem zajtrku sem nadaljevala pot proti bivaku Calligaris. Pot počasi zapusti dolino Belega potoka in se pod SZ ostenji Lepe glave prevesi v dolino Mrzle vode, čarobno lepo in tiho krnico. Tam nekje naj bi stal bivak, vsaj tako je trdil moj zemljevid. Po dobri uri prepira z njim in prečesavanja vseh možnih kotičkov krnice, v katere bi se lahko potuhnil preklicani bivak, sem obupala. V slogu »pametnejši odneha« sem pobasala zemljevid v nahrbtnik in preklopila na rezervni načrt, Pellarinijevo kočo. Dve uri hoda od 'fantomskega' bivaka stoji namreč kočica Luigija Pellarinija, pred kratkim popolnoma obnovljena gorska postojanka. Na poti do kočice sem se zapletla v pogovor s skupino Italijanov. Po obveznem uvodnem vprašanju »Sei sola?« (»Si sama?«, tj., ali hodim sama po hribih) sem jih pobarala o bivaku. Potrdili so moje sume o uničenem bivaku – v dokaz smo pogledali na njihovo topografsko karto, na kateri je poleg napisa Biv. Calligaris v oklepaju pisalo distr./verf. »No, lepa reč,« sem mogla sama zase, »torej sem pravilno sklepala.« Italijanom sem se očitno zasmilila in so mi poklonili svojo specialko. Z obrazložitvijo, da je za varno pot v gore nujna natančna in zanesljiva karta ... in ob tem malce pomilovalno pogledali na mojo »50-tisočko« Zahodnih Julijcev. Karte sem bila vesela, sama pri sebi pa sem sklenila, da ob vrnitvi domov opozorim kolege kartografe na zastareli podatek. Ker smo vsi iz iste »hiše«, bo to hitro urejeno. Bivak gor ali dol, tisto noč sem sama samcata kraljevala v spalnici s štirimi posteljami in temu primerno spala kot polh.

Ostaja samo še pot ...

Jutro tretjega dne. Še kratek klepet z osebjem Pellarinijeve kočice in že sem jo ubirala proti sedlu Škrbina V. Nabojša. Veliki Nabojš je po krivici zapostavljen dobrih 2300 metrov visok očak; ima pač to smolo, da leži v senci 300

metrov višjega in slavnjšega brata Viša. Pot nanj ni zelo zahtevna; v spodnjem delu hodiš po stopnicah, grobo vklesanih v skalo, in nadaljuješ po travnatem pobočju. Nekaj deset metrov pod vrhom te pričakajo jeklenice, s katerimi se ob strmi, gladki steni povlečeš na vrh. Tam stoji prelep kovinski križ z vgrajeno miniaturno kapelico. Od tam se je kot na dlani odpiral razgled na SZ ostenje Viša ter pod njim lepo vidno pot Carla Chersija, po kateri sem nameravala proti Mazzenijevemu bivaku. »Po malici,« sem si mislila in začela jemati hrano iz nahrbtnika, a sem delala račun brez krčmarja. V daljavi je začelo grmeti iz več smeri in to me je

Bivak Gorizia II 📷 Andrej Mašera

spravilo pokonci. Niti najmanj si nisem želela bližnjega srečanja s strelom na grebenu, opremljenem s kupom železja. Odrzela sem navzdol in se pravočasno umaknila v zavetje velikanskega balvana.

Pot C. Chersija je razgledna in zelo zanimiva povezava med Pellarinijevo in kočo bratov Grego nad dolino Zajzere. Bolj kot tehnično zahtevna je naporna zaradi svoje dolžine in razgibanosti. Krasijo jo namreč številni vzponi in spusti. Prehodila sem le del poti (do bivaka Mazzeni), prečkala velikanska melišča in obšla snežišče v velikosti nogometnega igrišča, debelega vsaj pol metra; mrzlo je zavelo, ko sem šla mimo njega.

Urni kazalec se je pomaknil proti peti popoldne, ko sem prispela k bivaku. Stoji nad robom krnice Špranje, opremljen je z devetimi ležišči in tudi za kritične ženske oči solidno čist. Blizu njega teče živahen potoček z osvežujočo ledeno mrzlo vodo. Tam sem si natočila vode za večerjo ter si prav na hitro zdrgnila telo od nog do glave. Pred bivakom sem še dolgo v večer klepetala s simpatičnima planinkama, Italijanko in Nemko. Trije narodi, trije jeziki in ena skupna strast – ljubezen do hribov, ki je premagala vse jezikovne ovire med nami.

Še dolgo v noč sem se premetavala na zgornjem pogradu bivaka in prisluškovala nočnim šumom. Nekaj se je premikalo okoli bivaka, slišati je bilo stopinje več živali, komaj slišno trganje trave in prežvekovanje ... gamsi! Spustili so se do bivaka ter si privoščili nočno pojedino brez kančka slabe vesti, da so s svojim hrupom zbudili pol bivaka. A meni ni bilo do spanja ... strmela sem v nepredirno temo in premišljevala ... Bi podaljšala izlet še za en dan ali naj se z jutrišnjim dnem obrnem proti domu? Malo sem na tesnem z obleko in hrano, po drugi strani pa čutim, kako z mene padajo bremena, težke misli in skrbi. Ostaja samo še hoja po skali, produ ali mehki travi. Noge se navadijo na vsakdanji ritem 7- do 8-urne hoje, stopala pozabijo, da obstaja tudi lažja in manj nerodna obutev od gojzarja.

Hrana in voda sta, razen v kočah, težko dostopni ali pa sploh ne. Vse, kar imaš, nosiš v nahrbtniku. Za vsak grizljaj hrane se zahvališ, preden ti spolzi po grlu; temu se reče spoštovanje

do hrane – skozi tako šolo bi moral iti vsak, ki si je drznil vreči stran kos kruha. A tudi telo pozabi jesti in se čudovito prilagaja fizičnim naporom, le potrebne količine vode mu ne smeš odrekati. Tako sem izkoristila vsako priložnost za postanek ob tekoči vodi na poti za potešitev žeje, osvežitev telesa in napolnitev praznih plastenek. Zgodilo se je že, da mi je platenko uspelo napolniti šele s slamico, tako majhen curek je mezel iz skale. Hmm, nasmehnila sem se ob misli na nasvet svoje sestre, naj ne hodim v hribe brez slamice.

In tako dan za dnem ... Med hojo si po večini sam, slediš ritmu svojih korakov. Opazuješ pokrajino in premišljuješ, kakšen boj za obstoj tam poteka dan za dnem. Z zanimanjem opazuješ polžka, velikega, kot je za nohtom črnega, in gorsko cvetje, ki je zraslo iz očem nevidne špranje v živi skali. Ali pa očaran slediš stopinjam gamsov in kozorogov, baletnih plesalcev nedostopnih vrhov.

Včasih ves dan ne srečaš žive duše, šele na večer, ko prispeš do prenočišča, se za nekaj ur srečaš s civilizacijo. Izmenjaš vtise in premleješ načrte za naslednji dan. Pod noč se umakneš v bivak, se zaviješ v toplo vrečo in zaspiš z mislimi na prihodnji dan ...

Krog se končuje

Jutro zadnjega dne. Teresa se je že poslavljala, ko sem se šele kobacala s pogradu. Z Evo iz Celovca sva imeli skupno pot do sedla Škrbina Prednje špranje. Njen pes Argon, mlad nemški ovčar, je ves čas poskakoval pred njo in prožil kamenje v strmi grapi. To je bilo za Evo tu in tam nevarno, a je samo zamahnila z roko ob mojem predlogu, naj ga priveže na vrstico. Z njim hodi v šolo, tisto pasjo namreč. Želi ga uporabiti za lavinskega psa in v ta namen pes potrebuje osnovno znanje, pridobljeno v pasji šoli.

Na sedlu sem sprejela odločitev, da končam potepanje in se spustim v dolino. Hrane mi je ostalo le še nekaj drobtinic, prav tako mi je primanjkovalo svežih oblačil. Čuden je bil občutek, ko sem po štirih dneh v kraljestvu tišine in neokrnjene narave zaslišala zvok avtomobilskega motorja in uzrla cestni asfalt ... Noge bi se najraje obrnile tja, od koder so prišle ... ○

Visoko nad dolino Belopeških jezer

Po najdrznejši ferati v Julijskih Alpah

✍ Gregor Gartner

Počasi nadaljujemo sestopanje proti sedlu. S snežišča zgoraj se cedi voda in osvaja skalni svet pod seboj. Vnovič, kot že tolikokrat doslej, pogledam, kam bi lahko postavil desno nogo. Ujame se na skalno rebro desno spodaj. Previdno potipam, če bo skala zdržala. Kaže, da bo. Naslednji premišljeni gib naredim z desno roko. Poiščem si skalni oprimek, ga narahlo potegnem in ... ostane mi v roki. Poskušam si najti boljšega, iznenada pa se Mitja zadere: »Pazi, skaaalaaaa!« Samo obstanem, umakniti se tako ali tako nimam nikamor. Trenutek čakanja, ki se zdi daljši kot najdaljše ponedeljkovo dopoldne, in velikanska skala s hitrostjo dirkalnika formule 1 zgrmi mimo mene in se s strahotnim bobnenjem zapelje v zahodno steno Mangarta.

Na Mangartsko sedlo

Mangart je z 2678 m tretja najvišja gora v Sloveniji. Svojo neizmerno veličino ponosno »razkazuje« na dve strani. Na eni so južna pobočja, ki strmo padajo v Koritnico. Zelo strma so, prekinjena s pečinami in razdrtimi grapami ter posejana z nežno visokogorsko travico. Na drugi strani pa je široka in veličastna severna stena, ki se vleče vzdolž celotnega grebena Mangarta. Čez ta greben poteka tudi meja med Slovenijo in Italijo.

Poleg dveh strani pa ima gora tudi dva obraza. Prvi je gladek in nežen, po njem potekata dve poti, ki nas z Mangartskega sedla v uri in pol pripeljeta na teme Mangarta. To sta lahka pot po italijanski strani gore in zahtevnejša Slovenska smer na naši strani. Drugi obraz gore pa je strog in resen, pot se vije od Belopeških jezer do bivaka Nogara, od tam po Italijanski poti,

imenovani Ferrata Italiana, na Mangartsko sedlo, na vrh pa po želji. Mi trije si izberemo zadnjo varianto. Belopeška jezera-bivak Nogara-Mangartsko sedlo (Via Italiana)-vrh Mangarta (Slovenska smer).

Prvi teden julija se torej odpeljemo čez mejo v Ratečah, do prvega kraja Bela Peč (Fusine Laghi), tam pa zavijemo na levo po vijugasti cesti do velikega makadamskega parkirišča ob Zgornjem Belopeškem jezeru. V lepem vremenu se tam odpre sanjski razgled na severno ostenje Mangarta, mi pa smo kljub zgodnji jutranji uri naleteli na megleno zaveso, ki je pokrivala dobršen del tega ostenja. Parkiramo. Hkrati se nam čez parkirišče bliža starejši možakar, ki bi očitno rad pristavil svoj »lonček«. Postavi se pred nas in zamrmra dnevno takso uporabe parkirišča. Nemudoma se naredimo neumne, češ da ne vemo, za kaj gre, obenem pa sam prav na hitro zaklepam avto. Možak se nikakor noče sprijazniti z že skoraj izgubljeno mezdo in začne prav po cirkuško opletati z rokami, še bolj pa jezikom. Ker vidi, da mu vse skupaj nič dosti ne pomaga, nazadnje zagrozi še s »carabinieri«. Končno se nam zazdi že malce preveč razburjen za šesto uro jutraj, tako da mu le damo zahtevanih 800 SIT.

S parkirišča nadaljujemo pot proti 1750 višinskih metrov oddaljenemu vrhu, za to naj bi potrebovali kakih šest ur. Do bivaka Nogara se vzpenjamo najprej po prelepem bukovem gozdu, nato pa po vedno strmejšem in s travo poraščenem skalnatem pobočju. Bivak je na zunaj videti kot hišica iz pravljice, znotraj pa z nekaj domiselno razporejenimi pogradi ponuja pravo razkošje. Je ravno pravi kraj za malico. Privoščim si dva kosa kruha, močno zabeljena s slastno zaseko, ki je na gosto posejana z drobnimi zrnci česna. Vse skupaj poplaknem še z limona-

Via Italiana; zračna prečnica v zgornjem delu
Tine Mihelič

do. Obeta se tudi posladek, in sicer v obliki Mihovega domačega rumčka. Ko so želodci »nared«, grlo zadosti vlažno in glava pripravljena, si nadenemo plezalne pasove in se odpravimo v ferato.

Italijanska pot od bivaka Nogara do Mangartskega sedla je zagotovo odlična izbira za pravega planinca s pogumno, doživetij željno in izbirčno dušo. Je zelo dobro zavarovana, še bolj pa zračna, zato vrtoglavica odpade. Fizično niti ni zahtevna, saj premaga nekako 400 metrov višinske razlike. Plezalni pas s samovarovalnim kompletom in čelado vsekakor sodi v obvezno opremo. Zgodaj poleti je priporočljiv tudi cepin, zaradi snežišča ob vstopu v ferato. Kakor koli že, to leto je bilo v gorah julija še veliko snega, zato je bilo strmo trikotno snežišče, ki nas je privedlo do vstopa v steno, kar nesramno veliko, mi trije, bolj nerodni ne bi mogli biti, pa brez cepinov. Besede vrniti se so zazvenele tako čudno prazno, da smo se brez premisleka lotili

snežišča. Previdno, kot bi hodil po žeblih, začnem prečkanje. Po stari, slabo uhojeni gazi se počasi pomikam proti vznožju stene. En sam pogled proti izteku snežišča je dovolj za neizogibno spoznanje, da ob zdrsu ne bo šale. Še korak, pa sem na varnem. Z vponko se pripnem na jeklenico, nato pa se začne novo poglavje. Zamenjajo se dva žleba in dve votlini, potem pa se počasi znajdemo na strmi travnati terasi. Na tem mestu se skala »obrne« pokonci. Oči jo spoštljivo pobožajo. Plezanje postane edini smisel trenutka, možgani neuporabno orodje, duša poč angel.

Po izstopu iz ferate se korak ustavi na Mangartskem sedlu, zavitem v meglo. Najtežji del poti naj bi bil za nami. Pred seboj zagledam veliko snežišče. Sneg to leto res ni skoparil. Do vrha imamo še uro in pol. Malce više opazim človeka, ki si po italijanski strani gore s cepinom utira pot proti vrhu. Stopim proti njemu, da bi ga povprašal, po kateri poti je bolje iti na vrh, Slovenski ali Italijanski? Spoznam, da imam opravka z Italijanom. Takoj se zavem, da bom z angleščino težko kaj opravil, italijanščina pa mi je na žalost popolna neznanka. Nekako se sporazumeva, da pot po italijanski strani brez cepina in derez ne pride v poštev. Odločimo se torej za Slovensko smer. Šele zdaj, ko smo mislili, da je skoraj vse že za nami, se začne zares prava avantura.

Proti vrhu

Prečimo snežišče in nadaljujemo pot proti zahodni steni Mangarta, kjer je vstop v Slovensko smer. Kaj hitro po vstopu se ponudi nadvse mikaven fotografski posnetek, zato predlagam Mihi in Mitju, naj se postavita v kakšno bolj zanimivo pozo. Snamem nahrbtnik, ga odprem in vzamem aparat iz usnjene torbice. Naredim posnetek, nato pa se mi ob nerodnem »pospravljanju« aparata torbica nehvaležno odkotali v težko prehodno grapo nekaj metrov niže. Dobro jo vidim in zazdi se mi, kot da bi se mi rahlo posmehnila: »No, kaj boš pa zdaj?« Zelo nejevoljen sem prisiljen razmišljati, kaj storiti. Nastala je namreč nepredvidena težava. Kje neki naj dobim novo torbico, saj je prav ta za aparat kot »ulita«? Obstaja seveda možnost, da se, če se ne prevrnem in pobijem, »izmuznem«

v grapo in jo poberem. Lahko pa se ji ravno tako posmehnem: »Boš že videla, ko pride zima in z njo plazovi.« Ker se ne dam tako zlahka zasmehovati, se odločim, da vendarle pojdem ponjo. Nadvse previdno in počasi se spuščam po gladkih skalah. Uspelo mi je. Poberem jo in splezam nazaj. Skupaj s fotoaparatom jo pobahšem v nahrbtnik, potem se odpravimo naprej. Dobro zavarovana pot nas nekaj časa zanesljivo vodi proti vrhu, kar naenkrat pa se pred nami pokaže nova ovira. Še eno brez cepina in derez neprehodno snežišče, ki je na obeh straneh zaprto s steno. Kako naprej? Opazimo, da je na desni strani snežišča voda izdolblja nekakšno votlino v snegu. Poskusimo, ali bo šlo skozi. Snamemo torej nahrbtnike in se plazimo po njej, dokler ne opazimo izhoda, ki pelje proti razu nad snežiščem. Iz raza bi bil mogoče lahko kakšen prehod naprej. Res je tako, kot smo predvidevali, vendar se zavedamo, da bo nazaj teže. Spet smo na označeni poti. Zaviti smo v vse gostejšo meglo in tako nadaljujemo plezanje po gladkih skalah, dokler ne pridemo do novega snežišča. To ne pomeni nobene ovire in z lahkoto se zmuznemo čezenj. Za tem snežiščem je znova na vrsti plezanje ob jeklenici do manjšega potočka, ki teče naravnost čez steno; tam je tudi pot. Hitra prha, nekaj skal in že spet smo na robu novega snežišča. Od tod torej potoček spodaj. To snežišče nam zopet zapira pot. Ali še ne bo konec tega vzpona? Kje je sploh ta vrh? Poiščemo si nov prehod čez strme skale. Znova je šlo. Steza postane položnejša. Čutimo, da vrh ne more biti več daleč. Še deset minut in v gosti megli in vetru ga le dosežemo. Skoraj sedem ur smo potrebovali. Olajšanje. Posnetek in požirek žganja, nato se obrnemo.

Po Slovenski smeri se vnovič spuščamo nazaj proti Mangartskemu sedlu. Ob prehodu na zadnje snežišče pod vrhom srečamo tri Francoze, dva moška in žensko, ki se neustrašno vzpenjajo proti vrhu. Ženska ima kljub ne ravno visokim temperaturam, snegu in vetru sicer vetrovko in čelado, spodaj pa le kratke hlače. Vsekakor ne gre oporekati dejstvu, da ji le-te močno pristajajo, še posebno, ker se pod njimi pokaže ponos marsikatere ženske. Prečudovite noge. Vzdržati se pogleda v takšnem trenutku bi bil verjetno greh.

Prav pri prehodu zadnjega snežišča pa se jim je zalomilo. Ne najdejo poti na vršno skalovje. Še malce smo omotični od pogledov, ko jim pokažemo pravo pot. V angleščini si izmenjamo nekaj besed. Povprašajo nas, po kateri poti smo prišli do Mangartskega sedla. Povemo jim za ferato, ki jo očitno že poznajo. Zazdi se, da so celo malce ponosni na nas. Razložimo jim, da so zdajšnje razmere v Slovenski smeri pravzaprav hujše od same ferate. Res je, tale Slovenska smer zanje ni nikakršen mačji kašelj. Zaželimo jim srečno pot in gremo naprej. Vse do snežišča z votlino nam je šlo kar se da dobro. Nekako se prebijemo skozi. Sestop je vedno težji od vzpona! Spet smo v skali. Počasi nadaljujemo sestopanje proti sedlu. S snežišča zgoraj se cedi voda in osvaja skalni svet pod seboj. Vnovič, kot že tolikokrat doslej, pogledam, kam bi lahko postavil desno nogo. Ujame se na skalno rebro desno spodaj. Previdno potipam, ali bo skala zdržala. Kaže, da bo. Naslednji premišljeni gib naredim z desno roko. Poiščem si skalni oprimek, ga narahlo potegnem in ... ostane mi v roki. Poskušam si najti boljšega, iznenada pa se Mitja zadere: »Pazi, skaaalaaa-aa!« Samo obstanem, umakniti se tako ali tako nimam nikamor. Trenutek čakanja, ki se zdi daljši kot najdaljše ponedeljkovo dopoldne, in velikanska skala s hitrostjo dirkalnika formule I zgrmi mimo mene in se s strahotnim bobnenjem zapelje v zahodno steno Mangarta.

Raje ne pomislim, kaj bi se lahko zgodilo. Neizogibno je, da bom moral današnjo mero sreče krepko odslužiti. Ob takih trenutkih se večkrat vprašam, koliko je vredno človeško življenje. Po eni strani ne dosti, eden več ali manj, po drugi strani pa se spomnim stavka avtorja, čigar ime sem že pozabil: Vsaka lučka, ki ugasne, nekomu pomeni vse. V pol ure smo na Mangartskem sedlu. Časa za postanek ni, vreme se namreč počasi, toda vztrajno slabša. K bivaku Nogara se spustimo po običajni poti, in sicer prek prevala Čez Travnik zahodno od Rateškega Malega Mangarta. Vreme še kar drži, zato se ustavimo ter usedemo na trave pod bivakom. Po petih urah hoje si prvič privoščimo požirek pijače. Ne ve vsak, kako dober je takrat požirek navadne vode. Da o pivu sploh ne govorim!

Vevnica in Mangart 🇸🇮 Vladimir Habjan

Prepustimo se čarobnosti trenutka in preprosto »pijemo« svet okoli sebe. Za tisto, kar čutiš, je vsaka, še tako velika, beseda kot ena sama kapljica vode v velikem zmrznjenem slapu, ki se lesketa v poznopoldanskem soncu. Veličina brez pri-

mere. Sanje, zaradi katerih ima življenje pomen. Spomini, ki z leti dobivajo vedno večjo vrednost. To je tisto, zaradi česar se bomo vedno znova vračali. Nazadnje se le odpravimo proti dolini. Ravno ko pridemo do avtomobilov, se pošteno ulije. 📍

V dolino Belopeških oziroma Mangartskih jezer se pripeljemo po cesti Kranj-Jesenice-Kranjska Gora-mejni prehod Rateče. V prvem kraju na italijanski strani, Bela Peč (Fusine Laghi), zavijemo ostro levo v Fužinski naravni park, nato pa po cesti do parkirišča ob zgornjem Belopeškem jezeru (od odcepa 4 km). Vožnja naprej je prepovedana. Parkirišče je treba tudi plačati. Do planine Tamar nadaljujemo peš po gozdni cesti, nato sledimo markirani poti številka 517a, ki nas po strmem gozdu pripelje do melišča pod stenami Mangarta. Tam zavijemo desno in se priključimo poti št. 517. Pot se vzpenja po skalovju in travah in pripelje do bivaka Nogara. Če so trave mokre, nam lahko zdrsne! Od bivaka naprej sta do Mangartskega sedla (2078 m) na voljo dve možnosti. Prva je povsem preprosta pot, ki se usmeri na desno in se v ključih vzpne čez travnata pobočja Travnika na preval Čez Travnik. S prevala se nekoliko spustimo na zložno pot, ki pride od kočice pri Mangart-

skem jezeru, in se po njej vzpnemo na sedlo. Dosti težja pot do sedla pa je Via Italiana. To je ena izmed treh najzahtevnejših zavarovanih poti v Julijskih Alpah. Od bivaka Nogara sledimo trikotnim markacijam levo navzgor, do bližnjega vstopa v strmo steno Rateškega Malega Mangarta. Tam je vstop v ferato. Z Mangartskega sedla na vrh Mangarta sta spet na voljo dve poti. Lažja, ki poteka po italijanski strani gore, in težja Slovenska smer, ki je dobro zavarovana z jeklenicami in klini. Težave v Slovenski smeri so predvsem te, da se snežišča pogosto obdržijo dolgo v poletje, zato naj bo cepin kar obvezen del opreme. Priporočam krožno varianto – po Slovenski smeri navzgor, navzdol pa po Italijanski.

Vodnika: Tine Mihelič: Julijske Alpe, PZS; Andrej Mašera: 50 zavarovanih plezalnih poti, Sidarta. Zemljevida: Alpi Giulie Occidentali Tarvisiano 1 : 25.000; Julijske Alpe – zahodni del 1 : 50.000.

Na tromeji

Na pohod po Goričkem

✍ in 📷 Milan Vogrin

Ali veste, kje je Goričko? No, če ste pomislili na pokrajino kje ob Novi Gorici, potem niste bili edini, ki ste bili v zmoti. Goričko je namreč pokrajina, ki leži na skrajnem severovzhodu Slovenije, na povsem drugem koncu države torej! Je del Prekmurja, oziroma, če smo natančnejši, kar njegov večji del. Kot pove že ime, gre za gričevnato pokrajino, ki je sestavljena iz mehkih usedlin, kot so pesek, glina in prod. Zabljeni griči zvečine ne presežejo tristo petdesetih metrov, no, sem ter tja kakšen preseže celo štiristo metrov. Takšne izjeme so recimo Rdeči (416 m) in Sotinski breg (418 m) tik ob avstrijski meji in Srebrni breg (404 m) ob madžarski meji, s katerih je dober razgled ne samo po Goričkem, temveč tudi po Ravenskem in Dolinskem ter po sosednji Avstriji in Madžarski.

Goričko je razgibana pokrajina: razpršena naselja, ekstenzivno kmetijstvo, obsežni borovi in bukovi gozdovi, na južnih obronkih vinogradi, trdo kmečko življenje, pa kljub temu prijazni Goričanci, to so njegove značilnosti. Življenje z naravo, redka poseljenost ter malo ali skoraj nič industrije - vse to je pripomoglo, da je celotna pokrajina postala svetla točka s številnimi kulturnimi in naravnimi zanimivostmi. Zato niti ni čudno, da so predlagali zavarovanje celotnega Goričkega kot regijskega parka. Oglejmo si eno izmed zanimivosti v tem koncu Slovenije: Tromejnik.

Hoja po meji

Za obisk Tromejnika, ki, kakor pove že ime, leži na meji treh držav, se iz Kuzme napotimo proti Matjaševcem in tamkajšnjemu maloobmejnemu prehodu. Tukaj nas čakata klanec in manjši vzpon, povzpeti se moramo za dobrih 40 metrov; Kuzma namreč leži na nadmorski višini 259 metrov, Matjaševci pa na dobrih 300. Sicer pa, za ogrevanje ravno prav. Prebivalci Matjaševcev so pravi mejaši, saj je kar nekaj hiš po-

Ob tromejniku

stavljenih dobesečno na meji. Pred nami je nekaj minut prijetne hoje po poti skozi mešani gozd. Pot je speljana po meji, tako da smo občasno z levo nogo v Avstriji, z desno pa v Sloveniji. No, kdaj pa kdaj nas zanese in kar naenkrat ilegalno prestopimo državno mejo, kot nas opozarjajo mejni kamni. Pa nič zato, saj pot uporabljajo prebivalci obeh držav. Na tej poti se da kar pogosto srečati našega breznogega kuščarja slepca *Angius fragilis*, ki ga marsikdo zamenjuje za kačo. Slepca ni nič pogodu močno sonce, zato se raje zadržuje v prijetni gozdni senci. In kje je bolj pripravno kot na poti?! Ko smo mimo slepca, se kar naenkrat znajdemo na asfaltirani cesti, ki nas pripelje do gostilne Lang na avstrijski strani. No, če slišijo žvenket evrov, prav nič ne vprašajo, ali smo k njim prišli legalno! Pri gostilni zapustimo asfaltirano cesto in zavijemo na desno na gozdno pot, ki nas vodi zdaj po gozdu zdaj po njegovem robu. Do Tromejnika potrebujemo kakšnih 30 minut zmerne hoje, vmes pa nas ves čas spremlja ptičje petje. V poletnem času sta najglasnejša divja grlica *Streptopelia turtur* in kobilar *Oriolus oriolus*.

Ko postanemo malo zadihani, ker se pot nekoliko vzpne, pred sabo že zagledamo znameniti piramidasti tromejnik, ki nas opozarja, da smo na točki, kjer se stikajo tri države: Avstrija, Madžarska in Slovenija. No, tukaj si privoščimo malo počitka, posedimo na klopci v senci ali pa na hitro pokukajmo še v sosednjo Madžarsko. Stavim, da tako hitro kot tokrat še nikdar niste prestopili meje treh držav! Za tiste, ki vas zanima, kako visoko ste: prilezli ste do višine 388 m nad morjem.

Na tem mestu lahko zapišem, in to samo zato, ker to že dolgo ni nobena skrivnost več, da na Goričkem zelo dobro uspevajo tudi gobe. Glas o tem se je razširil vse tja prek Trojan. Mogoče pa lahko zapišem še nekaj, kar bo morda za nekatere, ki mislijo, da so na Goričkem dobrodošli že zato, ker pridejo od drugod in pustijo v gozdu samo razdejanje in kup smeti, nekaj novega: Goričanci takšnih »gostov« niso niti najmanj veseli!

Grast in močvirje

Pri Tromejniku oziroma takoj po spustu se moramo odločiti, v katero smer bomo nadaljevali pot: lahko se vrnemo po isti poti, vendar bomo s tem prikrajšani za marsikatero zanimivost, ali pa bomo naredili nekaj kilometrov več in ob poti videli še kaj več. Če smo se odločili za bližnjo pot, se spustimo v dolino; kmalu bomo prišli do manjše mlake in okoliškega močvirja. V mlaki kar vrvi od življenja, zato si je vredno vzeti nekaj minut časa in si ogledati pisane leteče dragulje v podobi kačjih pastirjev, ki se spreletavajo nad vodo, ali pa prisluhniti orkestru žab, ki so posebno glasne spomladi. Najprej se prebudijo iz zimske otrplosti navadne krastače (*Bufo bufo*) in rjave žabe sekulje (*Rana temporaria*), pozneje jim sledijo zelene žabe ter hribski urhi (*Bombina variegata*), ki malo spominjajo na krastače, vendar so njihovi trebuščki obarvani svarilno rumeno. Od tod – v bližini je tudi parkirišče za vse tiste, ki bi Tromejnik radi obiskali, pa daljše poti ne zmorejo ali pa za celotno pot nimajo dovolj časa – nas pot po nekaj sto metrih hoje po makadamu pripelje na lokalno asfaltirano cesto in v dolino

Senca velikega hrasta vabi ...

potoka Lukaj. Ostane nam samo še pot do našega izhodišča v Kuzmi. Tako opravljena je dolga slabih 12 km.

Lahko pa se odločimo za daljšo varianto proti Trdkovi. Pot do nje nas vodi prek manjših vzponov po prijetni senci gozda. Ko prispemo iz gozda, kmalu zagledamo prve hiše, ki že pripadajo Trdkovi. Od lepe razgledne točke, na kateri stoji tudi stara karavla iz obdobja naše skupne države, nas loči še nekaj metrov asfaltirane ceste. Od tam imamo še kakšen kilometer hoje do križišča, na katerem našo pozornost pritegne velik hrast graden (*Quercus sessiliflora*), ki v svojo senco zvabi marsikaterega popotnika. Da je hrast res prava točka za počitek, pričata tudi bližnji križ in oglasna deska. Po počitku pod hrastom zavijemo na desno in se spustimo v dolino – da, uganili ste, k potoku Lukaj. Celotna pot je dolga nekaj manj kot 15 kilometrov; to je za pohod povsem sprejemljivo.

Seveda pa to še zdaleč ni vse, kar vas čaka na poti. V sami Kuzmi je gnezdo na Goričkem ne ravno preveč pogoste bele štorcklje (*Ciconia ciconia*). Očitno je tu in v okolici našla dovolj vlažnih predelov, kjer si lahko nabira hrano. In res, na nekaterih vlažnih travnikih ob potoku Lukaj lahko najdemo celo pri nas ogroženo sibirsko peruniko (*Iris sibirica*), ki nas v spomladanskih mesecih navdihuje z izjemno modro barvo svojih cvetov. Če se boste mudili v teh krajih tudi v večernih urah, skoraj gotovo ne boste mogli preslišati skovikanja sove. No, to ni kakršna koli sova, pač pa veliki skovik *Otus scops*, ki se po velikosti kosa s škorcem. Če vam je njegovo oglašanje znano, recimo s kakšnega dopustovanja ob morju, se tokrat ne motite! Res, veliki skovik je pogost v mediteranskem okolju, poleg tega pa je pri nas razširjen še na Goričkem. V Doliču, le streljaj od Kuzme, je zanimiv velik lesen zvonik. Ne morete ga zgrešiti, tik ob cesti je. Če omenimo še Frčkov mlin in izvir slatine v Gornjih Slavečih, ki si ju lahko ogledate na poti nazaj, je za enodnevni izlet po Goričkem več kot dovolj. Da pa bi se v te kraje še vrnili (o tem po vsem, kar boste videli in doživeli, sploh ne dvomim!), povejmo še, da je v bližini pri naselju Grad naš največji grad, še malo niže pa že omenjeno Ledavsko jezero. Vsako zase si zasluži svoj opis.

Ob cesti v Doliču stoji zanimiv lesen zvonik

Lakote v Prekmurju ne boste trpeli in to velja tudi za Goričko. Sicer pa tega tistim, ki ste v teh delih države že bili, ni treba omenjati; vsem tistim, ki se boste odločili za obisk, pa priporočam, da namesto dunajskega zrezka pokusijo kakšno tamkajšnjo specialiteto. Vredno je poskusiti pravi prekmurski bograč, zraven pa odlično kapljico.

Dostop

Do tromejnika oziroma do Kuzme, v kateri začnemo našo pot, lahko prispemo iz različnih smeri. Če prihajate iz Maribora, je najbližja pot tista prek Gornje Radgone, Radencev in Petanjcev. Namesto proti Murski Soboti zavijete na levo proti Cankovi oziroma mejnemu prehodu Gederovci. Od tam nadaljujete pot proti Pertoči, še prej pa se peljete mimo Lendavskega jezera, umetne akumulacije. Na koncu jezera se lahko odločite, ali boste pot nadaljevali po glavni cesti skozi Rogaševce ali pa boste zavili na desno in jo nadaljevali po meni ljubši stranski cesti. Pot vas vodi po slikoviti dolinici potoka Lukaj, najprej skozi Motovilce, zatem pa Slaveče, Dolnje in Gornje, od tam pa je le še za dobra dva lučaja do Kuzme. Pri orientaciji si lahko pomagata bodisi z izletniško karto Pomurja in vzhodnega Podravja v merilu 1 : 75 000 ali pa uporabite Atlas Slovenije. ◉

Brinškove neznane planinske razglednice

Ob 120-letnici rojstva Bogumila Brinška

✍ Vojko Čeligoj

Davnega leta 1972 smo planinci v Ilirski Bistrici na Brinškovi rojstni hiši (zdaj Gregorčičeva 19) slovesno odkrili spominsko ploščo z napisom, da se je leta 1884 tam rodil Bogumil Brinšek, pomemben rojak. Spominsko ploščo smo simbolično ozaljšali s tremi venčki cvetja, ki so jih pritrldile k njej delegacije domačih planincev, jamarjev in fotoamaterjev. S tem smo želeli označiti področja delovanja tega vrlega domačina. Odkritje spominske plošče je častno opravil Brinškov osebni prijatelj profesor Pavel Kunaver iz znane planinske družčine drenovcev in v daljšem doživitem nagovoru zbrani množici planincev, domačinov in gostov predstavil pomen obsežnega Brinškovega delovanja. Pozneje nam je profesor Kunaver poslal tudi pisni sestavek o svojih spomilih na prijatelja Bogumila Brinška, ki ga je ilirskobistriško planinsko društvo objavilo v svojem prvem Zborniku leta 1977.

Profesor Kunaver v svojih spomilih predstavlja Brinška kot »dušo« planinske družčine drenovcev, popisuje navdušenje nad prijateljevo iskriivo duhovitostjo in močjo, s katero se je odpravljaj v skalne previse in v neraziskane jame. Posebno pa poudari, da je bil izreden fotoamater, ki jih je vse navduševal s svojimi posnetki »nepoznanih motivov, skritih, samotnih stranskih dolin, vrhov, viharikov. Prijazni, nasmejani, značilni Kraševci Bogumil Brinšek, avtor teh slik, se nam je tudi sam predstavil, pojasnjeval motive, užival pri opisu resnično samotne gorske pokrajine, v katero zaidejo le drvarji, lovci in divji lovci – in on, samotar, samohodec po gorskih samotah«. Za fotografijo je takoj navdušil vse člame družčine, posebno Jožeta Kunaverja in Ivana Tavčarja. Slovenski planinski javnosti se je Brinšek predstavil z odlično fo-

tografsko razstavo v Ljubljani leta 1910, bralcem Planinskega vestnika pa s svojimi fotografijami, ki so bile objavljene in priložene v posameznih številkah. Brinškove fotografije so objavljene še v mnogih drugih knjižnih delih. V letu 1910 je bil v Lju-

bljani ustanovljen prvi fotoamaterski klub, v katerem je bil Brinšek takoj izvoljen za tajnika kluba. Njegovo ustvarjalno delo je žal pretrgala svetovna vojna. Padel je na južnem bojišču, in to že v prvih mesecih vojne, septembra 1914. Po njegovi smrti je njegov brat Ivan vse njegove fotografske plošče izročil v hrambo Slovenskemu planinskemu društvu v Ljubljani, po drugi vojni pa so bile v požaru za vedno uničene. Brinškov fotografski opus kar kliče k temeljiti raziskavi in popisu vsaj njegovih znanih del. In ne kaže odlašati!

Po srečnem naključju sem spoznal potomce Milana Brinška, Bogumilovega starejšega brata. Milanova vnuka inženir Nikola Čubranić v Zagrebu in doktor medicine Igor Deml v Pulju hranita kar precej fotografij tako deda Milana kot dedovega brata Bogumila. Žal so slike pomešane in neoznačene, vendar bi se glede na motiviko dalo ločiti fotografije obeh avtorjev.

Prav med fotografijami, ki jih hrani inženir Nikola Čubranić, sem odkril tri planinske razglednice Bogumila Brinška in postal pozoren na tovrstno avtorjevo fotografsko dejavnost, ki doslej ni bila nikjer omenjena. Razglednice so

ročno izdelane fotografije na razgledničnem fotografskem papirju.

Prva, z ročnim pripisom »Sv. Jakob, prvi снег v novembru 1910« in oznako avtorja »Fot. Brinšek B.«, je bila poslana avtorjevi materi.

Drugo s pripisom »Pihavec in Sovatna« – pozneje je bilo s črnilom na zgornjem robu dodano še »Križki podi.«, je avtor poslal bratu Milanu na železniško postajo v Št. Peter na Krasu (Pivka), katere načelnik je bil le-ta. Sicer pa je bil Milan Brinšek dober fotograf (glej zapis: V. Č.: »Železnica v objektivu Milana Brinška«, Nova proga, 1/1996), ki je pritegnil svojega osem let mlajšega brata Bogumila v svet fotografije.

Tretja razglednica je znana Brinškova fotografija Jalovca; nima nobenega zapisa ne na sprednji ne na zadnji strani in ni bila odposlana.

Naj bo ta zapis tudi poziv vsem, ki so morda prišli v stik s fotografskim opusom Bogumila Brinška, naj se odzovejo vabilu, da s skupnimi močmi popišemo Brinškovo fotografsko zapuščino!

Predvsem pa naj bo ta prispevek drobna zahvala Bogumu Brinšku za njegov obsežni delež v slovenski planinski zgodovini ob 120-letnici njegovega rojstva. ○

Jalovec

Sv. Jakob, prvi снег v novembru 1910

Čez Jalovško škrbino in skozi »Blažejev preduh«

✍ Pavel Dimitrov

V tretji številki Planinskega vestnika leta 2001 je bil na strani 111 objavljen moj članek z naslovom Našel sem pozabljeni Blažejev preduh. Blažejev preduh je ključna točka na poti od Zavetišča pod Špičkom do doma v Tamarju. Že takrat, ko sva bila s soprogo Poldko 5 let oskrbniški par v zavetišču pod Špičkom (od leta 1997 do leta 2001), sem v 4 »raziskovalnih dneh« spet našel preduh in sestopil skozenj. Takrat sem si zaželel, da bi to pot opravil v celoti,

od Tamarja čez Jalovško škrbino in skozi Blažejev preduh do Zavetišča pod Špičkom.

Neko julijsko soboto leta 2002 je bila vremenska napoved dobra; rečeno je bilo, da se bo po nekajdnevnih padavinah vreme izboljšalo in da bo posijalo sonce. Iz Brega pri Žirovnici smo se odpeljali zelo zgodaj, v nekoliko bolj oblačnem vremenu. Na naše presenečenje je v Mojstrani začel padati rahel dež; stopnjeval se je vse do doma v Tamarju. Sin Darko je odpeljal avto domov, saj smo načrtovali vrnitev na Vršič še isti dan pozno zvečer. Kar celo uro smo vedrili v domu, dež pa ni hotel prenehati. Sam sem nekoliko razočaran nad vremenom odkorakal po poti na Jalovec, hči Mojca in njen življenjski sopotnik Jure ter njegova sestra Mili pa so še čakali v domu, da preneha deževati. Hoja po razmočeni poti ni bila prijetna, debele kaplje, ki so padale z vej, so me dodobra namočile. Po enourni hoji je prenehalo deževati in za grebenom Rateških Ponc se je začelo svetlikati in jasni. Pod seboj sem opazil tri postave, ki so se mi nenehno približevale, in videl, da so to moji današnji sopotniki, en rod mlajši od mene. Ko so me dohiteli, smo se skupaj trudili po meliških do vznožja Jalovškega ozebnika. Zgornji del poti je bil zelo utrujajoč, saj se grušč nenehno melje pod nogami. Nato smo zavili na levo in se na majhnem stolpiču navezali na vrv, ker je tam stena spolzka. Sledilo je nekaj metrov spusta do snežne krajne počí. Prestop iz krajne počí v steno je bil kar zahteven. Vzpon po steni je zelo dobro varovan s klini in jeklenicami in vsa pohvala tistim, ki so ta del poti tako vzorno tehnično opremili. Med plezanjem so se nenadoma nakopičile megle, postalo je zelo hladno. Ko mi je nenadoma butnil veter v obraz, sem se zavedel, da smo po dveh urah hoje in pol prišli na Jalovško škrbino (2117 m). Na južni strani nas je razveselilo sonce, ki nas je ne-

Avtor članka v
Blažejevem preduhu

koliko ogrelo, in zazdelo se nam je, kot da bi prišli v popolnoma drug svet. Sestopili smo nekaj metrov po poti, ki vodi proti lovski koči, in si na zelenih travicah privoščili zaslužen malico. Pred nami se je odprl čudovit pogled na Veliko Dnino, dolino Trente in gore nad njo: Ušje, Plešivec, Trentski Pelc, Srebrnjak in dolino Zgornje Trente, ki jo dominantno končuje Bavški Grintavec. Na naši levi so kraljevali Triglav s svojimi sosedi, Prisank, Razor, Planja, Pihavec ter nazobčani greben Velikega Špičja, za katerim smo čutili dolino Sedmerih jezer. Za hrbtom smo opazili gamsjo samico z mladičem. Lepo počasi sta korakala po svoji uhojeni stezi do večje skale. Tam je samica stopila na rob skale in se zazrla v dolino Trente, za njo pa je priskakljaj mladiček ter se zapodil v njeno vime po svoj obrok mleka, zadovoljno nenehno migljaj z repkom in s tem dokazoval svoje zadovoljstvo in ljubezen do matere. Pet desetletij že zahajam v gore in sem doživel že marsikaj, tako lepega trenutka pa še nikoli!

Po tem enkratnem prizoru smo sestopili po poti proti lovski koči in po 200 metrih zavili na desno ter po travnatih vesinah (brezpotju) in strmih melišču prišli do Blažjevega preduha. Tam smo se za spomin slikali ter navezali na plezalno vrv. Splezali smo skozi preduh v strmo grapo in po njej do možica, ki sva ga postavila z Juretom pred dvema letoma, z namenom, da bi naključni planinci našli pravo smer. Nato smo po travnatih vesinah prečili na desno pod ostenje Goličice. Pod nami se je na jasi pasel trop gamsov, mi pa smo mimo njih sestopili po melišču do skalnatega skoka ter po lažjem plezanju do melišča. Tam smo se razvezali, saj do našega cilja ni bilo več nobenih težjih mest. Mili je bila presrečna, saj je bila prvič navezana na plezalno vrv in tudi prvič na zelo zahtevnih poteh, opremljenih s klini in jeklenicami.

Pot nas je nato vodila mimo Grive pod ostenja Velikega Ozebnika do poti, ki vodi na Vršič, v dolino Trente in do Zavetišča pod Špičkom. Po štirih urah smo prispeli do zavetišča in pozdravili novega oskrbnika Toneta, ki je imel polne roke dela. Prijazno nas je pogostil in da ga ne bi preveč motili, smo odšli po poti proti Škrbini za Gradom. V konti pod Malim Ozebnikom smo posedeli na majhnih zaplatah trave. V času

Zimski haikuji

*težek sneg -
odlomljena veja
še vsa jesenska*

*gaz v snegu
z vsako stopinjo v hrib
bližje nebu*

*mrzel večer
bodi moja blazina,
beli oblak!*

Alenka Zorman

oskrbovanja zavetišča sva s soprogo Poldko, kadar ni bilo planincev, »skočila« v ta mirni svet, poln lepot in tišine. Tam so naju večkrat presenetili gamsi, kozorogi in planinski orli. To je čaroben svet, v katerem tišina šepeta in vsak ljubitelj gora najde vse za dušo in srce. Ko sta naju obiskovala Mojca in Jure, sta vedno »ušla« na ta prelepi kraj, ki je le 10 minut oddaljen od zavetišča. Ko smo se naučili tišine in lepote, smo se vrnili v zavetišče, pojedli nekaj hrane, nato pa zunaj na klopeh občudovali lepoto gorskega sveta. Spomini so mi uhajali k tistim petim letom dela v zavetišču, polnim samoodrekanja, srečanj z znanci in prijaznimi planinci, čudovitih sončnih vzhodov in zahodov, nenadnih ujmov in šviganja strel, da so se gore tresle. To je bilo enkratno in nepozabno, to je bil del mojih lepih doživetij v triglavskem kraljestvu.

Iz tega podoživljanja me je predramila Mojca, ki je kazala na pozno popoldansko uro. Sledilo je še slovo od Toneta in že smo zdrveli po poti proti Vršiču, ki smo jo vsi, razen Mili, že velikokrat prehodili. Po treh urah prijetne hoje smo bili tik pred mrakom pred Tičarjevim domom. Tam nas je pričakala soproga z vnučkom Aljažem. Po kratkem postanku smo se odpeljali proti domu.

Za nami je bila lepa pot – lepo doživetje. Takih poti si še želim! ◉

Prva tekma državnega prvenstva v turnem smučanju

✍ in 📷 Vladimir Habjan

V soboto, 31. januarja 2004, je bila na Jezerskem prva tekma državnega prvenstva v turnem smučanju. To je bila sicer že deveta turno-smučarska tekma na Jezerskem in sedmi memorial Luke Karničarja in Rada Markiča, ki sta se ponosrečila leta 1997 v gorah nad Okrešljem, tekma pa je prvič veljala tudi za državno prvenstvo. V letu 2003 je bila pri PZS ustanovljena komisija za tekmovalno smučanje, ki je sprejeta tudi v mednarodno organizacijo ICSM UIAA. Tekmovalno turno smučanje je v zadnjih letih postalo mednarodno uveljavljena zimskošportna panoga, ki je med najresnejšimi kandidatkami za to, da postane nova olimpijska disciplina. To je športna zvrst, ki združuje prvine planinstva, turnega smučanja, teka na smučeh in alpskega smučanja. Tekmovanja potekajo v gorah in zahtevajo od tekmovalcev smučarsko znanje, gorniške izkušnje in dobro telesno pripravljenost. Gre torej za zanimivo kombinacijo gorniških aktivnosti in smučanja, zato ni čudno, da je večina tekmovalcev iz vrst planincev, alpinistov in gorskih reševalcev. Jezerjani so ena gonilnih sil na tem področju. Začetki ukvarjanja s to tekmovalno zvrstjo segajo že v osemdeseta leta, eden izmed pobudnikov pa je bil ravno Luka Karničar (njegova sinova sta na tekmi mladincev zasedla tretje mesto). Večina tekmovalcev je rekreativ-

cev, nekaj pa se jih s tem ukvarja tudi tekmovalno. Spet so pred vsemi Jezerjani, saj ima PD Jezersko verjetno edini odsek za tekmovalno turno smučanje v Sloveniji, na katerem se s tem ukvarjajo tudi bolj načrtno. Imajo močno mladinsko in člansko ekipo. Mladince trenira Drej Karničar, sicer načelnik postaje GRS Jezersko.

V čudovitem sončnem dnevu se je na startu zbralo rekordnih 57 ekip, v vsaki sta bila po dva tekmovalca. Da ne gre samo za rekreacijo, pač pa tudi za tekmo, je pokazal že start, saj so se nekateri z vso naglico zapodili na progo. Organizatorji so pripravili dve, krajšo za mladince, ženske ekipe in mešane pare ter daljšo za člane. Da so tekmovalci hitri, smo se kmalu prepričali sami, saj so nas mladinci s svojim hitrim prihodom na cilj dobesedno presenetili. Borba prvih dveh mladinskih ekip se je razpletla šele na ciljnih ravnini.

Rezultati: člani: 1. GRS Jezersko: Milan Šenk, Tone Karničar, 2. GRS Celje 2: Gregor Justin, Marko Lihtener, 3. Promontana: Dušan Podlogar, Primož Ravnikar (39 ekip); ženske: 1. Slow motion: Mirjam Leban, Jana Marinko, 2. Jezersko 1: Anja Karničar, Mojca Markič, 3. AO Kranj: Simona Grabec, Meta Meglič (4 ekipe); mešane naveze: 1. Kovačec: Majda in Bojan Kovačec, 2. GRS Bohinj: Lidija in Tomaž Perše, 3. Presno team: Maja Bajec, Tadej Kosmačin (8. ekip); mladinci: 1. Jezersko 4: Anže Šenk, Nejc Kuhar, 2.

Jezerko 3: Žiga in Jernej Karničar, 3. Jezerko 5: Miha in Gašper Karničar (5 ekip). Nagrado za »fair play« je prejel Marko Lesjak, ki je pomagal ponesrečenemu ob progi.

In kaj so povedali tekmovalci? Da je bila proga zanimiva in dobro pripravljena. Žiga in Jernej Karničar pravita, da na Jezerskem kaj drugega kot planinariti, plezati ali smučati niti ne moreš. Ta disciplina jima je všeč, ker poteka v naravi, mladi pa imajo v tem športu precejšnje ambicije. Veliko smeha je bila deležna polovica zmagovite ženske ekipe - Jana Marinko, ki je takoj po prihodu (bolj »priteku«) v cilj odšla »preverit« svojega sinka Matevža, ki se je rodil 7. novembra 2003! Zmagovalka mešanih dvojic, Majda Kovačec, je povedala, da sama trenira, sotekmovalec - mož Bojan - pa skoraj nič; pa ji vseeno komaj uspeva, da mu sledi. Milan Šenk (njegov sin Anže je v zmagovalni ekipi mladincev), članski zmagovalec skupaj s Tonetom Karničarjem, pravi, da ima tekmovalno turno smučanje še veliko prihodnost, morda podobno kot športno pleza-

nje. Jezerskemu bodo pri razvoju tega športa prav gotovo sledili še drugi kraji.

Letos bodo še štiri tekme: na Pokljuki, v Tržiču (informacije na naslovu: <http://users.volja.net/grstrzic/rally.html> in <http://www.melom.si/rally>), na Pohorju in na Okrešlju. ◻

Naš novi naslov
KRAKOVSKI NASIP 4
Tel.: (01) 426 34 28

Akcijske cene Gore-tex jaken in velurjev Dumo
Prvič pri nas v prodaji švicarske turne vezi Naxo
Turni čevlji Scarpa po lanskoletnih cenah
Ponovno v prodaji odlične palice Kohla

10 % gotovinski popust
za imetnike potrjene planinske izkaznice.

V A B L J E N I !

Veliki vrh – pogled s planine Korošica 📷 Jože Šter

Veliki vrh

Nenavadno srečanje pod Kofcami

✍️ Jana Remic

Bilo je pred nekaj leti. Prve pomladne dni je snežilo in svet vrhov je bil ponovno pod belo snežno odejo. Vremenoslovci so obetali hladen, jasen četrtek in vzela sem si prost dan. Odpeljala sem se proti Dovžanovi soteski. Ledene sveče ob potoku so krasile jutranjo podobo hladne soteske. Sneg je temno, blede odseval v trenutkih, ko je sonce poslalo prve žarke v novo jutro. Včasih, ko pričnem stopati v tiho, temno jutro, za trenutek podvomim, da bo daleč na vzhodu velika, svetla kroglja sploh vzšla. Kako neverjetno, lepo, tiho in gotovo je rojstvo vsakega novega dne. Snežna odeja je počasi bledela in končno zažarela v čistih, belih, barvastih odtenkih senc in sonca. Gazila sem svež sneg, uživala sem v pogledih okrog sebe. Vejice smrek so bile rahlo upognjene pod snežno puhasto odejo.

Tudi »Eskimi« zmrznejo

Tega dne sem hodila počasi. Strma stezica do planine Kal me je ogrela in slekla sem si pullover. Tišina, čudovit mir me je obdajal. Nobene srečanja z ljudmi nisem pričakovala, saj je bil delovni dan. Kako prijeten je bil občutek, ko sem gazila puhast, svež sneg. Stezica me je vodila skozi položen, prekrasen gozd smrek. Tako lepo je bilo, tako pravljичno, da sem se ustavljala in opazovala naravo okrog sebe. Potem sem prišla do zasnežene ceste pod Kofcami. Presečena sem opazila terenski avto, ki se je očitno pred kratkim pripeljal ...

Toda, stekla so bila rahlo zamrznjena. Neprijetno me je spreletelo. Korak mi je zastal. Bilo je, kot da v vozilu nekdo sedi! Obstala sem. Pozorno sem opazovala avto in počakala. Morda bo zdaj zdaj kdo izstopil. Nič se ni zgodilo. Stopila sem še dva koraka bliže. Res je bil nekdo v vozilu. Še korak ...

Takrat me je zmrazilo ob neprijetnem občutku. Možak se je nepremično smehljajal, njegova brada je bila bela od ivja. Privezan je bil z varnostnim pasom. Tudi kapuco je imel čez glavo, toda očitno je bilo, da je zmrznil v avtu. Srce mi je močno razbijalo. »Kako? Kaj se je zgodilo? Kaj naj storim?«, sem se spraševala. Dvignila sem roko, pomahala in glasno pozdravila. Nič. »Naj grem sedaj v dolino in sporočim, kaj se je zgodilo? Ali pa lahko grem še prej na vrh? Od tega verjetno ne bi imela nič, me je prešinilo. Misli so me begale, potem pa sem se odločila pogledati, kaj je pravzaprav z možakarjem v avtu. Počasi- priznati moram, da že kar tresočih kolen- sem se približala terenskemu vozilu, dvignila roko, da bi odprla vrata in ponovno pogledala možaka. Roka mi je omahnila ...

Tedaj sem osupla in jezna spoznala, kaj me je tako zelo prestrašilo. Bila sem zares jezna in nisem si še oddahnila od presenečenja in strahu. Nekaj stavkov, izrečenih v tistem trenutku, zagotovo ni primernih za objavo. Kaj se je torej zgodilo?

Nič. Takrat je bila znana reklama za avtomobilska gume Eskimo in možak, oblečen v Eskima, je predstavljal te gume. In na kartonu v terenskem avtu je bila slika prav tega možaka. Postava ravno prav velikega moža, lepo izrezana iz kartona, je bila postavljena na sedež za volanom in privezana z varnostnim pasom. Še nekaj trenutkov sem stala ob vozilu, potrem pa sem še enkrat ozmerjala Eskima in odšla.

Veter ohladi jezo

Jeza me je počasi minevala, potem pa sem razmišljala, kaj bi pravzaprav storila, če bi bil v avtu res zmrznjen človek. Tako zamišljena sem prišla v koč na Kofcah. Spila sem čaj in malicala. O srečanju pa sem raje molčala. Niti malo

mi v tistem trenutku ni bilo do tega, da bi se mi kdo smejal.

Sledila je še pot na vrh. Snega je bilo vse več. Neskončna belina, sem ter tja sem nekoliko zašla s poti. Vendar je bila prav prijetna vse do grebena. Na grebenu pa je pihal močan veter in le počasi sem premagovala pot proti vrhu.

Vrh. Hodila sem v krogu in opazovala čudovit svet Julijcev, ki so se bleščali v zlatih sončnih žarkih, opazovala sem bele vrhove avstrijskih Alp in na drugi strani greben Košute in Grintovcev. Spet sem se spomnila na zmrznjenega možaka v avtu. Pomislila sem, kako zelo bi bilo smešno, če bi me snemali s skrito kamero! Ob sliki, predstavljala sem si, kako sem se bližala vozilu, sem se smejala ... Tako čudovito je stati na vrhu gore! Prepozno sem spoznala, kako zelo me zebe v roke. Veter niti malo ni nehal pihati, močan in ledeno hladen. Jaz pa sem počasi in previdno sestopala. Sem ter tja so bile moje stopinje že prekrite s snegom. Svet pod menoj se je strmo spuščal proti dolini. Skušala sem si ogreti roke, ki so me neznosno bolele. Rokavice je veter prepihal. Šele, ko sem se spustila nižje in me leden veter ni več dosegel, je bilo bolje. Hoja je bila le še užitek. Sonce je bilo neverjetno toplo in celo nekaj oblačkov se je izgubilo. V daljavi pa se je skrivala dolina v morju megle. Počasi, čisto počasi sem sestopala, ozračje je bilo spet tiho, mirno. Kako čudovita je narava, kako veliko mi daje in kako trda je včasih ...

Potem sem se vrnila v dolino. Samo postrani sem pogledala zamrznjenca v avtu in najraje bi mu pokazala jezik! Pa nisem ...

Na srečanje pa nisem pozabila. Čez nekaj dni sem o dogodku pripovedovala družbi prijateljev, ki so se prav od srca nasmejali. Še sedaj me včasih kdo spomni na »Mojega Eskima«!

Planinska zveza Slovenije v letu 2004

✍ Alojzija Korbar Tacar

Predsedstvo PZS, ki ga je vodil predsednik PZS mag. Franci Ekar, je na svoji zadnji seji v letu 2003 sprejelo okvirni plan aktivnosti, ki se bodo izvajale v tem letu.

Leto 2004 je leto vključitve Slovenije v Evropsko unijo. Na dan vključitve bo vodstvo PZS v imenu vseh slovenskih planincev razvilo zastavo Slovenije, EU in PZS na vrhu Triglava, takrat po predvidevanjih že v lasti in upravljanju PZS. Zastave bodo plapolale tudi na preostalih vrhovih, med njimi na Storžiču, Grintovcu in Stolu. Planinska društva, pobratena z društvi iz zamejstva, bodo na dan vključitve na naših vrhovih skupaj z njimi tudi razvila zastave in imela krajše kulturne programe. Predsedstvo PZS je podprlo akcijo »Med krvodajalci smo tudi planinci«; ta bo v marcu in aprilu. V teh dveh mesecih bo slovensko planinstvo ponovno pokazalo, da podpira humanizem, ki ga to dejanje zahteva.

Leto 2004 so razglasili za Leto izobraževanja. PZS podpira pobudo Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, da projekt z imenom »Vseživljenjsko učenje na področju usposabljanja strokovnih delavcev v športu« zaživi kot dolgoročen projekt, v dobro zdravja in turizma vsega slovenskega prebivalstva. Zavedamo se, da znanje in razvoj človeških virov lahko zvišata tudi zaposlovanje. Izboljša se tudi turistična infrastruktura naših planinskih koč in planinskih poti. V letu 2004 bomo posodobili Statut PZS in ga naredili primerljivega z drugimi društvenimi statuti. Posodobitev terja tudi nova zakonodaja, ki nalaga društvom drugačne zahteve in omejitve. Delo PZS bo s tem preneslo odločanje na

tiste, ki si želijo kvalitetnejšega dela in napredka.

Notranja organizacija dela posameznih komisij se bo poenotila s primerljivimi pravilniki. Analizirali bomo tudi organizacijo dela planinskih društev in meddruštvenih odborov PZS. Določili bomo razmejitve in pristojnosti obeh pri medsebojni organizaciji dela. Planinskim veteranom bomo posvetili posebno pozornost in organizirali srečanja. Gradili so nam temelje slovenskega planinstva in dolžni smo spoštovati njihovo delo. Slovensko javnost bomo tudi sproti seznanjali z dogodki v posameznih društvih na naši prenovljeni spletni strani. To bo tudi del našega prispevka k slovenski akciji »Razgibajmo življenje«. Načrtujemo tudi aktivnejšo ponudbo rekreativnih programov v vseh življenjskih obdobjih. Organizirali bomo tudi izobraževalne seminarje, na katerih bodo naši društveni delavci spoznali novosti v organizaciji dela na področju društvene dejavnosti, izobraževanja in dela z mladimi. Podprli smo pobudo, da mladim posvetimo letošnje leto. Delo z mladimi temelji na znanju, odgovornosti in ljubezni do gora. Danes pa mora biti prežeto tudi z atraktivnimi programi, ki s svojo raznovrstnostjo pritegnejo mlade. Tudi družini smo namenili njeno mesto znotraj naših aktivnosti. Družina je temelj, na katerem se gradi ljubezen do gora. Povezava planinskega dela z našim šolstvom se bo nadaljevala tudi v smeri izboljšanja medsebojnega priznavanja vzgojno-izobraževalnih programov. Naša planinska založba pripravlja vodnike, ki bodo kvalitetno dvignili raven izobraževanja planinskih vodnikov ter vseh tistih, ki bi svoje znanje radi izpopolnili.

Utrinki s šole v Manangu

✍ in 📷 Vlado Schlamberger

Četrty dan hoje kosimo v vasi Hongde pri letališču. Po slabi uri hoje za mostom čez Sapche Kholo zavijemo na levo. Zagledam šolsko stavbo v redkem borovem gozdu. Spustimo Da Gombuja Šerpo na čelo. Naj se ve, kdo je vodja izobraževanja in usposabljanja na NMA. Kar precej časa traja, da se z vsemi rokujeva. Z nekaterimi se že poznamo: vodja tečaja Padam Ghale je Bojanov tečajnik izpred petnajstih let, inštruktor Pemba Gyaljen Šerpa je bil v moji skupini na tečaju v Langtangu leta 1994. Iman Gurung je sirdar na letošnjem tečaju, z njim se pozna že od Langtanga 1994. Spoznava še druge nepalske inštruktorje: Datsiri Šerpo, Lakpo Šerpo, Ngima Šerpo in Dorje Lamo. Po čaju in keksih se v učilnici z Damijanom predstaviva tečajnikom. Pred večerjo ponavljajo snovi, učeno napisano »interaction«. Zvrstijo se štirje prostovoljci, tisti, ki snov razumejo, in nepalščina se meša z angleščino, posebno pri tehničnih izrazih. Danes je na vrsti orientacija v naravi in na karti. Risanja po tabli in razlage ni konca. Odgovori na vprašanja so takoj na voljo.

Po večerji imamo pogovor z inštruktorji: izvedba programa za naprej. Pogovorni jezik je angleščina, kljub temu pa inštruktorji svoje mnenje pogosto izražajo v nepalščini, zlasti takrat, kadar mislijo drugače kot jaz. Poskušam jim dopovedati, da so priprave zato, da lahko vsak pove svoje mnenje. Da Gombu jih vsakič spomni: »Fantje, dajmo po angleško!«

Po dveh dneh na šoli bomo šli v višinski tabor, zato bo na vrsti prva pomoč. Damijan ima na voljo dan in pol. Predavanja in vaje o vplivu višine na človeka, ohladitvah, sončarici, poškodbah, zlomih in prvi pomoči. Pomagal mu bo Ngima Šerpa, ki bo prevajal za tiste, ki ne znajo angleško, jaz pa pri vajah. Malo stran od jezercarica zraven šole, od koder je lep pogled na Anapurni 2 in 4, nama postavijo šotor. Vročine ni več in spalna vreča pride kar prav. Zvečer dežuje.

Operacija na prostem

Zbudi me najin nosač, ki je napredoval v kuhinjskega pomočnika. Ponudi nama vroč čaj. Kmalu se zasliši topotanje, tečajniki imajo jutranjo telovadbo. Po zajtrku Damijan začne v učilnici, z Nimo mu asistira. Ko postane topleje, se preselimo na travo pod borovce. Višinska bolezen, ohladitve in omrzline, snežna slepota. Odmor po kosilu in nadaljevanje. Začnemo s šokom, sledijo nezavest, oživljanje, krvavitve, zvini, izpahi in zlomi. Potem še vaje. Dela je precej in pazimo, da vsaka skupina tečajnikov vajo ponavlja toliko časa, da jo vsak tečajnik zna ponoviti. Pred večerjo ponavljajo orientacijo.

Drugi dan Damijan razdeli večino povelj iz tovara, nato obvezujemo in vadimo z dekom-

Vaje v lednem plezanju

presijsko vrečo in kisikovo masko. Popoldan je prost za pripravo na pohod v višinski tabor. Po pomoč pride Mingma Šerpa. Stegno ima močno vneto, absces velik. Damijan se pripravi na operacijo kar pred šotorom. Pomagam tako, da Mingmo držim za roke in čez hrbet. Kljub anestezijski toži, da ga močno boli. To čutim, saj se mi kar trga iz rok. Pove, da je star dvaindvajset let in da je že štirikrat stal na vrhu Everesta. Tako za kratek čas pozabi na bolečino. Pozno popoldne kljub omejenemu času najbolj zagreti še najdejo čas za odbojko. Z Damijanom si pripraviva tovore.

Zjutraj pomagava podreti šotor. Hodimo od jutra in pozno popoldne smo že visoko nad Khangsarjem. Pot v sipkem melišču utrjujejo brinove veje in ploščate skale. Melišča strmo padajo do Khangsar Khole, ki se peni tisoč metrov niže. Kar naprej dežuje. Mokri in zadihani dospemo do Tilicho hotela, zavetišča v dolinici, kjer se stikata poti. Drugi dan hoje po neskončnih morenah opoldne zagledam čorten na sedlu in za njim jezero Tilicho. Tabor postavimo ob jezercu vzhodno od sedla. Ob popoldanskem čaju z inštruktorji že pripravljamo program za naslednje dni. Kljub sneženju je snega le nekaj centimetrov. Zelo je toplo, čeprav smo 5.000 metrov visoko.

Spim slabo. Ponoči me je prebujal sneg, ki je drsel s šotora. Vroč čaj me spravi k sebi. Novi sneg je moker, preide v droben pršec. Po zajtrku po slabi uri hoje pridemo do ledenika. Izberemo sedem prostorov, ki se razlikujejo po naklonu snega in ledu. Skupine, v katerih je po pet tečajnikov, krožijo od enega prostora do drugega. Vadijo tehniko hoje v snegu in ledu: brez opreme, s smučarskimi palicami, s cepinom, z derezami, z obojim, vadijo ustavljanje padca brez opreme in z opremo. Namesto kosila imamo suhi obrok, prinesejo pa nam vroče limonade. Popoldne smo že vsi premočeni. Megla se je spustila do ledenika in vztrajno prši. Popoldanski čaj pijemo v šotoru. Pršenje se spremeni v vztrajen dež. Po večerji sneži. Poskušamo se pogovoriti o delu za prihodnji dan. Počutje še ni najboljšo, tudi inštruktorji so čemerni. Ob vročem čaju pogovor ne steče, kot bi moral.

Čeprav se ponoči še nekajkrat zbudim, je tokrat boljše. Po zajtrku sneg spet preide v dež. V

bližini tabora vadimo hojo in plezanje ob fiksni vrvi. Nekateri inštruktorji se zavlečejo v šotore, Padam, Pemba Gyaljen, Lakhpa in jaz pa vztrajamo s tečajniki, dokler vaja ni končana. Pomagam, kjer je mogoče. Nekateri, ki imajo slabšo obleko, so premočeni do kosti. Sklenemo, da bomo po kosilu ostali v šotoru. Vadimo oživljanje, uporabo dekompresijske vreče in kisikove maske. Spet je začelo snežiti. Po večerji sklenemo, da se jutri premaknemo niže, na planino Gangapurna Kharka, na višino 4.000 metrov. Spodnja meja oblakov je na 4.500 metrih, če gremo niže, bo verjetno bolje.

Učenje na ledeniku

Zjutraj rahlo rosi in po zajtrku odidemo. Popoldne smo v Khansarju. Z Damijanom ne čakava na večerjo. Čaj in juha, nato pa spat. Zjutraj imamo skupni zajtrk na trgu v veliko veselje vaše mladine. Po poldrugih uri hoje smo pred Manangom. Pot nas vodi navkreber na planino in slabo uro grizemo strmo v breg. V soncu se blešči na novo zapadli sneg na ledeniku Gangapurne. Trava na planini je živo zelena. Popoldne je višinski tabor ponovno postavljen. Sonce sije, le nad Gangapurno je oblačni pokrov. Predvideli smo pol ure hoje na ledenik, traja pa kar celo uro. Težko je priti do uporabnega ledu. Skupine se razporedijo po ledeniku. Novi sneg se topi, potočki se bleščijo v soncu. Nad nami Gangapurna, pokrita z meglenim pokrovom. Spravimo se na strm serak in začnemo vaje v ledu: dereze, orodje, ledni klin, vpni vrv, varuj, preči, popusti. Vadimo korake, privijamo ledne kline, delamo sidrišča in se spuščamo po vrvi. Kosimo na ledeniku, sirdar Iman s kuharji prinese okusno kosilo. Popoldne se megleni pokrov z Gangapurne preseli prav nad nas in neprijetno rosi. Popoldanski čaj nas čaka v taboru. Premlevamo današnje dogodke. Po večerji se dogovorimo za delo naprej.

Po zajtrku hitimo na ledenik. Ponavljamo včerajšnje vaje, nadaljujemo pa plezanje v ledu v navezi. Z vrha seraka se spuščamo ob vrvi. Po kosilu poskusim s sidriščem Abalakova in posreči se mi privleči pomožno vrvico skozi prevrtan led brez kvačke. Pred odhodom pokažem še navezovanje za hojo po ledeniku in odpravimo

se v tabor prek ledenika navezani: Pasang, Pemba, Kabendra in Nawang so tako navdušeni, da se razvežejo šele v taboru pred šotorom. Po popoldanskem čaju poslušamo radio. V Katmanduju so ubili poveljnika vojske, ponoči je policijska ura. Dogodki so zelo daleč od nas.

Na pripravi po večerji se dogovorimo za demonstracijo dviganja iz ledeniške razpoke. S Pembo Gyaljenom ponoviva postopek. Navsezgodaj zjutraj inštruktorjem brezhibno pokaže dviganje iz ledeniške razpoke kar pod velikim borovcem. Na ledeniku dviganje ponovi še za tečajnike, ti pa vsak v svoji skupini vadijo toliko časa, da stvar teče gladko. Po kosilu na kratko predstavim iskanje zasutega v plazju z lavinsko žolno. Moj ortovox je na srečo kompatibilen s francoskimi lavinskimi žolnami, ki jih imajo na NMA. Počasi in pazljivo razlagam in kažem. Pemba Gyaljen gladko ponovi, nato pa na vajo. Uživam ob domiselnosti skrivalcev in iskalcev predmetov pod snegom. Po večerji se dogovorimo za turo, združeno z izpitom iz orientacije.

Krenemo v prekrasen dan. Bolj hodimo kot plezamo na skalnat vrh ob ledeniku. Vadimo vodenje skupine, ustavljamo se, orientiramo se in določamo položaje na karti. Na vrhu imamo prekrasen razgled: Rock Noir, Gangapurna, Tilicho Peak, Yawa Khang, Chulu West, Chulu East, Pisang Peak, Peak 29 in Manaslu. Čorten in drogovi so okrašeni z molilnimi zastavicami, ki plapolajo v vetru. Hitro nekaj posnetkov. Zleknem se na nahrbtnik in se sprostim. Svetloba me prevzame. Čez čas se privleče megla izza vrha in zakrije sonce. Čas je, da sestopimo. Ko se vrnemo v tabor, zvemo, da maoisti pripravljajo tridnevni štrajk. Da Gombu Šerpa razmišlja o koncu tečaja: »Počakajmo še dan. Jutri zjutraj gremo do šole. Začnete z izpiti, jaz pa grem do policije v Hongde. Poklicial bom v Katmandu. Če bo treba tečaj končati, imamo lahko izpite tudi v Katmanduju! Pomembno je, da se komu kaj ne zgodi.«

Začetniški alpinistični tečaj na šoli v Manangu 2003 je organizirala Nepalska planinska zveza (NMA) ob pomoči Planinske zveze Slovenije in je bil dvajseti po vrsti. Od prvega tečaja leta 1979 do leta 2003 je uspešno končalo usposabljanje v temeljnih alpinističnih veščinah za vzpone v visokih gorstvih 647 tečajnikov. Tečaj je

Prva pomoč – dekompresijska komora

trajal od 10. avgusta do 28. septembra 2003. Med 88 prijavljenimi kandidati so za tečaj izbrali 31 kandidatov, med njimi 1 žensko. Začel se je s plezanjem v kraljevem parku Balaju, plezanjem na umetni steni in tednom predavanj v Katmanduju. Na vrsti je bilo plezanje v kopni skali na šoli v Manangu (3.250 m), nato pa v snegu in ledu na ledeniku ob jezeru Tilicho (višinski tabor 5.000 m). Zaradi močnega deževja so višinski tabor prestavili ter plezanje v snegu in ledu nadaljevali na ledeniku Gangapurna (višinski tabor 4.000 m). 12. avgusta so se vrnili v Manang in tam so se začeli izpiti. Zaradi maoističnih izgrediv so tečaj na hitro končali in imeli izpite v Katmanduju 28. septembra 2003. Vsi tečajniki so tečaj uspešno opravili. Tečaj so izvedli: g. Da Gombu Šerpa, vodja usposabljanja pri NMA, g. Padam Ghale, glavni inštruktor, ter inštruktorji g. Nawang Ngima Šerpa, g. Datsiri Šerpa, g. Pemba Gyaljen Šerpa, g. Lakpa Šerpa in g. Dorjee Lama. Pomoč Planinske zveze Slovenije sva dajala g. dr. Damijan Meško, zdravnik kirurg iz Bolnice dr. Petra Deržaja, zdravnik na tečaju, in g. Vlado Schlamberger, gorski vodnik z mednarodno licenco, vodja inštruktorjev. ◉

Ang Tsering Sherpa

Pogovarjala se je Marjeta Keršič – Svetel*

Gospod Ang Tsering, lepo pozdravljeni pri nas v Sloveniji!

Slovenija je zelo lepa dežela in ljudje so zelo prijazni! In gostoljubni! Zato bi se najprej rad zahvalil za priložnost, da sem tu na obisku. Ljubljana je zelo lepo mesto, obdano z gorami, in tukaj se počutim skoraj kot doma – kot veste, je tudi Katmandu mesto, obdano z gorami.

Doma ste v Nepal, ste predsednik Nepalske planinske zveze in zelo uspešen posloven človek. Prepričana sem, da bo naše bralce zanimalo, od kod ste doma, v kakšni družini ste se rodili in kakšna je bila vaša življenjska pot.

Rodil sem se v pokrajini, ki je daleč od Katmanduja – v Kumjungu. Moja družina je bila doma v majhni vasi kakih 4000 m visoko pod vznožjem Everesta. Tam sem preživel prva leta in začel hoditi v šolo. Kumjung je na poti proti baznemu taboru pod Everestom in že v zgodnjem otroštvu sem se srečal z ljudmi, ki so pripotovali od daleč, z drugega konca sveta, da bi videli Everest. Mimo nas so hodile alpinistične odprave, namenjene na Everest, Lhotse, Nuptse, Pumori, Ama Dablam ... Alpinisti dobro poznajo mojo rojstno vas, saj so v bližini mnoge najlepše in najvišje gore v Himalaji. Pozneje sem hodil v srednjo šolo v Katmanduju. Vpisal sem se tudi na medicinsko fakulteto. Želel sem postati zdravnik. Toda doma sem iz visokih hribov, navajen sem bil živeti 4000 m visoko, medicino pa bi moral študirati v Indiji – v nižini, tako rekoč na višini morske gladine. Obupno sem se počutil! Strašno slabo prenašam vročino in tropsko podnebje. Kar naprej sem bil bolan. Zato sem študij medicine opustil. Ko sem še hodil v osnovno šolo, sem hodil z odpravami in trekinškimi skupinami in sem pomagal pri kuhi, postavljanju šotorov ... vsi moji strici so delali v trekinškem turizmu. Hitro sem se naučil nekaj malega angleščine in lahko sem jim poma-

gal. Ko sem torej zapustil medicinsko fakulteto in se vrnil iz Indije, kjer sem tako zelo zbolel, da so me morali celo operirati, sem se vrnil nazaj v domače visoke hribe in se spet lotil tega, česar sem se naučil v otroštvu: gorniškega turizma. Moj profesor na medicinski fakulteti, ki me je tudi zdravil, mi je dejal: »Bolje je, da postaneš zdrav hribovec kot bolan zdravnik!« In čisto prav je imel! Najprej sem se zaposlil pri veliki in znameniti trekinški agenciji ASIAN TREKKING. Počasi sem začel na svoje in uspelo mi je postaviti verigo hotelov pod Everestom. Potem pa sem ustanovil prvo privatno komercialno helikoptersko podjetje v Nepal. Že moji hoteli so zelo uspešno poslovali – helikopterska prevozna družba pa je bila res velikanski poslovni uspeh! Sezidal sem tudi čisto novo počitniško naselje na robu Katmandujske doline, le uro od središča Katmanduja. Iz mojega hotelskega naselja »Hilltop« je prekrasen razgled na vse okoliške gore Himalaje. Ustanovil sem tudi svojo lastno letalsko družbo za polete znotraj Nepala, tudi ta zelo uspešno deluje.

* Intervju je bil opravljen oktobra 2003 v Ljubljani.

Zdi se mi, da so prebivalci Nepala, ki so doma v gorah, zelo uspešni podjetniki. Kar nekaj jih poznam – vsi so zelo prizadevni, imajo ideje in jih znajo tudi uresničiti. Mislite, da ima značaj gorjancev, ki so navajeni, da si morajo za svoje cilje zelo prizadevati, kaj pri tem?

Mislím, da imate kar prav. Življenje v hribih je zelo težko in naporno. Že majhni otroci se naučijo, da jim ni nič v življenju podarjeno – za vse se je treba pošteno potruditi! Hribovci smo navajeni trdo delati, ne ustrašimo se naporov in garanja. To je prav gotovo res! Pa tudi zelo vztrajni smo. Poleg tega pa so ljudje iz mojega ljudstva, Šerpe, že po tradíciji zelo zelo pošteni. V poslovnem svetu pa je nadvse pomembno, da si pošten.

Kakšen pa je vaš odnos do gora? Povedali ste, da ste se v gorah tako rekoč rodili – kako pa se je vaš odnos do gora razvijal pozneje, ko ste odrasčali?

Zelo rad imam gore. V gorah se dobro počutim, v nižavju Indije pa sem skoraj umrl! Kot predsednik Nepalske planinske zveze si želim posvečati kar največjo pozornost ohranjanju gorske narave in okolja. Gorsko naravo moramo ohraniti čim bolj neokrnjeno – hkrati pa poskrbeti, da bodo prebivalci gorskih vasi bolje živeli. Da bodo imeli zdravo pitno vodo, zdravstveno oskrbo, šole ... Zelo pomembno je tudi ohranjati izročila in kulturo prebivalcev gora. Naša kulturna in naravna dediščina sta naše največje bogastvo; zato prihajajo k nam turisti in turizem nam omogoča boljše življenje. Če bomo izgubili neokrnjeno naravo in svojo kulturo, bomo izgubili svojo identiteto in osnovo za razvoj. To pa se ne sme zgoditi!

Mislím, da se Nepalska planinska zveza zelo razlikuje od planinskih organizacij v Evropi in ZDA. Naša planinska društva združujejo ljudi, ki radi hodijo v gore v prostem času – vaša planinska zveza pa je pravzaprav poklicno združenje ljudi, ki živijo od gorskega turizma. Imam prav?

Kot veste, so najvišje gore na svetu v Nepalú. Ti vrhovi pomenijo veliko privlačnost – prihajajo ljudje z vsega sveta, da bi jih videli in plezali nanje. Vsaka odprava potrebuje sodelovanje Nepalcev, zato vsaka pomeni za nas del turističnega razvoja. Poleg alpinistov so tu še tisoči pohodnikov, namenjenih po manj zahtevnih poteh, in tudi oni potrebujejo nosače, kuharje, vodnike ... Skratka, v Nepalú je gorníštvo velika industrija. Od tega živi zelo veliko ljudi! Razvila se je vrsta posebnih poklicev: sirdarji, višinski nosači, kuharji, oskrbniki zavetišč in tako naprej. Vse te ljudi združuje Nepalska planinska zveza. Imamo več kot 6000 članov. Včlanjenih je tudi 450 trekinških in turističnih agencij. Najpomembnejša naloga je usposabljanje naših ljudi za varno delovanje v gorah in razvijanje turizma v gorskih predelih. To sta temeljna cilja naše planinske zveze. Zelo pa smo hvaležni vladi Republike Slovenije in Planinski zvezi Slovenije za vso pomoč pri usposabljanju naših ljudi. Odkar so se začeli tečaji osnovnih gorníških veščin, ki jih organizira nepalska planinska zveza v sodelovanju s slovensko, se je že več kot tisoč naših članov usposobilo za delo v najzahtevnejših razmerah v gorah.

Kako pomembna je pravzaprav šola v Manangu, ki je nastala na pobudo Aleša Kunaverja pred mnogimi leti?

Šola za gorske vodnike v Manangu je začela delati leta 1979. To je bila nadvse pomembna in plemenita zamisel! Med prvimi tečajniki te šole sem bil tudi sam. To je zelo zelo pomembna ustanova za vse Nepalce, ki si služijo kruh kot višinski nosači, sirdarji in gorski vodniki. Sam sicer nisem nadaljeval s plezanjem – šel sem v Indijo in pozneje sem vodil podjetje – vem pa, da je marsikateremu tečajniku znanje, ki si ga je pridobil pod vodstvom slovenskih inštruktorjev, rešilo življenje.

Ste poznali Aleša Kunaverja?

Alešu Kunaverju gre vse priznanje za ta pomembni korak. Leta 1979 je bila za vaše alpiniste zelo pomembna odprava na Everest, ki je bila tudi zelo uspešna. Njemu pa se je zdela šola v Manangu prav tako pomembna naloga. On je dal pobudo za to, da se je v Nepalju začelo temeljno usposabljanje v gorniških veščinah. To je bil res zelo velik korak! Nisem ga osebno poznal, vendar sem veliko slišal o njem. Bil je utemeljitelj vseh poznejših uspehov, ki so jih dosegli nepalski domačini – kot veste, imamo zdaj tudi nadaljevalne tečaje in že vrsto nepalskih gorskih vodnikov. Vse to se je razvilo po njegovi zaslugi in seveda po zaslugi odličnih slovenskih alpinističnih inštruktorjev, ki v Nepalju vsako leto izvajajo izobraževalne programe, njihovem delu pa lahko izrečem samo največjo pohvalo. Trenutno Slovenci usposabljuje tečajnike začetnih tečajev, veseli pa bi bili, če bi tudi nadaljevalne tečaje prevzeli slovenski inštruktorji. Kakovost pouka slovenskih inštruktorjev

je namreč na izjemno visoki ravni. Naša prošnja slovenski vladi je, da bi omogočila vašim inštruktorjem organizirati tudi nadaljevalne tečaje in izobraževanje za naše gorske vodnike in gorske reševalce.

Šerповska kultura in način življenja sta tesno povezana z gorami. Kakšna je pravzaprav vloga gora v šerповski kulturi?

Zaradi številnih odprav, ki so že v začetku dvajsetega stoletja prihajale v Himalajo, je naša šerповska kultura postala znana po vsem svetu. Velika večina alpinistov in obiskovalcev pokrajine pod Everestom spoštuje in ceni našo kulturo, naš način življenja. To nas seveda veseli. Vendar pa imam občutek, da večina našo kulturo, naša izročila, verovanje in način življenja pozna precej površno – le nekateri se zares poglobijo in želijo razumeti naše šege in navade. V otroštvu, ko sem imel pet ali šest let, sem pomagal pasti očetovo čredo na višinskih pašnikih; živali smo poleti gnali zelo visoko, vse do meje večnega snega. Hodili smo do 5500 m visoko. Šerpe smo navajeni na višino. Z nami je ravno nasprotno kot z Evropejci ali Američani: čim više gremo, bolje se počutimo, v nižinah pa zbolimo! Mi dobimo »nižinsko bolezen«, ha, ha! Seveda tudi Šerpe lahko zbolijo za višinsko boleznijo, če se povzpnejo zelo visoko, ampak dejstvo je, da smo na velike višine veliko bolje prilagojeni kot zahodnjaki. Naša kultura je gorska kultura – ko shodimo, smo navajeni na strmine in veliko višino. Ampak plezanje na vrhove gora ni bilo nikoli prej del naše kulture. Šerpe smo budisti in visoke gore so za nas svete. Ideja, da bi splezali na vrhove, je prišla šele z zahodnjaki, s prvimi alpinističnimi odpravami. Dolgo Šerpe tudi niso imeli prave možnosti, da bi prišli na vrhove – vodje odprav jim tega preprosto niso omogočili. Velika sreča je bila, da sta Hillary in Tensing skupaj prišla na vrh Everesta – Tensing je postal vzor mnogim Šerpam, ki so si želeli tudi sami splezati na vrhove najznamenitejših gora na svetu. Zdaj je nepalska vlada spremenila predpise in če sirdarji in višinski nosači želijo na vrh, jim mora dati vodja odprave enake možnosti za vzpon kot drugim članom odprave. Zato je dandanes že veliko Šerp, ki so osvojili osem tisočake in druge zna-

Spominska plošča Alešu Kunaverju
vzidana na pročelje šole ☞ Jani Bele

Šola za gorske vodnike v Manangu 🇳🇵 Jani Bele

menite vrhove. Na Everestu smo tako rekoč vse rekorde postavili Šerpe: najhitrejši vzpon, največ vzponov na vrh, najdalj časa na vrhu ... Na to smo zelo ponosni!

Zdi se, da se zdaj odpira novo poglavje v zgodovini alpinizma na najvišjih gorah. Po obdobju zahodnjakov morda prihaja obdobje domačinov, ki so vse bolj sposobni zares zahtevnih vzponov?

Pomislite, da nekateri Šerpe leto za letom z odpravami plezajo na določeno goro – recimo na Everest. Poznajo jo zares dobro, vedo za vse vremenske preobrate, nevarne pasti in različne okoliščine, ki jih lahko srečaš na gori. Vedeti morate, da gre višinski nosač na eni sami odpravi tudi po petkrat iz baze do Južnega sedla na Everestu – tak človek goro v desetih ali dvajsetih letih zares dobro spozna! To je velika prednost. Poleg tega imajo Šerpe tudi vse boljše tehnično znanje, to pa je seveda prav tako pomembno. Število nesreč med domačini se je v zadnjih petnajstih letih drastično zmanjšalo predvsem zaradi dobrega poznavanja gora in načrtnega usposabljanja; za to pa so, kot sem že dejal, močno zaslužni prav slovenski alpinistični inštruktorji šole v Manangu.

Turizem je zelo spremenil življenje v pokrajini Khumbu. Se je stari način življenja (pastirstvo in poljedelstvo) sploh še obdržal ali ljudje danes živijo predvsem od turizma?

Ni se spremenilo le življenje v pokrajini Khumbu, ampak tudi v okolici Anapurne, Makaluja, v Lanktangu ... povsod, kjer se je v zadnjih desetletjih močno razvil turizem. Spremembe so velike. Zavedati se moramo, da so posledice takega razvoja lahko zelo pozitivne, lahko pa tudi negativne. Prav gotovo pa je turizem prinesel veliko več dobrega kot slabega. Turizem je prinesel mnogim ljudem, ki so prej živeli v veliki revščini, priložnost za zaslužek, in to dober zaslužek. Mnoge družine zdaj živijo v blaginji, za to pa je treba trdo delati! Turizem je prinesel veliko dobrega posameznikom, pa tudi skupnosti – lahko smo zgradili šole, ambulante, boljše in varnejše poti, ceste ... Zaradi najvišje gore na svetu in zaradi šerpovske kulture je pokrajina Khumbu za turiste zelo privlačna. Velika večina tistih, ki pripotujejo v Nepal, si želi videti Everest, zato je turistični obisk pokrajine Khumbu zares množičen. To pomeni veliko razvojno priložnost, ki jo moramo znati izkoristiti. Seveda pa se je treba zavedati, da moramo ohraniti to, kar si turisti pri nas želijo: neokrnjeno naravo in svo-

jo kulturo. To je osnova našega turizma in najpomembnejši temelj našega ekonomskega razvoja.

Sami ste nosilec tega razvoja – graditelj novih hotelov, cest, letališča ... Kako vi vidite iskanje ravnovesja med razvojem in ohranjanjem tradicionalne kulture, ohranjanjem naravne in kulturne dediščine?

Marsikdaj to res ni lahko. Dandanes so pod Everestom še ljudje, ki kmetujejo na tradicionalni način, še vedno so ljudje, ki imajo črede jakov in jih pasejo visoko v gorah, tako kot pred stoletji. Toda ti ljudje vidijo, da tisti, ki so opustili kmetovanje in delajo v turizmu, živijo veliko bolje od njih. Seveda obstaja nevarnost, da bi tradicionalne dejavnosti popolnoma opustili ... No, jaki se bodo gotovo obdržali že zato, ker so glavno transportno sredstvo in jih nujno potre-

bujejo tudi turisti. V pokrajini Khumbu zelo težko najdete nosača, pri nas tovore prenašajo predvsem jaki. Toda življenje se je zelo spremenilo. Mnogi Šerpe imajo turistične agencije, hotele, gostišča, svoja letala in helikopterje ... To je pač prinesel razvoj. Toda jaz si prizadevam, da bi ta razvoj vendarle upošteval naša izročila in našo kulturo. Ko na primer gradim hotel, sodelujem z arhitektom, ki je Šerpa, pri graditvi uporabljamo lokalna gradiva in skušamo dati stavbi videz, ki sodi v našo pokrajino ... Prav gotovo ni modro postaviti v tako lepo pokrajino kaj motečega – s tem bi si spodžagali temelje turizma!

Pogosto beremo o velikih kupih smeti, ki se kopičijo na najbolj obiskanih gorah v Himalaji ... Kaj bi morali storiti, da bi rešili ta problem? Seveda gre predvsem za to, da obiskovalci ne bi puščali smeti za seboj, saj jih prinašajo predvsem turisti in alpinisti.

Nepalska planinska zveza posveča veliko pozornosti in dela čiščenju gora. Everest smo čistili že dvakrat: leta 1996 in leta 2001. Z gore smo spravili po več ton odpadnega materiala, stare jeklenke, šotore, vrvi ... Načrtujemo veliki čistilni akciji na Manasluju in Daulagiriju, kjer je trenutno problem odpadkov najbolj pereč. Ko pospravljamo odpadke z gora, opazamo, da izvirajo predvsem iz sedemdesetih in osemdesetih let dvajsetega stoletja. Takrat so alpinisti res puščali na gorah vse – od šotorov do kisikovih jeklenk. Pozneje pa je začela vse bolj rasti zavest o tem, da je treba z gore odnesti vse, kar se le da, in čim manj puščati za seboj. Seveda alpinisti ne morejo vedno vsega pospraviti – včasih so tako izčrpani, da še sami komaj sestopijo. Cele tabore lahko odnesejo plazovi in ta oprema se šele po mnogih letih spet pojavi na površini ledenikov in snežišč. Leta 1993 je nepalska vlada sprejela predpis, da mora vsaka odprava deponirati določeno vsoto denarja, ko se odpravlja na goro. Če ne odstrani vse opreme, ki jo je prinesla, gre ta denar za čistilne akcije. Zvezni oficirji so odgovorni za to, da res vsaka odprava pospravi za seboj – sicer izgubi deponirani denar. Ta predpis je veliko pripomogel k temu, da se je po letu 1993 znatno zmanjšala količina odpadkov, ki jih odprave puščajo za seboj.

Šerpe na odpravi Kangbačen (1965)
 Tone Škarja

Vloga zveznega oficirja na odpravi je torej tudi preverjanje, ali se člani odprave vedejo primerno in ali je odprava pospravila za seboj?

Vloga zveznega oficirja na odpravi je zelo pomembna - bolje rečeno, morala bi biti. Težava je v tem, da so zvezni oficirji državni uradniki, ki pogosto sploh niso kos vzponu niti do baze, ne poznajo gora in alpinizma, ne morejo svetovati odpravi pri odločitvah, še manj pa nadzirati početje članov odprave glede odpadkov in podobnega. Za take stvari preprosto nimajo izkušenj. Nemalokrat gre za ljudi, ki sploh nikoli ne gredo iz mesta - kako naj se tak človek znajde na alpinistični odpravi? Kar pogosto se dogaja, da zvezni oficirji zbolijo že na začetku odprave, da potrebujejo nego ali celo reševanje s helikopterjem, to pa pomeni velike stroške. Nepalska planinska zveza si že nekaj časa prizadeva, da bi za zvezne oficirje imenovali samo take ljudi, ki imajo gorniško izobrazbo in izkušnje, se pravi člane NMA. Tako bi odpravi res lahko koristili, pa tudi vladi, saj bi zares lahko spremljali početje odprave.

Nepalska planinska zveza je postavila v Pokhari imenitno stavbo - mednarodni gorski muzej. Kakšna ustanova je to in kakšne načrte imate z njo?

Muzej v Pokhari ne bo posvečen samo gorništvu in alpinizmu, ampak gorskim ljudstvom, rastlinstvu in živalstvu. Torej goram v najširšem pomenu besede. Osrednja stavba je že zgrajena. Ko bo projekt dokončan, bo to veliko središče za izobraževanje o gorah vsega sveta, predvsem seveda o Himalaji. Vse planinske zveze po svetu smo povabili, naj sodelujejo in naj pomagajo postaviti različne zbirke in razstave, da bi kar najbolj temeljito predstavili različna svetovna gorstva in dosežke alpinistov z vseh koncev sveta, ki so bili pomembni za zgodovino

Rojstvo sanj

*Napet zrak zveni kot struna.
 Zdaj, zdaj bo ...
 Mrmrnanje gore prerašča v trušč.
 Megla se ulije po pobočju.
 Žareče se razpara nebo.
 Ledena mokrota, ki bije v obraz.
 Sanje so izginile.*

*Mračno se prekucne oblak prek grebena.
 Gluha tišina.
 Strašljivo se vleče sivina, vse bližje je.
 Zrak vztrepeta ...
 V slepo belino se ogrne gora.
 Ni več zavetja, le še ogušujoč vihar.
 Sanje so izginile.*

*In vendar se prav v tem nemiru
 znova silovito rojevajo.*

Marko Naklas

alpinizma. Na žalost pa ugotavljamo, da odziv ni tak, kot smo pričakovali.

Kakšne vrste predstavitev si želite iz Slovenije?

Slovenija ima vrsto zelo znamenitih alpinistov. Mnogi sodijo med najboljše na svetu, opravili so vrhunske vzpone. Za naš muzej si želimo zbirko njihove opreme, s katero so plezali na osemtisočake in opravili vzpone, ki so del alpinistične zgodovine. ○

Aconcagua v večernih barvah

Kraljica Andov

Aconcagua (6960 m) je najvišja gora Andov in obeh Amerik

✍ in 📷 Boris Strmšek

Počasi, neskončno počasi, vsaj tako se mi zdi, delam korake, ki me vodijo navzgor proti robu. Pas snega ob desnem robu Canalete nekoliko olajša vzpenjanje, saj bi sicer vzpon potekal čez neprijetno skalnato pobočje. Snega ni prav veliko, povsod je okrašen s temno rjavim skalovjem. Veter, ki je grizel v roke in obraz spodaj na Traverzi, se je skril nekam med razbito pečevje gore. Smo visoko nad preostalo pokrajino. Cuerno je kot majhna topa konica, Catedral pa kot kakšen ubog hribček, le oddaljeni Mercedario bi se na videz lahko kosal z našo goro. A smo že v višini njegovega vrha, naš pa je še kar daleč. S Kazimirjem se nekajkrat ustaviva, da se nadihava redkega zraka, nato pa noge kar same spet odidejo naprej. Ni druge, kot da jim sledi-

va. Počutiva se presenetljivo dobro, čeprav sva pred skoraj sedmimi urami začela dobrih 1400 m niže. In tam spodaj na Nidu de Condores naju čakajo šotor ter prijatelji. Kakšnih 50 metrov pred nama se vzpenja Lucho, alpinist iz Kolumbije, ki ga počasi dohajava. Pa saj se nama niti ne muči, le želiva si, da bi bilo vzpona počasi že konec. Nenadoma pogledava čez greben na drugo stran. Južna stena! Prepaden zid, posut s snegom, ledom in skalovjem, ki se konča dobrih 2500 m niže. Tudi nekaj slovenskih smeri je v tej zahtevni steni. Sva med obema vrhovoma, tisti na zahodu je nekoliko nižji, zato se obrneva proti levi in po ozki gazi pod grebenom počasi stopava proti vrhu Aconcague. Konec snega, še nekaj skal in že stojiva ob križu na vrhu gore, nad nama pa samo modro nebo in razgled do neskončnosti.

Od prazgodovine do Inkov

Aconcagua je stara že nekaj milijonov let, a v geološkem pogledu je še vedno mlada. Ko se je Južna Amerika začela odmikati od Afrike, je njena celinska plošča začela pritiskati ob pacifiško oceansko ploščo, katere rob je v globlinah tik ob obali Pacifika oziroma Tihega oceana. Oceanska plošča se je vrnila pod celinsko, posledica tega pa je bilo gubanje in dvigovanje zahodnega dela južnoameriške celinske plošče. Nastalo je precej ognjenikov, ob stikih tektonskih plošč pa so pogostejši tudi potresi. Spodnji del Aconcague je sestavljen iz peščenjakov, sadre in apnenca, po večini starejših kamenin, v zgornjem delu pa so zvečine mlajše magmatske kamnine, ki naj bi prišle tja kot posledica potresov oziroma živahnega dogajanja na zemeljski površini in pod njo. Prav na mestu sedanje Aconcague naj ne bi bilo ognjenika.

Vrh gore je v Nacionalnem parku Aconcagua v Argentini, kakih 15 kilometrov od meje s Čilom ter nekoliko vzhodno od ceste, ki povezuje Čile oziroma njegovo glavno mesto Santiago z Mendoza v Argentini. Okoliški vrhovi so precej nižji, najbližji »visoki« sosed pa je Mercedario (6770 m), ki leži približno 50 kilometrov vs tran proti severovzhodu. Sicer pa je drugi najvišji vrh Andov Ojos del Salado (6880 m) na argentinsko-čilski meji kakih 500 km zračne linije proti severu. Predeli okoli Aconcague so dokaj puščavski, okolica je razen ob rekah in jezerih bolj ali manj kamnita.

Pravzaprav Aconcague dolgo niso opazili oziroma se jim ni zdela kdo ve kako pomembna, čeprav so že Inki nekoč davno pred prihodom

Ime Aconcagua izvira iz govorice starih indijanskih narodov, vendar je več teorij o njegovem pomenu. Indijanci Ayamari, ki so nekoč živeli na področju Mendoze, so imenovali goro Kon-Kawa, Snežna gora. Aracani, ki so živeli na čilski strani Andov, so jo imenovali Aconca-Hue; to bi lahko prevedli »prihaja z druge strani«. Podobnost s sedanjim imenom se kaže tudi v inkovskem imenu Ancocahuac ali v prevodu Beli stražar.

Špancev v bližini prečkali andsko verigo na svoji poti od čilske obale proti argentinski pampi. Zaradi njih se čudoviti naravni most čez reko Cuevas, ki teče proti Mendoza, imenuje Inkovski most – Puente del Inca. Vas z istim imenom ob mostu je glavno izhodišče za dostop pod goro z juga (južna stena) in zahoda (Normalna smer).

Njena gorniška zgodovina se je začela na lažjih zahodnih pobočjih; tam so našli celo sledove davnih indijanskih kultur. 5200 m visoko na jugozahodnem grebenu Cerro Piramidial (6009 m), stranskem vrhu Aconcague, so leta 1985 našli človeško mumijo. Truplo sicer ni bilo balzamirano, vendar se je dobro ohranilo zaradi mraza in suhega zraka. Leta 1947 so na grebenu med glavnim in zahodnim vrhom Aconcague približno 6850 m visoko našli staro okostje guanaka, sorodnika lame. Do tja bi lahko zaradi nezahtevnega terena splezal sam ali pa bi ga prinesli staroselci; to bi bilo možno, saj so na vrhovih nekaterih visokih andskih gora našli sledove Inkov. Ob tem se lahko vprašamo, ali so prvi vzponi modernih gornikov na marsikatero goro res prvi.

Pionirska leta osvajanja

Mnogo let za Inki so spet prišli vojščaki. Leta 1817 je argentinski general Jose de San Martin z vojsko prečkal Ande in osvobodil Čile izpod Špancev. Ti so očitno spali, saj se je San Martinova armada, ki je bila sestavljena iz 5.300 vojakov, 10.600 mul in 1.600 konjev, tri leta pripravljala v gorah blizu čilske meje, nato pa je odšel k Špancem »na obisk« kar čez visoke gorske prelaze blizu Aconcague, Mercedaria in Tupungata. Na naravnem mostu v vasi Puente del Inca je spominska plošča, na kateri piše o teh dogodkih. Leta 1832 je celo Charles Darwin obiskal te kraje in bil navdušen nad njihovo lepoto.

Nam znana gorniška zgodovina se je začela leta 1883, ko je prišel pod goro s čilske strani nemški alpinist in raziskovalec Paul Guessfeldt. Brez pravih vodnikov in primerne opreme je prišel celo 6600 m visoko, še bolj pa so pomembne njegove raziskave in dognanja o tem delu Andov. Ob tem je verjetno prvi opozoril na to,

da je Aconcagua najvišja gora ameriške celine. Štirinajst let pozneje je po dolini Horcones prišel pod goro angleški znanstvenik Edward A. Fitzgerald, spremljali pa so ga najboljši evropski gorski vodniki. Po več neuspešnih poskusih je 14. januarja 1897 zapičil svoj cepin na vrhu gore švicarski vodnik Matthias Zurbriggen. Vsi ti vzponi so potekali čez severozahodna pobočja, tam, kjer je zdaj Normalna smer. Skoraj mesec dni po prvem vzponu – 13. februarja 1897 – sta osvojila vrh še druga dva člana odprave, angleški znanstvenik Stuart Vines in italijanski vodnik Nicolo Lanti. Zurbriggnov cepin sta prinesla z vrha, zgoraj pa pustila nekaj svojih stvari. Po nekaj neuspešnih poskusih je nato 31. januarja 1906 opravil tretji vzpon na vrh dr. Helbling, njegov soplezalec dr. Friedrich Reicher pa je moral naslednji dan zelo blizu vrha zaradi vetra odnehati.

Naslednji vzpon na vrh so šele leta 1925 opravili angleški alpinisti, ki so goro našli skoraj popolnoma kopno. Isto leto je zahtevala prvo žrtev. Avstrijec J. Stepanek je izginil na njenih pobočjih in šele leta 1934 so našli njegovo truplo na višini 6600 m. Leta 1928 so goro osvojili petič, pozimi pa je postal angleški stotnik in alpinist Basil Marden druga žrtev gore. Pozneje se je izkazalo, da si je življenje vzel sam. Ko so ga našli, so ga pokopali v vasi Puente del Inca, kakor tudi večino prihodnjih žrtev. Tako je nastalo pokopališče andinistov – umrlih v tamkajšnjih gorah. Na njem lahko najdete tudi velik nagrobnik s slovenskim imenom – duhovnik Jože Kastelic je namreč leta 1940 ostal na gori, njegovo truplo pa so našli dve leti pozneje. Zaradi slabega vremena je umrl tik pod vrhom gore; bil je sedma žrtev kraljice Andov. Vzponi so se vrstili, tudi število žrtev je naraščalo. Gora je lahko zelo muhasta. Včasih je vabljivo prijazna in topla ter skoraj povsem brez snega, spet drugič obdana s hladnimi snežnimi viharji, s katerimi se brani tudi najbolj vztrajnih vsiljivcev.

Leta 1934 je goro naskočila močna italijanska odprava, v kateri pa je bilo tudi nekaj Argentinecev. Poleg treh Italijanov jo je kot prvi domačin osvojil poročnik Nicholas Plantamura, na vrhu pa je bil tudi znani čilski vodnik Mariano Pastén. Dotlej so vse odprave osvajale goro s severozahoda, naključje pa je hotelo, da

so se v tistem času odpravili nanjo tudi Poljaki, vendar z druge strani. Po dolini reke Rio de Las Vacas in skozi dolino Relinchos so dosegli severovzhodni ledenik in se povzpeli čezenj na vrh. To je zdaj tako imenovani Poljski ledenik. Štirje so stopili na vrh gore le šest ur za člani italijanske odprave. Le-ti so bili nato presenečeni, ko so ob vrnitvi v Puente del Inca tam našli svojo zastavo, ki so jo pustili na vrhu, Poljaki pa so jo vzeli in prinesli v dolino. Ta smer na goro je še nekoliko daljša od običajnega pristopa, poleg tega tam razmere veliko bolj odločajo o uspehu.

V južnoameriškem poletju 1952/53 je pod južno steno Aconcague prišel legendarni francoski alpinist Lionel Terray, že naslednje poletje pa se je stene lotila močna francoska odprava. Ob ledeniku pod njo je postavila bazni tabor, ki je zdaj poznan pod imenom Plaza Francia in leži na višini 4200 m. Skoraj 3000 m visoke in 7 km široke stene so se lotili skoraj v vpadnici glavnega vrha, po dokaj varni liniji desno od osrednjega žleba, ki je najbolj plazovit in nevaren. Ekipa šestih plezalcev – G. Poulet, R. Paragot, P. Lasseur, L. Berardini, A. Dagory in E. Denis – je v sedmih dneh preplezala smer čez strmo skalovje, ledene slapove, serake, viseče ledenike, oviral pa jih je tudi precejšen mraz, zaradi katerega so skoraj vsi pomrzili. A to je bila v tistem času ena najtežjih smeri na svetu, ki ima še danes velik sloves.

Slovenski sledovi

Prvi Slovenec na vrhu Aconcague je bil Peter Skvarča 14. januarja 1969. V tistih časih je bil eden vodilnih alpinistov med argentinskimi Slovenci, ki je opravil veliko prvenstvenih vzponov v Patagoniji, pa tudi drugod po Andih, mnoge skupaj z bratom Juretom. Trinajst let zatem je prišla pod Aconcaguo primorska odprava in se povzpela na goro z vseh treh strani. Janez Aljančič je šel po Normalni smeri, prvi slovenski pristop čez Poljski ledenik so opravili Dani Felc, Marjan Olenik, Miro Skapin, Borut Slapernik in Tamara Likar, ki je bila prva Slovenka na vrhu, dva odlična vzpona pa sta bila opravljena tudi v južni steni. Bogdan Biščak, Milan Črnilogar, Slavc Svetičič in

*Med poletom iz Buenos Airesa
proti Santiagu se pod krili letala
prikaže iz oblakov najvišja gora Andov.*

Igor Škamperle so v štirih dneh (19.-22. 1. 1982) preplezali Francosko smer s prvenstveno varianto, izstopili pa so po Messnerjevi varianti. Dan za njimi so v steno stopili še Zlatko Gantar, brata Peter in Pavel Podgornik ter Ivan Rejc. Plezali so nekoliko levo od Francoske smeri in po devetih dneh v steni 28. januarja po novi smeri osvojili zahodni vrh (6935 m) ter sestopili po Normalni smeri. Za njimi je ostala izredno zahtevna Jugoslovanska smer. Od 18. do 22. februarja 1986 sta na šestmesečni poti po južnoameriških vrhovih preplezala južno steno Milan Romih in Dani Tič; njuna smer sodi med najtežje v steni. Čez dve leti sta prišla pod steno Milan Romih in Slavc Svetičič. Po še nepreplezanem jugozahodnem grebenu 12. januarja sta preplezala novo smer Sončna linija in jo priključila na zahodno smer, po kateri je nato Romih sestopil. Svetičič je nadaljeval do vrha in nato sestopil (brez vrvi) po Francoski smeri – to še zdaj velja za izredno dejanje. Čez nekaj tednov sta spet prišla pod

steno in preplezala še novo smer Ruleta ter jo na dveh tretjinah stene priključila Francoski smeri, ki poteka nekoliko levo.

Zadnje pomembno slovensko dejanje v južni steni Aconcagua se je zgodilo konec lanskega leta, ko sta Tomaž Humar in Aleš Koželj med 17. in 21. decembrom preplezala zelo težko prvenstveno smer, ki ju je pripeljala na stranski vrh, od tam pa sta se povzpela še na glavni vrh Aconcagua.

Sicer pa so se Slovenci s kraljico Andov srečali še velikokrat. Prvi Slovenec med redkimi smučarji, ki so se spustili z vrha, je bil Boris Strmšek, ki mu je 3. februarja 2002 uspel spust po Normalni smeri (direktna varianta), leto za njim pa je to opravil še Davo Karničar. Sicer pa so z vrha leteli tudi z jadralnim padalom, postavili hitrostni rekord po Normalni smeri od baze do vrha (slabih pet ur) in še bi lahko naštevali. Aconcagua je kot najvišji vrh obeh Amerik seveda izredno popularna in kronisti zapisujejo vse mogoče statistike ter rekorde.

Aconcagua 2005

Za tiste, ki bi se želeli povzpeti na Aconcagua po Normalni smeri, se ta možnost ponuja v januarju 2005. Polet v Santiago, odhod pod goro, vzpon, obisk obale Pacifika, po možnosti tudi rafting na eni izmed čilskih rek in še veliko zanimivih doživetij ter vrnitev domov – vse to bo trajalo tri do štiri tedne. Informacije na telefonu 031/592 437, e-mail: strmina@kozjak.org; informacije tudi na spletni strani APD Kozjak – www.kozjak.org.

Veliko informacij o Aconcagui lahko najdete na internetu, npr. www.aconcagua.com, za tiste, ki raje vzamejo v roke knjigo, pa je primeren vodnik R. J. Secorja: Aconcagua –

A climbing guide. Za vstop v Nacionalni park Aconcagua morate plačati vstopnino, ki je odvisna od namena vašega obiska – plezanje ali le trekking (kratek – 3 dni, dolg – 7 dni). Dovoljenje za plezanje velja 20 dni, dobiti pa ga je mogoče v Centru za obiskovalce v Mendozi ob parku General San Martin. Zakaj ga ni mogoče dobiti v vasi Puente del Inca, mi ni znal povedati nihče.

Najugodnejši čas za vzpon je v južnoameriškem poletju oziroma v evropski zimi, najbolj aktualna meseca pa sta januar in februar, ko je v baznem taboru Plaza de Mulas tudi 200 in več plezalcev z vseh koncev sveta. Cene za vodene odprave na Aconcagua so v Evropi od 2600 do 3500 evrov.

Cenik za vstop v Nacionalni park (v USD)	15. 12. – 31. 1.	1. 12. – 14. 12. in 1. 2. – 20. 2.	15. 11. – 30. 11. in 21. 2. – 15. 3.
PLEZANJE	300	200	100
KRATEK TREKING	30	20	20
DOLG TREKING	50	40	30

Dolgi dostopi

Vsem smerem, ki vodijo na vrh gore, so skupni predvsem dolgi dostopi do baznih taborov. Od vasi Puente del Inca (2700 m) do Plaze de Mulas (4200 m), baznega tabora za Normalno smer, je dobrih 35 kilometrov po večini slikovite puščavske pokrajine. Mimo vstopne postaje v nacionalni park ob jezeru Horcones ter po dolini istoimenske reke je štiri ure hoje do tabora Confluencia (3400 m), pri katerem se odcepi pot za bazni tabor Plaza Francia (4200 m) pod južno steno, ki vzame približno pet ur. Od Confluencie do Plaze de Mulas je še kakih sedem ur hoje. Za transport opreme je najbolje najeti mule. Cena mule z vodnikom je 120 dolarjev, tovari lahko 60 kilogramov, vsaka nadaljnja pa stane dodatnih 60 dolarjev. V bližini baznega tabora je gorniški hotel Refugio Plaza de Mulas, v katerem stane prenočišče od 20 do 80 dolarjev; tam je tudi telefon, v baznem taboru pa sta na voljo internet ter brezplačna medicinska pomoč. V bazo in iz nje leti tudi helikopter, kadar gre za nujne primere.

Vzpon čez Poljski ledenik pomeni nekoliko daljšo pot. Od Punta de Vacas (2400 m), vasice 10 km od kraja Puente del Inca niže ob reki, je do baznega tabora 60 km. Pot vodi ob reki Rio Vacas. Poteka mimo postaj Casa de las Lenas (2800 m, 15 km - 4 ure), Casa de Piedra (3800 m, 30 km - 6 in 7 ur) in nato po dolini reke Relinchos do baze Plaza Argentina (4100 m, 15 km - 5 ur). Dostop vzame dva do tri dni. Podobno kot na Plazi de Mulas so tudi tam rangerji, na voljo sta medicinska oskrba in telefon, v bazni tabor pa po potrebi prileti tudi helikopter. Na vzponu proti vrhu uporabljajo tudi do 4 višinske tabore, vendar normalno pripravljena naveza potrebuje za vzpon dva dni.

Prvi višinski tabor na Normalni smeri je Nido de Condores (5400 m), do katerega je od 4 do 7 ur hoje, odvisno od pripravljenosti. Na

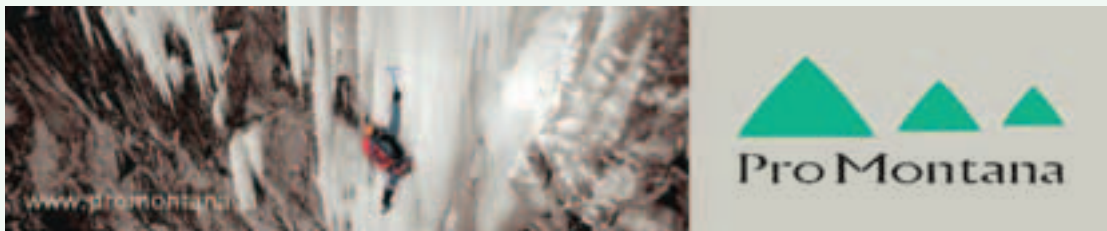

Lama – simbol Andov

5830 m je tabor Berlin, v katerem sta celo dva lesena bivaka, vendar pa je v njiju po navadi gneča, saj od tam večina krene proti vrhu. Hoje je od 2 do 4 ure. Više je še Independencia (6250 m) z ostanki lesenega bivaka. Od Berlina do vrha je od 7 do 10 ur vzpona. V okolici baznega tabora je še nekaj nižjih vrhov, ki jih nekateri obiščejo zaradi aklimatizacije, nekateri pa si s tem popestrijo cilje - Bonete (5050 m), Catedral (5335 m) in Cuerno (5482 m). Tudi kakšna težja smer za bolj zahtevne se najde.

Malo snega

Ko smo se privadili na višino, postavili šotor na Nidu de Condores ter se povzpeli do Berlina, smo ugotovili, da je najbolje kreniti proti vrhu kar iz prvega tabora. Do drugega smo potrebovali le kako uro hoje in pol; to je zanemarljivo v primerjavi s tvorjenjem celotne opreme navzgor. Sicer pa nekatere odprave uporabljajo še razne vmesne tabore in so včasih po ves teden na gori, pa nato odnehajo zaradi utrujenosti ali jih prehitijo poslabšanje vremena. Pravzaprav je bil edini uporabni nasvet množice ljudi v bazi -

Transport opreme v bazo je najenostavnejši na mulinih hrbtih

nekateri so bili tam že večkrat in po večini brez uspeha -, da se je treba povzpeti na vrh hitro in s čim manj višinskih taborov. Tako smo po počitku v bazi krenili navzgor lahki in zato tudi hitri. A hiter tam ne pomeni vselej, da moraš dirjati navzgor. Pravzaprav velja, da hodi počasneje in po daljši poti, pa boš hitrejši. Vsak, ki se je zaganjal naravnost navzgor, je vselej ostal daleč za nami. Po treh urah vzpona sem se že sončil na Nidu de Condores. Poležavanje, kuhanje pa hrana in pijača ... Že pred mrakom smo bili v spalnih vrečah. Tu in tam je šotor stresel veter, vendar je bil zelo odporen. Imeli smo namreč dvojne palice, ki smo jih zlepili s trakom, in to je zelo povečalo njihovo trdnost. Včasih tam veter trga ali odnaša šotore, celo s plezalci vred.

Zjutraj med četrto in peto krenejo navzgor tisti, ki vedo, kaj hočejo. Drugim je prehladno in nato jih običajno še kak teden ali dva zebe, dokler končno ne ugotovijo, da tisti izrek o rani uri ni kar tako. Po uri in četrto pozdravim tiste, ki se pravkar odpravljajo z Berlina proti vrhu. Približno dvajset stopinj pod ničlo je, to je še kar zno-

sno. Nato pod nogami škriplje spihan sneg na ozki gazi. Večina počasi zaostaja. Izza obzorja se prikaže rdeča krogla, vendar nas nič kaj ne ogreje. Dvoglavi Mercedario se dviga v daljavi. Cuerdo, ki se nam je iz baze zdel velik, je zdaj le majhen griček tam spodaj. Nad Independencio je znamenita Traverza, pri kateri je treba prečkati vršni del gore od leve proti desni. Glavna ovira je veter, a mi smo imeli kar srečo. Zadnji del vzpona se začne na 6500 m, pri tako imenovani Canaleti. O kakšnem »kanalu« seveda ni govora, gre le za široko in nekoliko bolj strmo pobočje, omejeno z razbitimi skalami. Navzgor in navzgor, malo grize mraz, pozna se že tudi višina - in nato je do vrha le še greben. Na drugi strani je južna stena. Na severni strani grebena nas ozka gaz med skalovjem pripelje do zadnje stopnice. Se nekaj metrov skal in po sedmih urah vzpona in pol se objemamo zraven polepljenega ter popisanega križa na vrhu Aconcague. Snega na vrhu ni skoraj nič, odpihnilni so ga orkanski vetrovi. Kljub mrazu nam je toplo pri srcu. Posedamo in zremo v daljavo, daleč spodaj vidimo postave, ki se počasi vzpenjajo. Čež slabo uro se spuščam mimo utrujenih obrazov proti baznemu taboru in zvečer že nazdravimo s pivom. In misli so že daleč na obalah Pacifika. ○

Na gorskih čevljih vam bomo ugodno naredili nov gumijast (vibram) podplat. Čevljarstvo, Slovenska 30, Ljubljana. Telefon: 041-325-432

Ledeno bogastvo Olševe

✍ Andreja Gobec - Vidali

Olševa je gora vzhodnega dela Karavank, ki s svojim skoraj 10 kilometrov dolgim vršnim grebenom z več vrhovi zapira Savinjsko dolino na severu nad Solčavo. Dovolj je velika, da se vidi prav od daleč, čeprav se v resnici ne ponaša niti z 2000 metri nadmorske višine. Zaradi njene malce samotne lege se z nje odpira čudovit razgled: razlomljena črta Grintavcev od Ojstrice pa vse do Rink je kot na dlani, daleč na zahodu v obrisih slutimo Triglav.

To pa seveda ni njen edini adut. V sebi skriva še izjemno zanimivost – veliko jamo Potočko zijalko, ki ima s svojo mistiko in zgodbami o pračloveku in jamskem medvedu še posebno privlačno moč. Njen vhod se odpira na višini 1700 m v strmem južnem pobočju Olševe. Jama leži ob planinski poti, ki vodi na vrh. Vhod v Potočko zijalko je širok 17 m, za vhodom pa se v notranjost hriba širi 115 m dolga ter 20-40m široka in kakih 6 m visoka jama. V preteklosti je pogosto dajala zavetje pastirjem, ki so nad njo pasli ovce. Nabiralci zdravilnih rastlin so včasih v jami strgali s sten mehko sigo – olševsko mleko, ki je rabila za zdravilo proti različnim boleznim pri živini in tudi ljudeh. Domačini so torej jamo dobro poznali, vedeli pa so tudi, da so v njej kosti, ki so jih pripisovali velikanom.

Potočka zijalka ima ime po kmetu Potočniku, vendar pa jo je do njene slave pripeljal Srečko Brodar. V njej je našel 40 000-30 000 let stare ostanke živali, zlasti jamskega medveda, ter

ostanke orodja in orožja ledenodobnega človeka. Danes so najdbe shranjene v Pokrajinskem muzeju v Celju in za marsikaterega amaterskega arheologa obisk jame ni več tako zanimiv.

Le malokdo pa ve, da zna jama v zimskem času ponuditi enkratno bogastvo, ki se zaradi svoje krhkosti in minljivosti pokaže le malokomu. Posebne temperaturne razmere pozimi in primerna količina padavin in snežne odeje, ki pokriva pobočje nad jamo, so pogoj, da skozi predrte dachsteinske apnenice iz razpok na stropu jame počasi in vztrajno curlja voda. Temperature v vhodnem delu jame so v zimskem času po večini pod lediščem in se ne razlikujejo kaj dosti od zunanje temperature v okolici jame. Kapljice vode na tleh ledenijo in v nekaj mrzlih tednih se notranjost Potočke spremeni v pravo kristalno dvorano. Dno jame je posejano s stoterimi ledenimi stalagmiti, ki vso zimo vztrajno in počasi rastejo od tal. Na njih lahko razberemo, koliko so priraščali iz dneva v dan. Nekateri kapniki dosežejo tudi višino 2 metrov in več.

Njihova življenjska doba je kratka, saj se ob prvi spomladanski odjugi začnejo topiti in tanjšati prav pri dnu in se zato hitro polomijo. Zato je čas, ko jih lahko občudujemo, kratek, naleteči na takšno množico kot steklo krhkih skulptur pa je veličastno in enkratno.

Literatura: *Geološki zbornik št.15, Klinar, S. (1991). Sto slovenskih vrhov. Ljubljana: Prešernova družba. Zemljevid Kamniško-Savinjske Alpe, 1 : 50 000.* ○

Lukežev led

Ledena poslastica

✍ Mateja Pate

📷 Mateja Pate in Peter Štefančič

Okolica Loga pod Mangartom je kot ustvarjena za vse, ki komaj čakajo, da slapovi dobijo leden oklep. Porečje Koritnice je eno najbogatejših in najzanimivejših področij v naših gorah; težko bi našli še kakšen kotiček, kjer se na enem mestu odpira toliko možnosti za alpinistične zimske radosti kot prav tu, v tem (včasih od vseh pozabljenem) kotu, ki ga oklepajo Mangart, Jalovec, mogočni zid Loške stene, Jerebica in Rombon. Izbira je pestra, tako da lahko pride na svoj račun prav vsak: začetniki, ki se tipaje spoznavajo z ledom, stari mački, ki pridejo prezračiti svoj kožuh, ter tisti, ki želijo dodatno raziskati bogati potencial koritniškega in možniškega sveta navpičnice. Pa ne gre le za zaledenele slapove, ki jih zaradi bolj skromne dolžine oziroma višine marsikdo primerja s športnim plezanjem, čeprav je taka primerjava nekoliko zgrešena. Ta enkratna okolica ponuja tudi kopico grap, ki pa so nemalokrat prekinjene s skalnimi odstavki, tako da gre po večini za dolge, resne ture, ki zahtevajo celega plezalca. Kar nekaj smeri se najde, ki kljub temu, da niso ravno najnovejšega datuma, še vedno nimajo ponovitve.

Zgodba o tujcu v Koritnici

Slapovi, ki so bili preplezani v Koritnici, so med prvimi pri nas, denimo Zeleni slapovi, ki sta jih že davnega leta 1981 preplezala brata Podgornik in se s svojo strmino (ocena 5-6) in spoštljivo višino (skupaj 600 m) uvrščajo med težje, hkrati pa najdaljše in najlepše zaledenele slapove pri nas. Pravi razmah plezanja po novih slapovih je sledil leta 1985, v očitno zelo mrzli zimi, ko je bila preplezana cela množica najrazličnejših slapov v pobočjih gora, ki se dvigajo nad Možnico in Koritnico. Pri tem so bili seveda med najboljšimi primorski plezalci, poleg omenjenih bratov Podgornik še Mitja Lo Duca, Igor Škamperle, Edo Kozorog, Robi Rot, Alojz Fon, Milan Nikolič in še majhen bataljon drugih. Le sem ter tja se je v teh pionirskih časih

V strmem delu slapu

zgodilo, da je v lovišče bolj ali manj lokalnih plezalcev zajadral kak outsider. Taka izjema je bil Zvone Peterlin, ki je v že omenjeni sezoni '85 v Koritnici sam preplezal dva prvenstvena slapova: Polico slapov in Lukežev led, imenovan tudi Poševni slap. Drugi je po mnenju mnogih eden najlepših slapov daleč naokoli.

»Ja, kje ste pa njega našli?« je z mešanico presenečenja in začudenja vprašala Peterlinova žena, ko sem mu pred leti, ko je revija Grif še razveseljevala plezalsko in drugo bralstvo, telefonirala, da bi se dogovorila za kratek pogovor o Lukeževem ledu. Če me spomin ne vara, je bilo potrebno kar nekaj vztrajanja, preden je privolil v razgovor, češ: »Kaj sem pa takega naredil, da bi moralo biti kje objavljeno ...« No, kratek obisk v Gorenji vasi se je potem le uresničil, v Grifu pa članek žal ni bil objavljen in zapiski pogovora so vse do letos ostali nedotaknjeni. K sreči čez čas vse prav pride in tako bom s pozabljene zgodbe odpihnili stoletni prah ter iz starih zapiskov skušala potegniti kaj uporabnega.

Sam svoj mojster

Zvone Peterlin je bil nekoliko poseben plezalec. Že dolgo prej, preden je alpinistično sa-

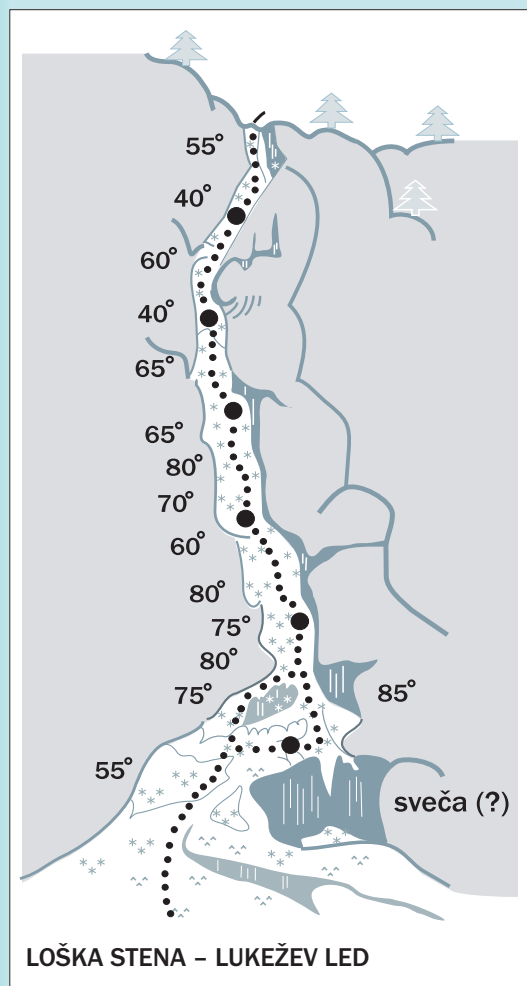
mohodstvo postalo medijsko odmevno, je po večini plezal sam, plezalne tovariše je dobil šele potem, ko si je nabral že kar nekaj plezalskih kilometrov. Bil je član odseka v Škofji Loki in, kot je dejal, so mu zaradi njegovega veselja do »soliranja« vsak četrtek na odseku postavili prognozo, da ga naslednjič ne bo več na sestanek. Pred vzponom v Lukeževem ledu je plezal kakih pet ali šest let in se v tem obdobju seznanil z gorami in stenami na Hrvaškem, v Franciji, Italiji, Turčiji, Perziji in Bolgariji. Čeprav je omenil, da ga je navdušil predvsem kamen, sta si morala biti precej domača tudi z ledom. Eden prvih slapov, ki jih je preplezal, je bil Lucifer, ki je še danes nekakšen preizkusni kamen za prehod iz vajeniške v zrelejšo dobo povprečnega lednega plezalca. Pred »Lukežem« je pre-

plezal kakih 50 slapov, med drugim sta z Urošem Ruparjem prva zmogla Zgornji Ledinski slap na Jezerskem, sam pa se je potikal tudi po slapovih pod Prisojnikom. »Če smo se lotili, smo v enem dnevu v Tamarju zlezli na pet ali šest slapov ... Bili smo bolj uživači, smo rekli 'gremo', pa smo šli,« se je spominjal osemdesetih let prejšnjega stoletja.

Kako se je znašel v Logu pod Mangartom? »Takrat sem delal v rudniku urana v Žirovskem vrhu; dobro sem se razumel s kolegi in bil večkrat na obisku pri njih v Logu. Na večer pred vzponom sem prenočil pri Lukežu, zato se slap imenuje Lukežev led. Namenoma sem uporabil besedo led in ne slap, ker se tako izražajo domačini; Zelenim slapovom recimo pravijo Zeleni led.« Tega obdobja se dobro spominja tudi njegova žena: »Ja, en cepin si je kupil takrat, barakudo, ves mesec smo potem tenko piskali, do smrti ne bom pozabila,« je pripomnila napol v šali, napol zares. Barakuda je očitno napravila svoje, kajti teden dni po uspešnem vzponu v Lukežu se je Peterlin (sam, seveda) vrnil v Koritnico in zbirki prvenstvenih smeri dodal še Polico slapov, ki pod zadnjim, najtežjim delom Zelenih slapov krene na desno po grapi do slikovitih sveč in se prek njih in skalnega previsa vzpne do zaledenele rampe in po njej na rob. Da pa ne bi zastoj delal tako dolge poti, je v istem dnevu »stisnil« še Zelence.

Konec, kot bi odrezal

Leto pozneje je barakudo in preostalo plezalno opremo obesil na klin. »Zamenjal sem službo, stanovanje in se nehal ukvarjati s športom.« Tu ga je, precej skromnega sogovornika, spet dopolnila žena: »No, to ni čisto res; ko je nehal plezati, je recimo s hoduljami prehodil razdaljo med Hodošem in Gorenjo vasjo, šel s čolnom od Gorenje vasi do Beograda, pa s kolesom po Evropi ... Kar zanimivo je bilo z njim!« Zdelo se mi je, da mu je nesrečno barakudo kar malce oprostila ... Tik pred koncem pogovora je beseda nanesla še na trening. Peterlin, ki je obvladal zgornjo šesto stopnjo v nobeni telovadnici. Dodal pa je še tole: »Nikoli pa nisem bil toliko dober, da bi imel žensko na

Risala Barbara Žitčič po predloži skice iz plezalnega vodnika Julijske Alpe (avtor Grega Kresal, 1995)

štriku.« Verjetno sem, kot bi rekel Iztok Mlakar, pogledala malo »bjondasto«, pa se je še nekoliko dopolnil: »Veliko sem jih videl, ki so ponoči s soplezalkami hodili iz sten, pa sem si rekel, da tako dober ne bom nikoli.« Razlagajte si, kakor si hočete ...

No, tudi brez ženske »na štriku« je bil Peterlin očitno dovolj dober, da je s svojimi vzponi naslednikom pokazal, kje vse je mogoče plezati. Lukežev led se zarezuje poševno na levo v vznožje osrednjega dela Loške stene, levo od Zelenih slapov. Začetek je najbolj strm in ponuja več variant, v dobrih zimah je mogoč direkten vstop po sveči. Nadaljevanje ima bolj ali manj enako-

meren naklon, ki ga občasno prekinajo strmejši odstavki, na koncu pa imamo opravka s položnejšo grapo. Dolžina je kar spoštljiva, zato slap marsikomu pomeni pravo ledno turo.

Ocena: III-/4-5, 85°/65°-75°, 250 m

Dostop: Od gostišča Mangart v Zgornjem Logu na desno čez most in po travniku navzgor v gozd; po lovski poti in pred pravim vstopom čez ponekod strme ledne vesine pod slap (30 minut).

Sestop: Z vrha na desno navzdol med drevesi in po rušnatem pobočju v grapo, ki pripelje k vstopu (1 ura).

Vodniška literatura: Kresal, G., Julijske Alpe. Plezalni vodnik po zaledenelih slapovih in kombiniranih snežno-lednih smereh. Ljubljana: PD Ljubljana Matica, 1995; Savenc, F. in drugi. Zaledeneli slapovi. Ljubljana: PZS in PD Postojna, 1987. ◉

Marjanu Kešiču - Belaču

*Preboden
in nem*

*oblak se spustil je med skale,
se tam razpršil v tisoč kapljic
in suhe skale
so hlastale,
hoteč jih vjeti,
da bodo še živele,
da treba jim ne bo umreti,
da kljubovale bodo še veselo,
ko sonce moč bo svojo imelo.*

*A kapljice si iščejo brežin
do svojih korenin,
da vse krog njih bo oživelo.
Saj skala mrtva je, ne rabi vode.
Drevesa, rože pa veselo
Razpirajo, odpirajo vse svoje vhode.
Le en samcat vhod se je zaprl,
ker nič več ne rabi vode.*

*Če vprašate: Zakaj
se več ne bo odprl?
Odmevov sto odmeva zdaj:
Belač je umrl ... Belač je umrl ...*

Zvonko Čemažar

Mož, ki se vedno vrne (gora ni hotela)

*Nič kolikokrat noč me je objela,
ko skoz gozdove hitel sem med skale;
kar nekajkrat moči so me izdale,
nič kolikokrat gora ni hotela.*

*Bile nevihte so, za strelo strela,
ko da bi proti meni zarotilo
nebo in zemlja se, da b' me zdrobilo,
a gora nikdar tega ni hotela.*

*Bili so dnevi sonca in jasnine,
bile noči spokojne in srebrne,
svetile zvezde so tja dol v doline.*

*A bile so noči prav vražje črne
in vedel sem, da tudi to vse mine,
bil mož sem, ki se vedno z gore vrne.*

Zvonko Čemažar

Opomba: »Mož, ki se vedno vrne« so besede znane-
ga slovenskega alpinista in gorskega reševalca
Franceta Zupana o avtorju pesmi.

Prvenstvena smer Humarja in Koželja na Aconcaguo

Tomaž Humar je prvič po vzponu na Nuptse – tam se je smrtno ponesrečil njegov soplezalec Janez Jeglič – plezal v navezi. Med 17. in 21. decembrom 2003 sta z Alešem Koželjem po prvenstveni smeri v alpskem slogu prišla na Aconcaguo. Smer, ki je dolga 2500 metrov, sta poimenovala Mobitelova lastovka – Johanova smer in jo ocenila s VI+ (A2), IV-V+, 90°-100° (60°-70°), M5-M6. M. S.

Himalajska trilogija

Jean Christophe Lafaille ima očitno več darov, je zapisala francoska revija Montagnes Magazine. Ozadje za to trditev je večstranska vrhunskost tega drobnega, a jeklenega Francoza, ki je že prava redkost v dobi specializacij. Odličen alpski plezalec, solist in himalajec je minulo sezono (2003) preplezal tri osem-tisočake: Daulagiri (8167 m), Nanga Parbat (8126 m) in Broad Peak (8051 m), vse tri na alpski način in brez dodatnega kisika.

Na Daulagiriju je od 2. do 17. maja sam postavil tri šotorčke, nato pa je od 17. do 20. maja po klasičnem SV grebenu plezal na vrh in zadnji dan v 6 urah sestopil v bazo. V tabore je znosil 25 kg opreme, vreme je imel pretežno slabo, baza je bila postavljena 1 mesec. Drugi cilj je bil Nanga Parbat, pobočje Diamir. Levo od Kinshoferjeve smeri je potegnil 2100 m svoje (do 7100 m). V spodnjem delu je bil z njim Simone Moro, v zgornjem Ed Viesturs, prvenstveni del vzpona je preplezal sam. Vrh je dosegel 23. junija po štiridnevem končnem vzponu. Baza je stala le 10 dni. Vreme je imel slabo, le na vrhu mu je sijalo sonce. Na ledeniku Godwin Austen pod Broad Peakom se je utaboril 11. julija in že 15. julija sta z Edom Viestursom po klasični smeri dosegla vrh. Baza je stala le teden dni, vreme je bilo ugodno – le z vetrom na vrhu.

Zdaj ima Ed Viesturs 13 osem-tisočakov in Jean Christophe Lafaille 12. Tega Slovenci poznamo z odprave leta 1992 pod južno steno Anapurne, ko se mu je nekje pri 7700 m soplezalec ubil in je potem sam tri dni plezal navzdol po steni. Padajoče kamenje mu je zlomilo roko in prvo zdravniško oskrbo je dobil v naši bazi. Trije osem-tisočaki v vremensko slabi sezoni so lep dosežek. Za trilogijo je porabil kakih 40.000 EUR.

Odmevno prvenstveno smer po južnem steburu Vzhodnega Nuptseja (7803 m) sta opravila Rusa Valegij Babanov (39 let) in Jurij Kašelenko (36 let), prvi prejemnik in drugi nominiranec za »zlato cepin«. Navz-

gor sta plezala 12 dni, vrh sta dosegla 2. novembra 2003, sestopala pa dva dni. Imela sta lepo in mrzlo vreme, vzpon z napenjanjem fiksnih vrvi in alpsko, dolžina smeri 4500 m (višina 2500 m), težavnost: VI-5, A3/A4, W16, M5. Zapravila sta kakih 5.000 EUR. Iz revije Montagnes magazine povzel Tone Škarja

Novomeški alpinisti na Aconcaguo

Sredi januarja je odšla na pot šestčlanska odprava Alpinističnega odseka PD Novo mesto pod vodstvom Tomaža Erpiča, ki bo v prihodnjih treh tednih poskusila osvojiti Aconcaguo po normalni smeri. S tem vzponom, ob katerem bo snemalec Jože Hartman posnel dokumentarni film, želijo počastiti 90-letnico delovanja svojega planinskega društva, hkrati pa se pripraviti za odpravo na 7123 metrov visoko Patibaro v Tibetu leta 2005. M. S.

Deževna Patagonija

Konec leta je na območju Torres del Paine šest Slovencev zaman čakalo na dan brez padavin, tako da so na koncu plezali v snegu in vetru. Tomaž Jakofčič in Grega Lačen sta 14. decembra po večini tehnično (in zaradi snega vseskozi v usnjenih čevljih!) v 24 urah preplezala smer Bonnington-Williams (VI, A2, 650 m) v Centralnem stolpu. Navezi Rok Šišer-nik-Igor Puhan ter Miha Praprotnik-Milena Praprotnik pa sta istega dne preplezali smer Monzino (5.10, 4+, 450 m) v Severnem stolpu. M. S.

Trening lednega plezanja v Solčavi

Od sobote, 10. januarja, lahko svoje cepine in de-reze praktično preizkušate na lednem poligonu v Solčavi. Za trening sta na voljo dve strani ledene kocke, prispevek za uporabo pa znaša 500 SIT. M. S.

Svetovno prvenstvo v lednem plezanju

Letošnje svetovno prvenstvo v lednem plezanju je potekalo 23. in 24. januarja v švicarskem Saas Feeju. Kraj na višini 1800 m slovi po lepih smučiščih, skoraj kičastih hišicah na koncu alpske doline in mondenih turistih. Konec januarja pa je bilo med turisti opaziti tudi pozornost vzbujajoče plezalce, ki so napolnili vse cenejše hotelčke. Prvenstva se je udeležilo 19 tekmovalk in 71 tekmovalcev iz 14 držav, Slovenijo je zasto-

pal Primož Hostnik, ki se je v kategoriji težavnosti uvrstil na 35. mesto. Navzoči smo bili še z dvema sodnikoma ter z oprimki za suho plezanje s cepini, ki jih je prispevalo naše podjetje MR Climbing. Že v petek zvečer, ko so se pomerili najboljši plezalci v kategoriji hitrosti, so bile galerije nabito polne gledalcev, ki so z glasnim navijanjem spodbujali najboljše. Ti so 25 m visoko ledeno svečo preplezali v 20 do 25 sekundah (1. do 5. mesto). Tudi dekleta niso veliko zaostajala, najhitrejša so za isto progo potrebovala dobrih 30 sekund. Še več gledalcev je napolnilo garažno hišo v soboto, ko se je v kategoriji težavnosti pomerilo med seboj najboljših 8 plezalcev in plezalk. V hitrosti so prva tri mesta pri fantih in dekletih osvojili Rusi, pri težavnosti pa je pri moških zmagal Avstrijec Harry Berger pred Ukrajincem Jevgenijem Krivošejevem in Švicarjem Samuelom Anthamattnom, pri dekletih pa Nemka Ines Pappert pred Rusinjo Natalijo Kulikovo in Nemko Kirsten Buchmann. A. P.

Prva ženska ponovitev Mortal Kombata

Francozinji Leyli Hachem in Belgijki Muriel Sarkany je v Castillionu v razmaku nekaj dni uspelo preplezati Mortal Kombata (8b+), 40-metrsko smer, ki zahteva veliko vzdržljivosti. Francoz Gérard Richter pa je pri petinštiridesetih preplezal Final Kombata (8c) v istem plezališču. M. S.

Nova smer nad Tamarjem

Andrej Pečjak in Primož Hostnik sta 20. decembra 2003 preplezala prvenstveno smer v severni steni Suhega vrha nad Tamarjem. Spodnji del smeri Ob letu osorej (III, WI 3-4, V/+IV, 230 m) vodi prek slapu (WI 3-4, 80 m), za katerega plezalca menita, da je lahko samostojen cilj in primerno okolje za učenje gibanja v ledu, medtem ko je nadaljevanje v trenutnih razmerah primernejše za bolj izkušene. Pečjak in Hostnik sta v smeri pustila tri svedrovce. M. S.

Švab na pogled 7c+

Erik Švab je konec avgusta na pogled ponovil smer Il ciclone v Beli peči nad Nevejskim sedlom. Smer ima oceno 7c+ (IX+) in je gotovo ena izmed najtežjih vrste, kar so jih na pogled preplezali slovenski plezalci v gorah. Opremljena je s svedrovci, med katerimi je treba obvezno preplezati mesta do 7b, sicer pa ima sedem raztežajev z ocenami 6b+, 7c+, 6c, 7a+, 6a, 6b, 6b. Eriku je pri zahtevnem vzponu gotovo pomagal pred-

hodni trening, med katerim je spomladi na Sardiniji preplezal prvo smer na pogled s težavnostjo 7c+, nato pa je v raznih plezališčih preplezal kar nekaj smeri na pogled z ocenami od 7b do 7c+. Jeseni je z Luko Biščakom v enem dnevu prosto ponovil Steber spominov (7a) in Tržaško (7b+) v Osapski steni. M. S.

Ledno plezanje v Kötschach-Mauthenu

V Kötschach-Mauthenu na Koroškem sta bili v prvi polovici januarja dve tekmovanji v lednem plezanju. Na tekmi avstrijskega prvenstva sta zmagala Marco Muller (Švica) in Claudia Colussi (Italija), od Slovencev pa sta bila najbolje uvrščena Andrej (9. mesto) in Tanja Grmovšek (3. mesto). Odprto prvenstvo Koroške in Tirolske 10. in 11. januarja nam je bilo bolj naklonjeno, saj je Primož Hostnik s hitrim in učinkovitim plezanjem zmagal pred Otmarjem Baierjem iz Avstrije in Ursom Odermattom iz Švice. Organizator je v finalni smeri poskrbel za težke prečne prehode prek visečih ledenih sodčkov in jo končal pod vrhom 28-metrskega ledenega stolpa. Hostnik s tem nadaljuje dosežke Janeza Jegliča in Erika Švaba, ki sta že zmagala na tekmovanjih v lednem plezanju v tujini. Pri ženskah je zmagala Claudia Colussi (Italija). M. S.

Plezalni vodnik za balvane v Reziji

Tisti, ki nestrpno pričakujete poletje, si lahko čas krajšate s plezalnim vodnikom za Rezijo, ki je izšel zadnje dni leta 2003 in v katerem je zajetih skoraj sto apnenčastih balvanskih problemov. Več informacij o zgibanki ima Robi Jamnik, robi@infosys.si. M. S.

5. Explorers Festival

Decembra je bil v poljskem mestu Łódź že peti festival gora Explorers Festival, na katerem so sodelovali številni gostje iz Poljske in tujine. Liv Arnesen je prejela nagrado Explorer 2003 za polarne dosežke, alpinist in polarni raziskovalec Ryszard Wiktor Schramm ter himalajist Janusz Kurczab pa za življenjsko delo. Nagrado Camera Extreme sta dobila Pascal Tournaire za alpinistične fotografije in Joe Jennings za fotografije višinskih akrobacij padalcev. Del festivala je bilo tudi odprto prvenstvo v športnem plezanju za pokal župana mesta Łódź in III. mednarodno prvenstvo v balvaniranju, na katerem so sodelovali športniki iz Poljske, Rusije, Ukrajine in Slovaške. M. S.

Pesem na gori

Oktoberja sem bila na Travniku. Tam sem našla pesem. Prosim, da jo objavite. Morda kdo pozna pisca. Rada bi ga spoznala, če je mogoče.

Majda

Spet še ena gora osvojena.

Še ena radost omejena.

Tukaj v gori svoj svet objamem.

A ni samo moj, tudi tvoji je lahko.

Lahko, a vem, da ne bo tako.

Sam sem na tej poti lepote.

Saj rad bi, da kdo z menoj bi šel.

A je ni sreče, ki to želela bi z menoj.

Še bom osvajal lepe vrhove gora.

Prišel bom spet sam, tud' odšel

bom sam z gore ...

Mrzli veter želi me pregnati z gore.

Saj bom šel tja v dolino, a srečen ne bom.

Tudi ti si ne želiš moje družbe.

Vrh le zase si želiš.

Naj bo tvoji, saj jaz ničesar nimam.

S pesmijo objemaj ta vrh.

Jaz tako nikogar ne bom objel.

Ne znam objeti in objeman biti.

*Zato ti ta dva verza puščam
in del sebe.*

Gora, tebi hvala, da si me sprejela.

Robert

Vsako jutro s planinci na pot

Planinski čevlji je pohodno sredstvo, namenjeno in prilagojeno za ture v gorah. Obuvalo naj bo stabilno, da se prijema tal in preprečuje zdrs. Želja slehernega je, da bi se nepoškodovan vrnil domov. Na pohod naj bi šla družba odraslih, ki vedo, koliko zmorejo. Previdnost naj bo naše stalno geslo, bodimo pozorni na majhne napake, da se izognemo velikim. Že kamenček, ki ga malomarno sproži čevlji v strmini, je lahko usoden za ljudi spodaj v koloni. Tega se vedno bojim. Dobrih nasvetov ni nikoli preveč. Zato prislunhno v ravnem jutru ob 6.10 Radiu Slovenija, na katerem se že vrsto let oglašča »naša planinska svetovalka« Uršula Majcen. Ona dobro pozna vzpone in padce planinskega življenja in svet, v katerem nismo sami; v

njem živijo tudi živali. Bodimo Uršuli hvaležni, da je vsako jutro z nami, nas obvešča, opozarja, svetuje in pripoveduje anekdote. Povedala je tudi to, da je bil pokojni Jaka Čop velik ljubitelj tolminskih gora, iz katerih smo mi doma. Srečno.

Janko Mlakar

Predlog planinskim društvom

Sem navdušena planinka, ljubiteljica gora in tudi vseh naših lepot od Krasa do prekmurskih ravnin, razgibanih Halož, valovitih dolenskih in belokranjskih gričev in tople Koroške. Ni kotička naše dežele, ki me ne bi obogatil s svojimi posebnostmi in lepotami. Pred leti sem z družino največkrat obiskovala kraje na Gorenjskem in hodila po planinskih poteh naših Julijcev, Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp. Nekega dne sem na policah PD Ljubljana Matica zagledala vse polno različnih planinskih dnevnikov. Tako sem začela spoznavati Ljubljansko mladinsko pot, Škofjeloško planinsko pot, pa Kamniško, Bohinjsko, Zassavsko, Haloško itn. Do danes sem jih prehodila več kot trideset. Spoznala sem toliko krajev in se povzpela na toliko vrhov, za katere drugače sploh ne bi slišala. Večina mojih znancev ne ve, kje je Bučka, kje ležijo Šebrelje, kje je Racna gora pa Veliko Kozje, kje stoji cerkev z oltarjem Črne Marije, kje leži kmetija kmeta Končnika v dolini Tople in še in še bi lahko naštevala. In ne vedo, kaj zamujajo, ne vedo, koliko zanimivih reči izveš od domačinov, koliko zanimivih krajev in ljudi spoznaš. Vse to človeka bogati in jaz sem bogat človek. Kar nekaj krajev je še po Kozjaku, okoli Svečine, Brežic, pa tudi še kakšen dvatisočak v Julijcih me še čaka, da ga osvojim, na mojo veliko srečo pa so tu še planinske akcije raznih planinskih društev. Nekatera so res aktivna. PD Moravče je imelo akcijo 25 vrhov za 5 let obstoja in na osvojene vrhove me

spominja res lepo priznanje za preseženih 50.000 višinskih metrov. Zdaj poteka njihova akcija 4 x 10 vrhov za 10 let. PD Polzela je imelo akcijo 40 vrhov za 40 let in za preseženih 60.000 metrov sem na prijetni podelitvi na Gori Oljki prejela zanimiv kipec - pravim mu planinski oskar. PD Litija ima akcijo 100 vrhov za 100 let, PD Tržič pa akcijo 100 vrhov za 100 let, toda vsak osvojen vrh mora biti višji od 1500 m. Nekaj vrhov je vedno določenih, drugi pa so prepuščeni izbiri posameznika. Na žalost na PD Ljubljana Matica v svoji ponudbi nimajo več novih planinskih dnevnikov in novih akcij, teh informacij ne moreš dobiti niti na PZS. Zato predlagam planinskemu društvu, da na novo začrtane poti in nove akcije objavljajo v Planinskem vestniku, PZS pa bi jih lahko objavila tudi na svoji spletni strani. Verjemite mi, marsikdo bi bil teh novic vesel. Jaz se že danes veselim nove akcije PD Moravče, morda 5 x 10 vrhov za 15 let uspešnega delovanja. Vsem lep planinski pozdrav!

Zvonka Berčič

Slovenec na Čo Oju

Spoštovani g. urednik Vladimir Habjan!

Najprej Vam in uredništvu PV želim vse najboljše v letu 2004. Ko prebiram PV z različnimi članki o odpravah Slovencev v Himalajo, mi gorska žilica ne da miru, da ne bi v nekaj stavkih opisal in komentiral lanske mednarodne odprave na Čo Oju (8201 m), glede na to, da je v letu 2003 osemstisočak osvojil le en Slovenec (Roman Dobrajc). Alpinisti nekako postavljajo gornike v ozadje. In ko se vrneš z uspešne mednarodne odprave na šesti najvišji vrh sveta, 8201 m visoki Čo Oju, ti (mariborski) alpinistični publicisti sarkastično rečejo, da tu ni nič kaj posebnega in da je to »turistična« gora, ki ni vredna omembe. Kako, prosim??? Mogoče pišem prav zaradi njih in bralcev PV, ki sanjajo prav o tej pustolovščini. Pot v Himalajo je bila zelo dolga.

Kalili smo se v Evropi (Grossglockner - 3798 m, Matterhorn - 4478 m, Monte Rosa - 4634 m, Mont Blanc - 4807 m). Naša prva resna odprava je bila 6962 m visoka Aconcagua v Južni Ameriki. Šele potem smo bili končno zreli za Himalajo. Načrt je bil, da gremo po normalni smeri iz Tibeta na vrh. Kot bi mignil, sta odfrčala dva milijona SIT (kako zbrati denar, je pa seveda poglavje zase). Pridružili smo se mednarodni odpravi, ki jo je organizirala nepalska agencija (www.asian-trekking.com) in v kateri nas je bilo 13 gornikov z vsega sveta. Pisano družino sva sestavljala tudi midva, Kazimir Perko (PD Ormož) in Roman Dobrajc (PD Grmada - Celje). Zbrali smo se 28. 8. 2003 v Katmanduju in 6. 9. prispeli v bazo na višini 5700 m. Sledili sta aklimatizacija in postavitve šotorov tabora 1 na 6400 m, tabora 2 na 7100 m in tabora 3 na 7500 m. Dne 27. 9. sva krenila proti vrhu, vendar sem se na višini 7600 m zaradi mraza vrnil, Roman pa je v šestih urah in pol ob pomoči dodatnega kisika prišel na vrh. Glede na to, da je bil to leta 2003 najvišji osvojeni osemtisočak, si zasluži vso pohvalo, mogoče tudi PZS. Prav je tudi, da se napove nova gorniška odprava v Himalajo, ki namerava leta 2005 splezati na Everest (8848 m) s tibetanske strani - samo za alpinistične prijatelje.

Kazimir Perko

Pismo Nade Kostanjevic

Vem, da nisem edina, ki bo izrazila svoje zadovoljstvo nad prvo letošnjo številko Planinskega vestnika. Upam, da bo tako še naprej. »Rob« ali »Krog«, kakor ga domačini z Gore imenujejo, sem na svojih štoparskih potovanjih ob nedeljah popoldne večkrat prehodila - na obroke. Večkrat sem bila tudi v Šebreljah, še takrat, ko je nepozabni Otmar Črnilogar tam iskal zdravja. Ko sem mu zaupala, da želim čez Šebreljski vrh na Oblakov vrh in skozi Kanomljo v Idrijo, mi je njegov

svak to odločno odsvetoval, pokojni Otmar je pa bil nad mojo odločitvijo navdušen in mi je celo dal navodila. Peš sem se odpravila po poti, ki bi bila z malo dobre volje celo prevozna za terensko vozilo, in prišla do zanimivih križpotij in samotnih domačij, ob katerih so na šmarni dan zorele češnje. Sestop na Oblakov vrh je bil več kot prijeten, vide-la sem celo domačijo, katere lastnik (pozneje sem izvedela, da je šofer) si je poleg krav, kokoši, njiv in prašičev omislil bazen z odskočno desko. Ko sem sestopila na cesto na Oblakovem vrhu, sem se »na svoje stroške« prepričala, da v Kanomlji nihče ne ustavlja rad, in sem vso Kanomljo do Spodnje Idrije premerila peš. Šele v Spodnji Idriji sem ustavila neki avto - in glej šmenta, bil je moj so-sed iz Vipave. Ob Otmarjevi smrti sem tudi večkrat pristopala na njegov grob in ni je bilo poletne nedelje, da ne bi tam srečala Vipavca ali Podražana. V Kanomljo sem enkrat tudi sestopila z Vojščice pri Vojskem. Večkrat sem z Vojskega šla peš na Hudournik; od tam je krasen razgled. To je sklani pomol nad dolino Kanomlje in Trebuše. Zdaj, ko sem pristala v domu starejših občanov, si verjetno takih potovanj ne bom mogla več privoščiti, vendar mi je že ob prihodu upravnica rekla, da upa, da bom malo razmislila nekatere stanovalce, ki so povsem sposobni za planinstvo.

Nada Kostanjevic,

Dom starejših občanov Ajdovščina

Predlogi z Reke

Planinski vestnik prejemam dolgo vrsto let, vendar še nikoli doslej ni bil tako lep kot zadnja, januarska številka. Odlične fotografije in odlične teme. In dobro razmerje med planinstvom, alpinizmom in preostalimi temami. Še nekaj predlogov za v prihodnje: število intervjujev zmanjšati na minimum - po mojih spoznanjih za večino niso dovolj zanimivi. V vsaki številki predstaviti vsaj eno lahko planinsko pot, eno brezpotje in eno turo »za specialiste« (ferata). Seveda ne mislim samo na opis poti, ker je do-

volj vodniške literature. Vsak izlet je več kot samo opis. Območja v Sloveniji, Hrvaški, Italiji in Avstriji bi morala biti v ospredju. Dobro bi bilo uvesti rubriko o planinski fotografiji. Via Alpina, evropske pešpoti in dolomitske alte vie so premalo poznane in si zaslužijo večjo pozornost. Še enkrat čestitke za zavidljivo kakovost in želim vam še veliko uspehov pri nadaljnjem delu!

Arsen Miletič z Reke

Slovenska koledarska imena

Že nekaj let z zanimanjem prebiram revijo Planinski vestnik, ki je v zadnjem času postala oblikovno privlačna in tako širi svoj krog bralcev ter na svoj način oblikuje slovensko planinsko misel. Menjave sestave uredniškega odbora so prinesle kar nekaj sprememb, vendar na žalost ne tiste, na katero bi Vas v svojem skromnem imenu želela opozoriti. Že od vsega začetka prebiranja revije me namreč moti to, da na naslovnica ne uporabljate slovenskih koledarskih imen, temveč se omejujete zgolj na latinska. Koledarska imena so del ljudskega izročila, so naša kulturna dediščina. So ohranjene priče odnosa med človekom in naravo, ki nam ga v tem času tako zelo primanjkuje ... In Planinski vestnik kot osrednja revija Planinske zveze bi moral odgovorno skrbeti za ohranjanje ne samo narave, temveč tudi kulturne dediščine. Velike besede o suverenosti naroda in lepota slovenskih gora se namreč začnejo z odnosom do drobnih stvari. S tega stališča je pomanjkljiva tudi vsebinska podoba koledarjev Planinske zveze Slovenije. Če se osredotočimo zgolj na letošnje, je seveda pohvalno, da so opremljeni tudi z angleškimi imeni za dneve v tednu, to jim daje mednarodno, odprto naravo. Vendar je žalostno, da avtorji ob tem pozabljajo na vrednote maternega jezika. Ob teh imenih bi lahko enakovredno navedli tudi slovenska. Zakaj bi zanemarjali tisto, kar je re-

snično naše in na kar smo lahko ponosni? Navsezadnje je že čas, da začnemo živeti v skladu s časom in dojamemo pojme, kot je npr. »evropska dimenzija«. To pomeni upoštevanje evropske različnosti in pestrosti – kulturna in naravna pestrost Evrope pa sta njeni največji doti za prihodnost. In epilog te zgodbe? Vzemite v roke revijo Lovcev in prejšnje koledarje Lovske zveze Slovenije. Njihov uredniški odbor zgledno skrbi za ozaveščanje svojih članov, saj na naslovnici vsake izdaje dosledno upošteva uporabo tako latinskih kakor tudi slovenskih koledarskih imen. Tudi planinci in gorniki bi morali biti med tistimi, ki se zavzemajo za odgovoren odnos do narodne dediščine.

*Planinski pozdrav,
Martina Pečnik*

Lirične zgodbe in pesmi

V vašem novem konceptu našega glasila pogrešam več liričnih zgodb in pesmi, ki so bile včasih odlika te revije. Plezalska tematika ima glede na ozek krog alpinistov malo preveč prostora. Upam, da boste to glede na želje bralcev prilagodili, sicer zame vestnik ne bo več zanimiv. Prepričana sem, da se boste še naprej trudili zadovoljiti svoje bralce. O dobronamernosti mojih pripomb ne dvomite, tako meni tudi veliko prijateljev, ki berejo naše planinsko glasilo.

*S planinskimi pozdravi,
Marija Lebar*

Kot urednik, zadolžen za področje doživljajskih izpovedi, seveda bralki lahko samo pritegnem. Ker pa Planinski vestnik pokriva širok razpon dejavnosti v gorah, je pač potrebno tehtanje med različnimi vsebinami. Tako imamo denimo po drugi strani bralce, ki bi tudi pri liričnih opisih želeli natančno vedeti, kje se je »doživljaj« dogajal, kako se do tja pride ... Piscem tako svetujemo, naj v opisovanje svoje dejavnosti v gorah poskusijo vpletati tudi

doživljanja, saj vemo, da le redkokdo zahaja v gore iz čistega športnega užitka - vsakogar zagotovo pritegne tudi lepota gorskega sveta. Torej, trudili se bomo po najboljših močeh, kar lahko opazite že v tokratni številki - pesmi je že več.

Marjan Bradeško

Jožičino pismo

Začasno prekinjam naročništvo na revijo. Lepo vas pozdravljam in vam želim še naprej uspešno predstavljanje naših in tujih gora

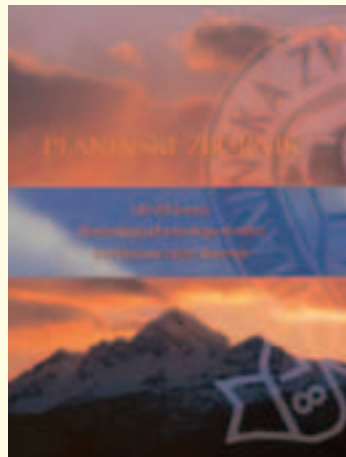
Jožica

Jožico prosimo, naj nam sporoči svoje podatke, da jo bomo lahko izbrisali iz evidence. V pismu, ki mu je priložena zimska slika, žal nismo našli podatkov, potrebnih za odjavo.

Uredništvo

Sto deset let

Planinski zbornik: ob 110-letnici Slovenskega planinskega društva / Planinske zveze Slovenije, več avtorjev, zbral in uredil Božidar Lavrič, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, 2003.

Dolgo pot je že prehodilo slovensko planinstvo, mnogo vrhov so doživeli »udi« (člani) te organizacije, tudi praznovalo se je. Lani

znova. Ob stodeseti obletnici Planinske zveze Slovenije (PZS) oziroma njenega predhodnika – Slovenskega planinskega društva – pa je decembra izšel še razkošen zbornik, ki poskuša obuditi spomine na bližnjo preteklost, govori pa tudi o zgodovini te poti. Takoj na začetku nas pozdravi fotografija sedanjega predsednika, Franca Ekarja, ki je prispeval tudi daljše uvodno razmišljanje. Želimo si lahko, da bi bil nekoč, ob še bolj častitljivih obletnicah, pri pregledu predsednikov, ki so zaznamovali razvoj planinstva pri nas, njegov pečat na vidnem mestu. Zatem v knjigi, ki obsega kar štiristo strani, Matjaž Deržaj na prav zanimiv način predstavi dogodke in ljudi iz obdobja, še preden se je ta dejavnost združila pod pokroviteljstvom Slovenskega planinskega društva. Sledi obsežno poglavje, ki ga je prispeval Tone Strojnjak, o zgodovini sedanje generacije, predvsem o dogodkih preteklega desetletja. Žal je kar nekaj »zapisniških« podatkov z raznih sej, po drugi strani pa avtor večkrat poudari močan kulturni pomen planinstva. Ne pozabi tudi na vlogo Planinskega vestnika, vendar je ta, resnici na ljubo, v zborniku skoraj prezrt, četudi je ogledalo planinske dejavnosti. Tudi Stanko Klinar v poglavju o leposlovnih žetvi zadnjih desetih let to najstarejšo revijo le bežno omeni. Sicer njegove prodorne in živahne besede o bogati knjižni bari na planinskem področju skali precej osebni pristop do ocene izdanih del – nekaj jih celo zamolči. Zakaj? Po zgledu Toneta Škarje, ki je v pregledu odprav v Himalajo poleg opisa dodal še zgleden tabularni pregled, bi Stanko Klinar lahko storil podobno za literaturo. Zbornik postreže še s številnimi drugimi razmišljanji; o varstvu narave, ki ga lepo predstavi Jurij Dobravec, o geologiji naših gora (Anton Ramovš) pa o združenju gorskih vodnikov, o katerem Janez Duhovnik spregovori na zelo odkrit način, saj omeni tudi neprijetnosti. Zgodovino alpinizma

pod Bine Mlač, njegovemu obsežnemu znanju pa je zaradi preskakajočih misli na trenutke malce težje slediti. Uspehom športnega plezanja, ki je prav v zadnjem desetletju doživel izjemen vzpon, nameni nekaj besed Tomo Česen, kar četrtnina zbornika pa je posvečena zgodovini Gorske reševalne službe (GRS) pri PZS. Ta služba, katere nesebično poslanstvo je mnogim rešilo življenje, je zagotovo občudovanja vredna. Danilo Škerbinek ob pomoči nekaterih sodelavcev spregovori o prav vseh vidikih GRS, na koncu pa je opisanih še nekaj znanih nesreč – tako iz oddaljene zgodovine kot izpred nekaj let. Celotnemu poglavju ni kaj zameriti, le to, da je nekoliko predolgo. Videti je, kot da je zborniku, ki je sicer lično grafično oblikovan in vsebuje lepe fotografije, zmanjkalo »sape« pri utežitvi same vsebine. Tudi nekaj »krhkim oprimkom« se zbornik ni izognil – npr. greben »Penterey« pri sliki na strani 15 je pač »Peuterey«, nekateri nemški stavki v pregledu literane bere so neprevedeni – svetovljani in poliglotti gor ali dol, če bomo tako delali s svojim jezikom v Evropski uniji, je vprašanje, ali bomo še govorili o slovenskem planinstvu. Celota pa vendarle deluje razkošno, kot zasneženi Triglav, ki na naslovnici kipi v žareče nebo. In v zbornik je za vedno zajeto novo poglavje zgodovine planinstva pri nas. Za tako častitljivo dobo se to tudi spodobi.

Marjan Bradeško

Kraji ovčarja Marka in Cvetkóve Cilke

Izbrani spisi I, prva knjiga: Ovčar Marko, Cvetkóva Cilka, uredil in spremno besedo napisal France Pibernik, Mohorjeva založba, Celje, 2003.

Branje knjig, ki govore o krajih, kjer si doživljal v knjigi ubesedeno lepoto narave, v spominu znova silno oživi tiste lepe trenutke. In taki sta povesti oziroma ro-

mana Ovčar Marko in Cvetkóva Cilka pisatelja Janeza Jalna. Mohorjeva založba se je odločila izdati štiri knjige izbranih spisov tega pisatelja – mojstra opisov narave, ki povsem prevladajo nad sicer nezapletenimi zgodbami. Pred bralcem zaživi prvo veliko prozno delo, Ovčar Marko, še bolj pa seveda gorenjski svet, vasice pod Rebrijo (ena od vzpetin v grebenu od Žirovnice do Smokuškega vrha), svet nad Završnico, pod Begunjšico in Vrtačo, Zelenica. Jalen je svoje povesti umeščal v resnične kraje in ljubitelji gora bodo z Markom obiskovali ali celo raziskovali že zapuščene planine, morda hodili po že zaraslih stezicah od sv. Petra nad Begunjami noter v Završnico, stopili bodo celo v sosednjo Avstrijo, na Mačensko planino. Nekaterih ledinskih imen verjetno danes ni več, pa vendar bi poznavalci znali slediti Markovim pastirskim potem. Kdor je kdaj doživljal podobe gorske narave, kot jih je z besedo naslikal Jalen, bo zagotovo vzdiknil: »Tako je, res je bilo tako.« Na mnogih mestih v knjigi. Podobno bo s Cvetkóvo Cilko, na Koprivniku nad Bohinjem, na številnih pokljuških planinah, nenazadnje na Velem polju, kjer se s trnjem posuta pot glavne junakinje pravzaprav začne ... In če je ovčar Marko človek iz osemnajstega stoletja, je Cilka kmečka ženska, nam bliže po času, saj jo je Jalen postavil v prvo polovico dvajsetega stoletja, torej v obdobje, ko je živel in ustvarjal sam. Goreljek takrat še ni bil pozidan s počitniškimi hišicami, veliko stvari, tudi paša, pa je ostalo do danes. Prav z navdušenjem človek bere o Podjellju, Javorovem vrhu, Zajamnikih, Praprotnici, Rudnem polju – vsem znanih krajih na bohinjski strani planotaste Pokljuke. In o prelepih barvah jeseni, puščobni zimi, zeleneči pomladi ali visokem poletju. Janez Jalen, tudi sam navdušen nad gorami, nam je zapustil dediščino, ob kateri ljubitelji narave preprosto ne morejo ostati ravnodušni. Priporočamo.

Marjan Bradeško

Razkošje v travi

100 travniških rastlin Slovenije, Meta Krese, ilustracije Zagorka Simić, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana 2003

Planinska potepanja nas skoraj obvezno, vsaj v pomladansko-poletnem času, vodijo skozi živo pisano cvetano, ki se razkazuje ob travniških poteh. Nekatere rožice in travice poznamo, mnoge pa ostanejo »tiste rumene« ali »tiste s čudnimi listi«. Da bi tudi te dobile svoje ime, se moramo o travniških rastlinah dodatno poučiti. In ni lepšega načina, kot da gremo na travnik s knjigo v roki, z nekakšnim vodnikom po travniškem svetu. Strokovnjaki imajo raje knjige (rečejo jim ključi), v katerih so značilnosti posameznih vrst točno opisane z besedami, za bolj povprečne in podpovprečne botanike pa so veliko prijaznejši opisi, ob katerih je zraven še fotografija. Še bolj kot fotografija pa je koristna ilustracija, saj prikaže le rastlino brez motečega ozadja, tako da lažje opazimo bistvene značilnosti. Tega se v Tehniški založbi Slovenije očitno zavedajo, saj so

na tak način predstavili že Rastlinstvo naših gora in Orhideje Slovenije, tokrat pa so prišle na vrsto travniške rastline. Pri tem sta moči združili (pa ne prvič) Meta Krese in Zagorka Simič, prva z besedno predstavitvijo, s kratkim opisom rastline, rastišča, časa cvetenja in načina uporabe, druga pa s čudovitimi botaničnimi risbami. Predstavili sta sto travniških rastlin, vendar ne kakšnih silno redkih, sistematično posebnih, od človeka ogroženih, izjemnih – ne, izbrali sta sto povsem običajnih vrst. Ne nazadnje o tem priča že to, da ima kar dobra četrtina predstavljenih vrst v imenu »navadni«. Pa vendar je tudi ta navadnost izjemno bogastvo, ki ga ne znamo ceniti tako kot v deželah, v katerih so ga človekovi posegi že zdavnaj uničili. Da ga bomo lahko cenili in ohranili, ga moramo najprej spoznati in za to je knjiga 100 travniških rastlin Slovenije več kot primerna.

Igor Maher

Novo v založbi PZS

Učbenik lahko naročite na Planinski zvezi Slovenije, Planinski založbi, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana, tel. 01/43-45-684, fax: 01/43-45-691 ali po e-pošti: planinska.zalozba@pzs.si.

Slovenija je že dolgo v Evropi

Ciglarjeva pot od Drave do Jadrana, popotni vodnik – dnevnik, uredil Uroš Vidovič, založila Turistična zveza Slovenije, Ljubljana 2003

Evropo prepreda vrsta pešpoti, kar enajst jih je naštetih v drobni knjižici – vodničku, ki ga je izdala Komisija za evropske pešpote v Sloveniji. Dve poti, E6 in E7, prečkata tudi Slovenijo. E6 je bila prva, po kateri je Slovenija »odkorakala« v Evropo, in nekdanji vodniček zanjo je že pošel. Novi je zato dobrodošel. Vsebuje osnovne podatke o pokrajinah in regijah, ki jih prečka, zatem pa podrobne opise posameznih odsekov poti; skupaj jih je osemtrideset (38) – od mejnega prehoda Radlje na severu do Strunjana na slovenski obali. Pot E6 prek Slovenije je dolga 315 kilometrov, najvišja točka, ki jo doseže, pa je Snežnik. Sicer pa vodi prek gozdov in travnikov in se poskuša izogniti cestam, kjer je seveda mogoče. Pot je popotniška, torej ne »pretirava« z vzponi in spusti, vendar je zagotovo privlačna za vsakega ljubitelja narave in hoje. Opisi so precej splošni, vendar bi ob predlaganih zemljevidih Planinske zveze Slovenije morali zadostovati. Skromne skice posameznih odsekov so tudi v vodničku,

so pa res samo orientacijske narave. Seznam prenočišč in gostišč ob poti bo pomagal utrujenim in lačnim, na koncu knjižice pa je prostor še za vseh devettrideset žigov, kolikor jih je treba zbrati. Pot je treba prehoditi v eni smeri, ob prekinitvi pa nadaljevati na istem kraju. V priročnem vodničku je celo nekaj barvnih fotografij, ki kar kličejo na pot. Žal pa, kot se vse prepegosto dogaja, lektorica, četudi je navedena, nikakor ni opravila svojega dela in tako »jezične zadeve« vodniček ponekod kar pošteno kalijo. Ne smejo pa skaliti vesela popotnikov, saj je pot zanimiva in vodi prek lepih krajev – prečka Pohorje, Sleme, Dobrovlje, Limbarsko goro, Janče, Turjak, Bloke, Snežnik, Brkine, Slavnik, Slovensko Istro in se spusti do Jadranskega morja. In koliko jih je še na poti!

Marjan Bradeško

Seminar orientacije Menina 2003

Seminar pod pokroviteljstvom MK PZS izvaja Odbor za orientacijo. Letos je bil že sedmi po vrsti in četrtič je potekal po dvostopenjskem sistemu usposabljanja vadiateljev orientacije. Trajal je štiri dni, od četrtega do nedelje. Seminar je vodila Andreja Konovšek ob sodelovanju tehničnega vodje Andreja Stuchlyja in članov odbora: Boža Jordana, Bojana Rotovnika in Aleša Glavnika. Letos je bila Menina idealna za tako delo, saj smo bili v objemu goste megle in tudi dežja ni manjkalo. Vmes pa smo, vsaj za vaje, izkoristili trenutke jasnega vremena. Razpoloženje je bilo delovno in sodelovanje v skupini vzorno. Udeležencev je bilo 13 iz 9 PD in le eden je prišel samo na izpitno turo. V povprečju so dosegli 348 točk (najmanj 314, največ 398). Za drugi del seminarja se je že odločilo sedem udeležencev. Za prijetno ozračje v domu sta poskrbela oskrbnika. Po anketi je seminar dobil oceno 5,6 od šestih možnih točk.

Božo Jordan

Sporočilo za javnost o snežnih razmerah v gorah*

Trenutne snežne razmere v visokogorju so zaradi na novo zapadlega snega konec tedna izjemno nevarne za proženje snežnih plazov. Na skorjasto podlago nesprijetega starega snega – v zametih so skrite zahrbtne plasti kložastega snega – je v visokogorju zapadlo več kot 50 cm vlažnega nesprijetega snega, tako da je snežna odeja zelo nestabilna. Gorski reševalci odsvetujejo gibanje v takih razmerah, saj se plazovi v strmejših pobočjih prožijo sami ali pa že ob najmanjši obremenitvi. Ker so za ta teden napovedane nove padavine, se razmere tudi naslednji konec tedna še ne bodo izboljšale. Ocenjujemo, da gre za 4. stopnjo nevarnosti po evropski 5-stopenjski lestvici nevarnosti proženja snežnih plazov. Kaj svetujemo?

- v trenutnih okoliščinah se odpojevimo zahtevnejšim turam
- odločimo se za lažje oz. varne ture
- seznanimo se s poročilom o snežnih razmerah, ki ga objavlja Hidrometeorološki zavod RS
- če se že znajdemo v nevarnih situacijah, se izogibajmo gibanju (prečenju) po strmih pobočjih, grapah, koritih ...
- hodimo v varni oddaljenosti drug od drugega in se opazujmo
- nevarna pobočja prečimo posamično (primer hrvaških planincev v Kokrškem plazu kaže nasprotno: plazišče so prečili skupaj. Plaz je zajel vse štiri hkrati in jih po večstometerskem drsenju tudi odložil skupaj – vse v območju 50 metrov. Dva sta imela srečo, da ju je izvrgel na površje, dvema ni bilo pomoči.)
- na ture nikoli ne hodimo sami
- nameravani turi se posvetujemo z bolj izkušenimi

Podkomisija GRS
za informatiko in analize

* Napisano 19. januarja 2004 po nesreči hrvaških planincev v plazu pod Kokrškim sedlom.

Martinova pot

Ob praznovanju občinskega praznika v Šmartnem ob Paki so 8. 11. 2003 izvedli planinski pohod po krožni planinski poti, ki je bila odprta 9. 11. 2002. To je bil že sedmi pohod po vrsti ob občinskem prazniku. Doslej je pot prehodilo 366 pohodnikov. Vsak dobi spominsko značko. Dnevnik poti se dobi na prvi točki blizu železniške postaje. Martinova pot ima sedem kontrolnih točk (Šmartno, 311 m,

Jug, Gora Oljka, 733 m, Bezgovica, Veliki vrh, Sv. Anton, Slatine). Označena je s Knafeljčovo markacijo z dodatno črko M. Prehoditi se da v enem zamahu v dobrih sedmih urah ali pa seveda s krajšimi izleti na posamezno točko. Pohod je bil tudi priložnost, da so na prireditvenem prostoru blizu železniške postaje v dvanajstih dneh postavili brunarico za svoje društvene prostore.

Božo Jordan

Poročilo z 2. zбора vodnikov PZS

Drugi zbor vodnikov PZS je bil 29. novembra v sejni sobi ČGP Delo. Udeležilo se ga je več kot 80% delegatov vodniških odsekov in več gostov. Delo zбора je brez večjih zapletov potekalo po predlaganem dnevnem redu. Poslovnik o delu

zбора vodnikov je bil sprejet z manjšimi dopolnitvami in bo veljal tudi na naslednjih zborih. Naslednji točki, poročilo o delu vodniške komisije (VK) PZS in njenih odborov in razprava o poročilih, sta minili brez posebnih razprav. Razprava se je razživelala pri dopolnitvah Pravilnika o organiziranosti vodnikov PZS. Nekaj delegatov je izrazilo mnenje, da pri sedanjem načinu kadrovanja člani VK izhajajo pretežno iz MDO iz vzhodne Slovenije in tako MDO iz druge polovice Slovenije nimajo vpliva na delo VK. Sprejet je bil kompromisni predlog, da se predlog pravilnika, ki so ga delegati dobili nazadnje, dopolni z nekaj manjšimi popravki in se tak tudi sprejme. Drugi predlogi pa naj se zbirajo in pripravljajo za naslednji zbor VK. Med razpravo o novem pravilniku VPZS se je odprlo vprašanje, koga vodnik PZS lahko vodi, ker v predlogu pravilnika ni nobenih omejitev. Želja vodnikov je, da bi vodili čim več ljudi. A izkazalo se je, da so omejitve povezane z zavarovanjem odgovornosti. Ob tem se je tudi izkazalo, da je moč udeležence vodniških aktivnosti razdeliti v tri skupine; v prvi bi bili člani PZS, v drugi šole, vrtci, dijaški domovi in preostale organizacije in podjetja, ki potrebujejo pomoč vodnikov PZS, v tretji pa naj bi se znašlo vodništvo, ki deluje na komercialni podlagi. S tem pravilnikom je do neke mere zajeta prva skupina, za drugi dve pa se bo treba še dogovarjati, kaj in kako. Informacije, ki smo jih dobili med zborom, kažejo na to, da obstoječa zakonodaja in predpisi omogočajo vodenje vseh treh skupin, izvedbene podrobnosti še niso jasne, nekatere informacije pa si nasprotujejo. Na koncu je bil sprejet pravilnik, kakršen je bil predlagan delegatom, z nekaj manjšimi dopolnitvami. Dopolnitve se zbirajo za naslednji zbor VK. Zbor je nato razrešil namestnika načelnika VK in na predlog ljubljanskega MDO na to mesto izvolil Staneta Tomšiča. V zadnji točki dnevnega reda je bilo postavljeno vprašanje, ali je treba vodene izlete prijavljati policiji. Na

Sejem Lov

V prostorih Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je konec preteklega leta potekal sestanek programskega sveta mednarodnega sejma lovstva, ribištva, turizma in aktivnosti v naravi, sejma Lov, ki bo potekal v Gornji Radgoni od 7. do 9. maja 2004. Udeleženci srečanja so ocenili, da je prvi sejem odlično uspel, saj je na njem sodelovalo 61 razstavljalcev iz 7 držav, ogledalo pa si ga je 8.500 obiskovalcev; dobro obiskani in odmevni so bili tudi strokovni posveti. Sejem v letu 2004 bodo sestavljali poslovni, strokovni in spremljajoči del. Razstavni program sejma je večji za dva pomembna nova segmenta: turizem (predvsem lovni in ribolovni turizem, predstavitev zdravilišč in počitnic na podeželju) ter outdoors (aktivnosti v naravi; to se ujema s programom lova in ribolova). Poseben poudarek bo dan tudi kinologiji. Strokovni posveti bodo predstavili aktualne lovske in ribiške teme ob sprejemanju nove zakonodaje in vključevanju v EU. S strokovnimi razstavami se bodo kvalitetno predstavile institucije, ki sestavljajo jedro strokovnega dela sejma: Lovska in Ribiška zveza Slovenije, Zavod za gozdove Slovenije, Strelska zveza Slovenije, Kinološka zveza Slovenije - Lovska kinologija, Zveza za sokolarstvo in druge. Novost sejma bo tudi nastop Planinske zveze Slovenije, ki bo predstavila svoje dejavnosti in organizirala strokovni posvet. Glede spremljajočega dela so udeleženci srečanja napovedali dogodke, ki bodo popestrili sejmsko dogajanje in pritegnili obiskovalce: streljanje, kasting, plezalna stena, nastopi lovskih rogostov in pevskih zborov, ponudba lovskih in ribjih jedi, agility ... Bojan Lepičnik, predsednik LZS, je predlagal, da bi na sejmu organizirali prvo srečanje Lovskih zvez držav, ki bodo maja naslednje leto postale članice EU, pobudi pa se je za ribiške zveze držav pristopnic EU pridružila tudi RZS. Predstavniki Kinološke zveze Slovenije je napovedal predstavitev avtohtonih lovskih pasem, ki se v Sloveniji uporabljajo na različnih terenih, v okviru športne kinologije pa naj bi na sejmu potekala ena izmed tekem državnega prvenstva v agilityju z mednarodno udeležbo. Sejem Lov bo v letu širitve EU odmevno mednarodno strokovno srečanje lovcev, ribičev in vseh ljubiteljev narave. Poseben poudarek bo namenil skrbi za neokrnjeno okolje, ki bo tudi ena izmed najpomembnejših skupnih evropskih nalog.

Projektna skupina za organizacijo sejma

Poimenovanje trzinske knjižnice po profesorju Tinetu Orlu

V Trzinu je bil 19. 12. 2003 odprt center družbenih dejavnosti Ivana Hribarja, znanega ljubljanskega župana, rojenega v Trzinu. Za širšo slovensko planinsko javnost in za bralce Planinskega vestnika pa je verjetno veliko bolj zanimiva novica, da se je trzinski občinski svet na pobudo UO PD Onger Trzin odločil, da novo trzinsko knjižnico, ki bo odprla svoja vrata v začetku februarja, poimenuje po profesorju Tinetu Orlu, znanem pedagogu, ravnatelju, slavistu, uredniku in planinskem delavcu, ki se je leta 1913 rodil v Trzinu. Profesor Orel je med planinci znan kot urednik Planinskega vestnika. Urejal ga je kar tri desetletja. Dejaven je bil tudi na drugih področjih planinstva: bil je dolgoletni predsednik PD Celje, aktivno je deloval v organih PZS, preplezal je vrsto klasičnih smeri v naših gorah. Profesor Orel je doslej v Trzinu že imel manjšo stalno zbirko v hišici domačega PD, katerega prvi častni član je postal leta 1984.

Emil Pevec

Pohod na gruzijski čaj na Celjsko koč

PD Celje Matica je 27. 12. 2003 organiziralo tradicionalni večerni pohod s svetilkami na gruzijski čaj v Celjski koči. Pohod je bil letos organiziran že dvajsetič, v spomin na celjska alpinista, ki sta se pred dvajsetimi leti udeležila vzpona na Kazbek (5020 m) na Kavkazu in prinesla v Celje na pokušino gruzijski čaj; s prijatelji so ga prvič poskusili prav v Celjski koči. Planinci smo se zbrali v Pečovniku, ko je bila že trda tema. Pot nas je v lepem, a hladnem vremenu vodila čez Grmado mimo nove planinske kočice na Grmadi in mimo kmetije Čater do Celjske kočice. Svetlikanje lučk v gozdu je bilo prav čarobno. Nekateri so hodili kar z naglavnimi svetilkami

Primorskem je policija zahtevala, da so izleti, ki jih vodijo vodniki PZS, prijavljeni kot javne prireditve. PZS je glede tega že sprožila potrebne aktivnosti, da bomo dobili ustrezne razlage in navodila. Drugi zbor vodnikov PZS je tako po dobrih štirih urah uspešno končal svoje delo. Pokazalo se je, da je še nekaj pomembnih odprtih vprašanj, ki se nanašajo na pristojnosti in delo vodnikov. Prav tako je še nekaj nejasnosti v zvezi z vsemi zavarovanji, ki se nanašajo na vodniško aktivnost. Zato je bil z odobra-

vanjem sprejet predlog, da se ti odprti problemi in vprašanja med letom razčistijo in se pripravijo predlogi za reševanje. Dobro bi bilo, če bi VK organizirala kakšno tematsko posvetovanje oziroma okroglo mizo, na kateri bi lahko dobili več mnenj vodnikov o omenjeni problematiki. Prevladalo pa je skupno spoznanje, da je za kakovostne pravilnike, ki naj bi opredeljevali delo vodnikov PZS, potrebno daljše, postopno in sistematično delo, tako vodniških odsekov kot MDO in VK.

Drago Metljak

mi, drugi spet z baklami, najzgradjivejši pa so nosili stare svetilke, med katerimi so zbužale največ pozornosti stare oljenke, petrolejke, celo stara rudarska svetilka je bila med njimi. Pred kočo je vse planince, ki jih je bilo več kot 170, po že ustaljeni navadi pričakal topel gruzijski čaj. Tam so tudi oddali svoje stare svetilke v oceno, saj je bila na koncu pohoda razglasitev »naj svetilke«. Lastniki najzvirnejših svetilk so prejeli simbolične nagrade. Pri organizaciji pohoda sta organizatorjem pomagala tudi najemnika Celjske koč, ki je bila lepo novoletno okrašena, poskrbeli pa so tudi za razvedrilo in ples ob prijetnih zvokih domačih viž. Najvztrajnejši planinci so vztrajali pozno v noč, še prej pa smo si zaželeli trden korak in veselo novo leto.

Davorka Lamut

Srečanje koroških vodnikov na Ošvenu

V petek, 28. 11. 2003, so se na kmetiji Ošven nad Ravnami spet zbrali koroški vodniki PZS na družabnem večeru. Zbralo se nas je petdeset iz vse Koroške skupaj z nekaj povabljenimi. Ivan Cigale, organizator in vodja inštruktorjev PZS in KVIZ za Koroško, je pozdravil vse navzoče, nas seznanil z delom v PD, akcijami, ki so potekale po društvih, izobraževanjem v preteklem in prihajajočem letu. Vsak udeleženec srečanja je prejel razpored izletov, ki jih bodo organizirala koroška društva v letu 2004. Matjaž Šerkezi je s predavanjem ob diapozitivih o izobraževanju nepalskih vodnikov, ki se ga je letos udeležil z Bojanom Pollakom, dodatno popestril prijetno in sproščeno ozračje. Posnetki in glasba iz Nepala so nas popeljali v čudoviti svet ledenikov, gora, jezer in življenja v Nepalu. Sledila sta še medsebojno obdarovanje in večerja. Ob klepetu in glasbi harmoniko smo se zadržali dolgo v noč, razšli pa smo se z željo, da bi se dobili v še večjem številu kot letos.

Veronika Viltružnik

Jubilej PD Ptuj

V počastitev 50-letnice društva in 45-letnice Mladinskega odseka smo člani mladinskega odseka v Centru interesnih dejavnosti na Ptujju med 11. decembrom 2003 in 19. januarjem 2004 pripravili razstavo, na kateri smo razstavili risbice, pesmi in spise naših mladih planincev ter fotografije mladinskega vodnika Primoža Tropa. S to razstavo smo hoteli tudi širši okolici pokazati, kdo smo in kaj delamo ... Kaj torej počnemo v Mladinskem odseku? Mladi člani PD (cicibani, osnovnošolci, dijaki in študentje) pomenimo 50 % članstva. Osnovnošolci so organizirani v 17 planinskih skupinah, ki delujejo na šolah v ptujski in okoliških občinah. Vsaka skupina ima mentorja (praviloma je to učitelj, ki na tisti šoli uči) in ta vodi planinski krožek, zbira prijave za izlete in otroke na izletu tudi spremlja. Društvo pošilja mentorje na seminarje za Mentorje Planinskih skupin, ki jih organizira MK PZS, tako da dobijo tudi ustrezno planinsko izobrazbo. Izlete za osnovnošolce organiziramo vodniki PD Ptuj, prilagojeni so otrokom, udeležijo pa se jih lahko vsi člani društva. Od lani so posebej organizirani tudi izleti za dijake in študente, kajti naš cilj je ponuditi tej populaciji atraktivne izlete in jih pritegniti k hoji v hribe in delu

v društvu ter si tako zagotoviti tudi prihodnji kader za delo z mladimi. V šolskem letu 2002/2003 smo tako izvedli 17 izletov za planinske skupine in 5 izletov za dijake in študente in če seštejemo, je bilo v tem šolskem letu na izletih več kot 800 mladih. Imeli smo tako avtobusne izlete kot izlete z vlakom. Osvajali smo vrhove na bližnjem Pohorju in Kozjaku, se odpravili v Prekmurje, kar nekajkrat pa tudi v Zasavje in osvojili nekaj vrhov v Kamniško-Savinjskih in Julijskih Alpah. Otroci sodelujejo tudi v akciji MK Mladi planinec in pridno nabirajo žige. V 5. razredu se lahko vključijo tudi v planinsko šolo, ki jo vsako leto organizira MO ob pomoči naših vodnikov in inštruktorjev planinske vzgoje. V okviru Planinske šole otrokom posredujemo osnovno znanje, ki ga potrebujejo za varno hojo v hribe. Planinske skupine se redno in uspešno udeležujejo kviza Mladina in gore, začeli pa smo se udeleževati tudi orientacijskih tekmovanj. Da vse poteka, kot je treba, skrbi Odbor mladinskega odseka. Predvsem pa se vsi, ki delamo v MO, trudimo otrokom približati hribe v želji, da bi doživeli gore v njihovi prvobitnosti. Povabili bi vas na razstavo, a mislim, da bo povabilo v hribe bolj zalego. Morda se srečamo ...

*Jasna Drakšič,
načelnica MO PD Ptuj*

Mladi ptujski planinci nad Okrešljem

Poročilo z državnega tekmovanja Mladina in gore

V soboto, 17. 1. 2004, je potekalo v Rušah 15. državno tekmovanje Mladina in gore, ki ga je organizirala Mladinska komisija PZS s sodelovanjem PD Ruše in OŠ Janka Glazerja iz Ruš. Tekmovalo je 29 ekip iz vse Slovenije. Le-te so se uvrstile na državno tekmovanje z regijskih tekmovanj, ki so potekala v novembru 2003.

Prireditev se je začela ob desetih z uvodnimi govori in proslavo. Slavnostni govornik je bil Franci Ekar, predsednik PZS. Sledilo je pisanje testov. V tem času je potekalo srečanje mentorjev. Po kosilu je bila razglasitev rezultatov. Družabni program sta popestrila pevec Adi Smolar in pisec dodatnega gradiva Dve leti na Ruški planinski poti Franc Hribernik.

Sedem najboljših ekip se je uvrstilo v veliki finale, ki je potekal pred občinstvom v obliki kviza.

Ekipe so se uvrstile takole:

1. Markacije iz PD Fram
  2. Mravlje iz PD Nova Gorica
  3. GremoRajeSpat – GRS iz PD Ljubljana Matica
  4. Divji lovci iz PD Ožbalt – Kapla
  5. Pohorci iz PD Ruše
  6. Menina iz PD Gornji grad
  7. Krampizarji iz PD Mežica
- Zmagovalci so dobili za nagrado 5-dnevni mednarodni tabor v tu-

Zmagovalci tekmovanja Mladina in gore 2004:
Mentorica Brigita Vabič ter člani Aja Zamolo,
Maša Stres, Sara Mejal in Nejc Bobovnik
(fotoarhiv PD Fram)

jini, druga ekipa 5-dnevni tabor v eni izmed slovenskih planinskih koč in tretja konec tedna v Ruški koči na Pohorju. Vseh sedem ekip pa si je prislužilo tudi praktične nagrade. Tekmovanje je potekalo v prijetnem planinskem ozračju. Poglavitni cilj je bil seznaniti čim več mladih s planinsko vzgojo, saj se zavedamo, da nesreča nikoli ne počiva. Previdnosti v gorskem svetu ni nikdar preveč. Kdor več zna, manj tvega.

Brigita Čeh,
koordinatorica državnega
tekmovanja Mladina in gore

Mladina in gore: Organizatorji in zmagovalci

Domžale 1989	PD Jezersko
Mostec 1990	PD Špik (Ljubljana Sostro)
Ljubljana 1991	PD Nova Gorica
Nova Gorica 1992	PD Nova Gorica
Ilirska Bistrica 1993	OŠ Hoče (PD Fram)
Hoče 1994	OŠ Komen
Komen 1995	PD Onger Trzin
Trzin 1996	PD Onger Trzin
Podlehnik 1997	OŠ Šempeter pri N. Gorici
Šempeter pri Novi Gorici 1998	OŠ Šempeter pri N. Gorici
Fram 1999	PD Dobrovlje - Braslovče
Braslovče 2000	OŠ Franceta Bevka -Lj.
Ljubljana 2002	Trzinski žerjavčki (PD Onger Trzin)
Trzin 2003	Ledenica (PD Ruše)
Ruše 2004	Markacije (PD Fram)

Vabilo na fotografsko razstavo

V sredo, 25. februarja 2004, ob 18. uri bo v hotelu Astoria na Bledu otvoritev fotografske razstave Borisa Strmška z naslovom: »Človek in gore«. Vabljeni.

Praznovanje novega leta pod zemljo

V okviru PD Pošte in Telekom Ljubljana že dolgo deluje Planinsko-jamarski odsek z etnološko sekcijo, ki prireja izlete v zanimive koticke Slovenije, sem ter tja pa tudi v kraško podzemlje. Načelnik odseka, kakršnega najbrž nima nobeno drugo planinsko društvo, je Rado Radešček, znani pisec knjig o slovenskih legendah in vražah. Je pobudnik posebnih poti, ki sta registrirani pri PZS. Prva pohodna pot se imenuje »Poštarska jamska pot« in je bila registrirana leta 1995. Njene kontrolne točke so skoraj vsi kraški pojavi na slovenskih tleh in pomeni prvo slovensko jamsko transverzalo ter brzkonc tudi eno prvih na svetu. Leto pozneje je bila pri PZS registrirana še »Pot slovenskih legend«. Ta popelje pohodnika v svet ljudskega pripovednega boga-

stva, izbranega iz dveh debelih knjig z naslovom Slovenske legende, ki jih je izdal načelnik odseka. Vodniki po obeh poteh in dnevniki so na voljo v pisarni društva. Jamarska dejavnost je člane odseka tesno povezala s sorodnim Jamarskim društvom Karlovica iz Dolenje vasi. Med prijatelji se je pred več kot desetletjem porodila zamisel o skupnem praznovanju novega leta v podzemlju. Tudi letošnjo deževno januarsko soboto, ki je marsikomu prekrizala smučarske ali planinske načrte, naših jamarjev slabo vreme ni prav nič oviralo pri ponovoletnem praznovanju v jami Mačkovic. Pisani skupini planincev in jamarjev so se pridružili tudi planinci iz Kočevja, ki so tega dne zaradi dežja opustili planinske načrte. Po ogledu glavne jame so se zbrali v Mali dvorani pri kapniški skulpturi, imenovani Mojzes. Med najmlajšo udeleženko in najstarejšim jamarjem je bilo skoraj 80 let razlike. Tisti, ki so bili prvič v tej jami, so doživeli jamarski krst s »karbidom in ognjeno vodo«. Sledila sta prigrizek in nazdravljanje jamarskemu novemu letu. Zgodaj popoldne so vsi dodobra zamazani z blatom vnovič ugledali dnevno svetlobo. V bližnjem bistroju Oaza, v katerem hranijo žig jame, so se vpisali v vpisno knjigo in se razšli z načrti za naslednje obiske podzemlja.

Stane Tomšič

Lojze Motore prejel častni znak svobode republike Slovenije

Rojen je bil 28. junija 1920. V planinske vrste je stopil takoj po vojni in sodeloval pri obnovi Jurkove kočice in graditvi Tončkovega doma na Lisci. Je dolgoletni član upravnega odbora PD Lisca Sevnica in danes častni predsednik društva ter blagajnik, dolga leta je bil tudi predsednik društva. Bil pa je tudi tisti, ki je zaoral v ledino na izobraževalnem področju. Društveni delavci so mu radi sledili. Vedno je poudarjal, da brez akcij mladih v planinstvu ni celostnega društva. Trudil se je, da bi privabil mladi rod v aktivno planinstvo z organizacijo vabljenih planinskih izletov in taborov, ki se jih udeleži od 60 do 100 mladih na leto. Nikoli pa ni bil izlet v njegovi organizaciji le naključno občudovanje narave, pač pa spoznavanje gore v vseh njenih oblikah, lepota in nevarnostih. Lojzotova skrb je bila tudi, da so se mladi kandidati pravočasno udeleževali tečajev za mladinske in planinske vodnike in danes se društvo lahko po njegovi zaslugi ponaša s številni-

Ponovoletno praznovanje v jami Mačkovic

mi usposobljenimi planinskimi delavci. K društvenemu življenju je pritegnil veliko starejših, še več pa mladih. Sam rad poudari, da moramo imeti v svojih vrstah Planince z veliko začetnico. To so ljudje široke etične kulture za preživljanje prostega časa v gorskem svetu in vzdrževanje planinskih navad, ljudje, ki načrtno razmišljajo o pomenu narave za človeka. Svoje članke je objavjal v Planinskem vestniku, sodeloval pri izdelavi planinskih vodnikov, bil eden glavnih traserjev Sevniške planinske poti, Zasavske planinske transverzale in tudi Poti XIV. divizije. Je član Nadzornega odbora Planinske zveze Slovenije in aktivno sodeluje v delu Meddruštvenega odbora planinskih društev Zasavja. Je tudi podpredsednik prostovoljnega gasilskega društva Sevnica, član UO ZZB Sevnica in predsednik NO Društva računovodskih in finančnih delavcev Sevnica. Zanj še vedno velja: biti vedno velik in mlad v svojih razmišljanjih in dejanjih. Je poročen in oče dveh otrok. Za svoje delo je prejel številna društvena in občinska priznanja, med drugim Bloudkovo priznanje in priznanje OKS ob letu prostovoljnosti 2001. 23. decembra 2003 je prejel veliko priznanje iz rok predsednika države dr. Janeza Drnovška. Vsi mu od srca čestitamo.

Jože Prah

Žive jaslice

Da se tudi plezalci zanimajo za tradicijo, je dokazalo Športno društvo lednih plezalcev iz Mojstrane, ki je v ledenih slapovih v Mlačci med 25. decembrom in 3. januarjem pripravilo žive jaslice.

Mateja Pate

Popravek

V januarski številki Planinskega vestnika smo po pomoti objavili, da je na proslavi 10-letnice ZGVS dobil potrdilo o opravljenem strokovnem izpitu tudi Borut Naglič; to se je izkazalo za napačno.

Uredništvo

Kako poznamo naše gore?

Čez vrh na sliki vodi zavarovana markirana pot. Kje je to, kaj se vidi na sliki? Vabimo vas, da nam sporočite kakršno koli za-

nimivo podrobnost, z veseljem jo bomo objavili.

Rešitve pošljite na Uredništvo PV, p. p. 214, 1001 Ljubljana ali na pv@pzs.si.

Rešitev iz januarske številke:

Dobili smo štiri pravilne in dve napačni rešitvi. Spet je pravilno odgovoril naš zvesti reševalec Jure Golob, potem Tomaž Polak, skupen odgovor sta poslala Luka in Polde Taler, dobili pa smo tudi naslednjo rešitev:

V januarski številki PV ste objavili fotografijo dela grebena Košute. Vidijo se vrhovi Tegoške gore in Macesja. Med levim travnatim pobočjem Malega Kladiiva, s katerega je tudi narejen posnetek, in optično najvišjim vrhom Macesja (2124 m) pa je nekaj kvadratnih mm velik romb v resnici najvišjega vrha Košute, 2133 m visoki Košutnikov turn. Moj zimski posnetek, ki vam ga pošiljam, je narejen s poti na najbolj obiskani del Košu-

te - Veliki vrh, zajema pa nekoliko širšo perspektivo grebena; videti je še del Toplarja, Kofce goro, Malo in Veliko Kladiivo.

Prijetno in ustvarjalno delo s PV vam želim.

**Samo Jemec,
Bistrica pri Trziču**

Gospod Jemec nam je po koncu redakcije prejšnje številke poslal tudi pravilno rešitev uganke iz decembrske številke, ki jo je še podkrepil s fotografijami.

Andrej Stritar

Član JULBO ekipe ENAK GAVAGGIO,
ujet med testiranjem njegovega novega pro-modela
maske v naravnem vetrovniku.

Višina: 5.000 m. Red Winter Gravity Trip/
Ride the Planets. Sibirija. Februar 2003

**ZAŠČITA PRED VSEM
RAZEN PRED
KLAVSTROFOBIJO...**

ENAK Excel

2-slojne leče - sistem zračenja
proti meglenju. Maksimalen
pogled v ekstremnih pogojih.
Tri različne gostote pene za
popolno udobje. Ekskluziven
Air-Way sistem zračenja.

Julbo®